

CLAVIS
LINGUÆ SANCTÆ

universas voces

PENTATEUCHI

Sententiis Biblicis comprehendens,
earumq; Analyfin criticè
exhibens.

Usui eorum

*Qui abditos sacris Archivis thesauros
recluderent, excusa.*

Operâ & studio

VICTORINI BYTHNER.

CANTABRIGIÆ

Ex Officina Rogeri Daniel, Almæ Academiæ
Typographi. 1648.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1009 5th Ave. New York, N.Y.

Acquired from the

Library of the

City of New York

1897

1897

1897

1897

1897

1897

1897

1897

1897

1897

&
c
t
c
P
t
l
n
n
l
d
P
c

TYPOGRAPHUS LECTORI

Χαίρεις καὶ εὖ ὀράσῃς.

HAndem aliquando partum illum edidimus maturum, qui iratâ Lucinâ per biennium jam & aliquod amplius præli uterum infelicitè oppressit. Succedat omen; æternitati prolem dedisse nos quis dubitat? cùm ævum ferè exhaustum vel ipsum puerperium: ars naturæ typus, & archetypus ipse natura, nil nisi faustum & longævum suadent. Ἀποπτοι est volumen non esse prægrande cùm ipsa prolegomena in immensam excreverint molem: natura insuper tumefacto utero per decennium effingit foetum, cùm elephantem animal robustum & vivacius editura esset: nec est elephas licèt ἡμερό-

Quos qui non & idem (si Plinio credamus) sit *Angélus*. Prodi igitur , ô prodi soboles forsan æternitati decreta ; cui CLAVIS enim LINGUÆ SANCTÆ commissa est , cœlitum janitor non immeritò nuncupari potest. Nec sanè metaphorâ opus est ad tutandum libri immortalitatem , nisi omnimodum cœlicolis discursum tollas : nam si loquendum sit , vernacula Paradisi lingua , sola ex omnibus tam sacræ convenit loquellæ. Quis enim credere potest illud in præmium beatis cessurum , quod pro pœna mortalibus indictum erat ? quis credat concordes sanctorum mentes illo gaudere , quod in discordiam & humani generis ruinam natum fuisse videtur. Quis denique ferat humiles hos beatos illud jam amare , quod nuper peperit mortalium superbia ? Prodi igitur opusculum typographico nostro labore dignissimum ; fatales astrorum influxus haud veremur ; aspectum nullum credimus infelicem , nisi qui ex iratis doctorum oculis provenire possit. Quod si
nullum

nullum inter literatos inveniamus patronum, vos qui operam hanc nostram flocci penditis impensè rogamus, ut digniora luce scripta proferatis: vestris enim ingeniis lustrato prælo, nil nisi præclarum in posterum parturiet. Valete itaque, & scriptis, si non & patrociniis, favete

Typographo vestro,

Rogero Danieli.

CLAVIS

LINGUÆ SANCTÆ

Universas voces *Pentateuchi* Senten-
tiis Biblicis comprehendens,
earumq; analyfin criticè
exhibens.

Ex *Genesi*.

ejus semen inter ע , te inter ponam inimicitiam Et

וְאֵיכָרָה בְּאִשִּׁיךָ בֵּינִי וּבֵינָהּ ד וְרָעָה Gen. 3. 15.

caput tibi conteret ipsum

וְהָיָה יְשׁוּפָךְ עַל רֹאשׁ

אִיב *inimicari*, sive inimicitias aut pira-
ticam exercere. Inversis literis fiet Græcor.

Bia vis, Bida, vim infero, opprimo. Differt
tantum unicâ literâ eâque permutabili ab

אָהב *dilexit*. Quemadmodum enim istæ li- *Amar & Odium.*

teræ ה & ו inter se commutantur, ita amor
in odium facile convertitur; perinde ut

apud Græcos ex *laus* *lis*, mutato *l* in *o*, fit
ipos amor. Deinde, י in numeris valet

quinque, י autem decem; proinde conver-
so amore in odium, plerunque odium fit

B duplo

2. Sam. 13.
15.

duplo majus quam amor fuerat : ut videre
est in Amnone, qui potitus Thamarâ sorore
suâ, multò majori odio posthac, quam
amore antè, eam prosequabatur. Oriuntur
hinc **יָדֹנִי** *inimicus*, & **יָדֹנִי** *inimicitia*, itémq;
nomen proprium **יָדֹנִי** *Jiob*, quòd dæmonis,
tum etiam suorum quorundam amicorum,
graves adversùs se *inimicitias* quondam
sustinuerit.

Psal. 37.

Job 10. 20

נָתַתִּי *Ponere, imponere, disponere, pra-*
ficere, notat studium & attentionem. Cùm
autem appositum hujus verbi desideratur,
ad malum pertinet : ut, *Posuerunt contra me,*
subaudi, castra. Deponat à me, scil. *plagam*
vel flagellum. Præterito Kal. **נָתַתִּי** affine est
Græcor. *τίθημι*, *onero*, & Infinit. Hiph. **נִתְּנָה**
nitio & *ignus*, *statuo*, *colloco*. Nom. **נָתַתִּי** *na-*
tes, quasi positivum dicas, eò quòd homo
fessurus, se in eam partem *ponat*. Et hæc vox
Judæis frequens est in ore; nam sub specie
amicæ salutationis obvios Christianos in
Polonia & Germania sarcasticè & impiè
compellant *Scheth willcome*, id est, *podex*
vel damon salve. **שֶׁת** enim est *dæmon*. Hinc
etiam nomen proprium *Scheth* vel *Set*, quasi
thesis vel positio, semen viz. pro Abele sub-
stitutum. Gen. 45.

Judeorum
sarcasmus.

• **יָדֹנִי** *inter.* Hebræis propriè est nomen:
nam format duale **יָדֹנִי**, & plur. **יָדֹנִי** quod
etiam Latini aliquando nominaliter per *me-*
dium vel *medietatem* vertunt. Hinc aliqui
situ-

titulum, Psal. 9. *Super מוֹת לִבְנֵי מוֹת*, id est, super mortem intermedii, scil. Goliath, qui inter duo castra duello pugnam erat transacturus, explicant. Grammatici Hebr. convenienter naturæ tempore præsentis carent, sed illud per participium dictum *Benoni* exprimunt, quod scil. sit intermedium inter præteritum & futurum.

Muth labens, quid.

^d *זָרַע, seminavit, sevit.* Hinc Lat. *sero*, & Græc. interposito *σπέρμα*, *זָרַע* & *מִזְרַע* *sementis*, *זָרַע* *sativum*, *זָרַע* & *זָרַע* *brachium*, *lacertus*, videtur enim quodammodo ex corpore feri *armus*. Hinc *Fizreel*, quasi semen Dei, & *Zerubabel* * quasi satus in Babel: quod tamen etiam potest esse à *זָרַע* *alienari*, quasi alienatus à Babel, id est, confusione.

* vel *Zoro*, *babel*.

^e *שָׁחַת, subito & quasi ex insidiis ac latebris aliquem percutere, obruere, calcare, conterere*, includit aliquid occultarum insidiarum in se. Hinc LXX, & Hieron. priorem partem hujus versûs reddunt; *Ipsam τερνίσαι contere* *tibi caput*; posteriorem; *& tu τερνίσαις observa* *bis*. Hieronym. *insidiaberis calcaneo* ejus. R. Salom. *mordebis eum*, fortè allusione factâ ad *שָׂחַת* *cerastes*, qui juxta Plin. serpens est quadrigemina habens cornua, similima arietum (unde & *Cerastes* dicitur à *κέρας*, quasi *cornutus*) qui cum equum nequit attingere, equi calcaneum mordet, ut equum & consequenter equitem dejiciat, itaque

cerastes,
Plin. l. 8,
c. 29.

dejectum invadat, & occidat. Chaldaeus observandi significatione usus est: *Ipse observabit tibi qua fecisti ei à principio, & tu observabis ei in finem.* Alludit huc Anglorum to shove, trudere, pellere.

פִּנְיָ, *Caput, princeps, principium, summa*, latè patet. Quadrat huc Lat. *Rostrum*, & Gr. per transposit. *αἶψα*, *optimus*. ראשית, *principium*, in Kabala est nomen divinum, juxta illud: & *providet principium sibi*, Deut. 33. quò etiam Christum ait respexisse Marinus, Joh. 8. *ὁ ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν.* ראשית plur. *primordia*. מראשית *principatus*. Chaldaïs ראש est *caput*, unde Grammaticis litera *Resch*, cujus figura, humani capitis formam, quodammodo imitatur.

Gen. 3. 18.

.panem comedes, tui vultus sudore In

א בָּיֶעַת בִּאֲפִיךָ אֲכָלָה לֶחֶם :

א בָּיֶעַת, unde בָּיֶעַת *sudor*, & יָעָה, *labor qui parit sudorem*. Huic affine est יָעָה *commotio*, quasi à יָעָה, nam ex nimio motu sudor elicitur: & huc facit שָׂוָה, *cicco, agito, concito*.

ב אֲפִיךָ, *Iratus est, naribus flavit*, ut solent irati & vesani. Hinc ἀνέμος, *ventus*, unde *anima*. אִף, *ira, vultus, facies, & nasus*, quòd fit iræ index. Huc facit Lat. *Alapa*, quasi אִף עַל *super faciem*. Caret plurali, sed dual. אִפִּים; propriè geminas nares notat, & indè ad *vultum* accommodatur, qui propter

pter narium interstitium, quasi geminus videtur: eâdem quoque formâ *iram* significat; ut, *Brevis narium*, id est, citò irascens, & *Longus narium*, id est, tardus ad iram: nam nares latæ sunt signum placabilitatis & patientiæ; angustæ, temeritatis & iracundiæ. Allusivè sed appositè tamen potest huc referri Anglic. an apple, & German. ein apffel, *pomum*, quod pomum sit quasi *ira Dei*, habito scil. respectu ad primi peccati memoriam, juxta illud: *Adam primus homo damnavit secula pome.*

• *אכל comedit, consumpsit*, tribuitur ori, gladio, igni, Per aphæres. fit *αλδς pabulum*, *αλδω pasco, pabulum præbeo.* *מאכל אכל* & *מאכלת* *cibus, esca.* His consonant *ακωλος buccella*, *ακωλος glans*, hic enim primus fuit mortalium cibus: & vox Dorica *επατλα bellaria*, ab *επι* & *ακωλον postcanium*. Item Lat. *Acalanthis* nomen proprium canis. *מאכלת* *culter, gladius*, quo aliquid absumitur.

• *אכל Vesci, pugnare.* Unde *αχμδω lambo, lingo.* Et quando notat *præliari*, semper occurrit in Passiva Niphal, nemo enim debet spontè pugnare, nisi laceffitus ab alio. *אכל panis*, omnis generis cibus comestibilis. *אכל* idem: & ex usu Arabum notat *carnem*, quod scil. sit cibus vermium. Et sic apud Græcos, *απλος* & *panem* & *carnem* notat: ut, *pane in deserto pavit eos*, id est, mannâ & carne. *אכל debellator*, *מלחמה*

Deus vocatur *longus narium.*

Qui angustis sunt nariibus fumos ex corde ascendentes & choleram citius concipiunt, ac tardius efflant, ideoque in bilem sunt procliviores. Qui verdè latis sunt nariibus, meatus habent amplos, quibus multum aeris admittunt, quo temperatur bilis.

bellum. Venit hinc Beth-lechem, quasi domus panis.

Gen. 14. 20. *tuos hostes tradidit qui Omnipotens Deus Benedictus*
 בְּרַךְ ב אֱלֹהֵי שְׂרַי אֲשֶׁר כָּנַן צִדִּיק
tuam manum in
 בְּיָדָא

Euphemismus.

1. Reg. 21.

13.

Job 1. 11.

Psal. 10. 3.

בְּרַךְ, Sermoni accommodatum est *benedicere*, id est, *bene velle, salutare, valedicere*. Et quia salutando & valedicendo genu inflecti solet, hinc etiam notat *genu flectere*. Per euphemismum, *maledicere*. Euphemismus verò est, cum res odiosas bonis verbis, & impia facta, piis significamus, boni ominis causâ; veluti cum Ptolomæus dicitur Philopater, qui sc. interfecerit patrem. Et sic illa; *Naboth benedixit Deo & Regi, moriatur*: & *Tange super omne ejus, si non in faciem benedixerit tibi*. Item, *Impius quasi sum faciens, benedicit, spernit Jehovam*, contrariâ significatione Interpretes reddunt per *maledicere*. idque ex indole hujus lingue, quæ à tam horrenda blasphemia qualis est *maledicere Deo* penitus abstinet. Quòd etiam prima vox codicis sacri *Bereschith* indigitat; sic enim liber Zenorennæ Cracoviæ Polonorum stylo Hebræo-Germanico expressus, quætionem hanc, *Cur potius lex à ב quàm ab א incipiat*, decedit, *Die Beth is Beracha, and die Aleph is Urur and Kelalah*. id est, *Litera*

Litera Beth est benedictio, & Aleph execratio & maledictio. Hinc בֵּרַךְ, *genu*, à benedicendo & salutando. בְּרִכָּה, *benedictio*, aliquando *munus*, *donum*, quasi benedictionis Dei symbolum.

^b אֱלֹהִים, *fortis*, substantivè *potestas* vel *facultas*. Item *Deus*, eò quod Deus suam potentiam, virtutem, & bona omnia det & conservet creaturis; sicque convenit eum אֱלֹהִים, *adjuravit*, nam per hæc, creaturas quasi juramento sibi adstringit ad sui cultum, obedientiam, timorem, fidem, spem, invocationem, & gratitudinem.

^c שׁוֹרֵף, *Omnipotens*, compositum ex שׁ articulo relativo, & רֵף *sufficiencia*, eò quod juxta R. Saadiah, abundet in se, omnesq; omnium creaturarum defectus suppleat, nobisque *præbet omnia copiosè ad fruendum*. Vel quòd sit *mammæus*, à שׁוֹרֵף, *mamma*, *uber*. Ex Deo enim quasi ubere bonis omnibus distento, affluenter bona omnia fugimus. Atque ut à חַנּוּן *misereri*, dicitur חַנּוּן *misericordissimus*, ità à שְׂחָד *uber*, dicitur שְׂחָדַי *uberrimus*, sitque tam dulcis, ac mamma & lac infantibus: *quisque non est indigens aliquo, sed omnibus dat vitam, & halitum, & omnia*. Vel denique à שָׂרַף, *vastari*, quod nomen (ut Marino placet) à vastatione mundi in diluvio accepit. Potest hinc deduci, Genit. אֱלֹהִים, Dat. אֱלֹהֵי, Accus. אֱלֹהִים, à Nominat. אֱלֹהִים, *Jupiter*. Item Lat. *Deus*,

1.Tim.6.17

Act.17.25

& sub Dio, id est, sub Jove frigidus.

^d דָּן, *dedidit, tradidit, pepigit.* Occurrit ter. Hinc mutato ד in ב, literam ejusdem instrumenti, fiet מְבִין, *compingo, pango.*

^e צָרָה, *obsedit, arctavit, hostiliter egit.*
צָרָה *angustia*, adjectivè *angustus.* Item *hostis*, quasi *angens* vel *arctator* dictus. Chaldaicè mutato צ in ע fit עָרָה *hostis.* (quo sensu octies in Bibliis juxta Masoram occurrit) quasi à עָרָה *evigilavit:* hostis enim in alterius malum vigilat.

^f יָד, *manus*, metaphor. *vires, potestas.* In rebus inanimatis *tractus, spacium, latus.* Plur. יָדוֹת, *cardines ostiorum.* Item *partes eminentes.* Convenit cum יָדוֹת, *projicere, mittere*, quasi *manus* sit *emissarium*, unde etiam Latin. *manus* à *manando* dicta. Indè Hebr. Litera *Fodh* à *spatio*, eò quòd cùm sit minima omnium, ordine locata cum cæteris, *spacium* sub se relinquat. 2. Sam. 18. 18. mentio fit monumenti *Fadh Absalom*, id est, statuae *Absalom*, distantis duobus miliarib. à Hierosolyma, & quisquis peregrinorum aut incolarum illac transit, lapidem cum execratione projicit, dicens; *Maledictus sit parricida Absalom, & quicumque injustè parentes suos persequuntur maledicti sint in æternum.* Fides historię sit penes Adrichom.

Fadh Absalom.

ead difflavit & cadavera illa super volucris descendit Et
 וַיִּכְרֹם בִּהְיֵיתָ עַל־הַפְּגָרִים d וַיֵּשֶׁב אוֹתָם Gen. 15, 11.
 Abram
 אֲבְרָם:

וַיִּכְרֹם descendit, Unde nom. appellat. וַיִּכְרֹם
 descensus sc. locus declivis, & proprium
 Jared filius Mahalal-el. id est, glorificantis Deum. Gen. 5. 15. Sincerè autem glori-
 ficare Deum nemo absque humiliatione
 Jared, unde.
 potest, quod cum probè Mahalal-el nosset,
 proinde nomen filio à humilitate Jared in-
 didit.

וַיֵּשֶׁב avis rapax : cui convenit aëre, aquila.
 In Hiph. הָעֵץ notat, instar avis rapa-
 cis involare, irruere, in aliquem invehi.

וַיִּפְּגֹר Pih. pigrescere, debilitari. Hinc Lat.
 piger. וַיִּפְּגֹר corpus exanime & pigrum, quod
 immobile jacet, cadaver. Fit etiam hinc per
 metathes. Corpus, corpulenti enim plerunq;
 pigri.

וַיֵּשֶׁב flatu abegit, sufflavit. Convenit
 cum וַיֵּשֶׁב flavit. LXX. vertunt, & sedit
 cum eis : quasi scriptum fuisset וַיֵּשֶׁב &
 sedit.

וַיִּכְרֹם Abram compositum est ex אָב pater & רֹם
 excelsus, cujus rei rationem reddit Phi-
 lo, quia erat astrologus, qui alta & coe-
 lestia scrutabatur. Post circumcisionem vo-
 catus est Abraham: quasi רַב הַמּוֹן אָב pa-
 ter magnæ multitudinis. Tradunt autem He-
 bræi, quòd ex nomine suo Tetragramma-

to Deus literam ה Abrahæ & Saræ ad-
 diderit, hinc est illud veterum Kabalista-
 rum, *Abram non gignit, sed Abraham: Sa-
 rai non parit, sed Sarah*; quo fortè incar-
 nationem filii Dei ex ipsorum posteris ori-
 undi innuere voluerunt.

Gen. 15. 17.

furnus ecce & fuit cœcurnox & occidit sol Et
 והשמש בָּאָה c ועלטה d הָיָה e ויהיה f חנוך
segmenta illa inter transiit qui ignis lampas & fumans
 עשן g וירפיד h יאש אשר k עבר בין הגזרים:

a שמש Chald. ministravit. Hinc שמש
 sol, minister mundi, cujus lux ad impiorum
 minas, & ad piorum recreationem indiffe-
 rens est. שמשות fenestra, quòd per illas
 sol ingrediatur. Et Schimschon, * quasi
 solaris, vel parvus sol. j enim diminutio-
 nem notat. Tyrus Sol dictus est Hercules,
 quasi האיר כל illuminavit omnia, cujus 12
 labores in ipsorum Mythologia 12 signa
 zodiaci notant. Et Hercules quid aliud est
 quàm ηεγς αέρας, aeris gloria. Quae porro alia
 est aeris, nisi solis illuminatio, Macrob.
 Satur. lib. 1. cap. 20.

b בוא ire, venire, de sole usurpatum oc-
 cumbere, tunc enim sol domum venit, cum
 ad thalamum suum revertitur. Hinc באו,
 באו, באו, באו, באו, באו venio. בואה בוא
 מבוא, ingressus, occasus. הבוואה proventus
 scil. venturus. Hinc Babel, quasi venit con-
 fusio. עלטה c

* vel Sam-
 son.

Hercules.

• עֲלֻטָּה *nox cæca, caligo maxima.* Convenit cum לוֹט, λῦτω, *laseo; celo.*

^a הָיָה *fuit, existentiam habuit.* Niph. *fieri, effici, & contrariè confici, quasi defieri.* Huc facit וַיַּטֵּשׁ *pluo, irriigo, nam pluvia est causa generationis.* Ex Fut. kal descendit nomen proprium Dei *Ekejah. * ero, sum.* Ex Infin. הָיָה *esse, fieri, fiet videt filius.*

* vel Ekejah. Exqd. 3. 14.

• הֵן הִנֵּה הִנֵּה Gr. *hî, en, ecce.* Hinc litera *He* à demonstrationis gestu dicta, quem omnes mortales hâc ferè vocolâ exprimunt *Hé, Hé.*

^f תַּנּוּר *fornax, clibanus.* Hinc vas in quo purificatur aurum Lat. dicitur *Athanor* quasi *Al-tannur*, præposito Arabico articulo *Al.*

^g עָשָׂן *fumare. metaph. irasci.* Per inversionem fit *Nasus*, quo & fumus percipitur, & iratorum affectus proditur. עָשָׂן, עָשָׂן *fumus.* Alludit huc Anglorum *ashes* cinis.

^h לֶפֶיךָ *sax, tæda.* interposito m *lampas.* Per metathes. לֶפֶיךָ *idem, à quo non longè distat φαλδς, splendidus.* Hinc *Debora* vocatur mulier *Lappidoth* id est, *lampadum*, quia faciebat pro sanctuario פְּתִילֹת *fila, sive funiculos.*

Judic. 4. 4

ⁱ אֵשׁ *ignis, videtur nomen habere à sono quem edit, dum humidam materiam absุมit.* אֵשׁ *oblatio quæ igne consumeatur.* Et huc alludit Lat. *Æs*, quod sit igne excoctum, & ad duritiem ustum: & Græc.

isia focus, Item Vesta dea, olim tam religiosè *Vesta dea.*

Aschmodeus.
Tob. 3.

giosè culta ut etiam in proverbium abi-
rit, אֶפְ' 'Esiās אֶפְחָא, *A Vesta incipe*, quasi ex
שֶׁן & יְהוָה *ignis Deo sacer*: unde etiam *Asia*,
quoniam in Persia vicinisque oris ignem
sacrum coluerunt. Et huc quadrat *Aschmo-*
dæus, spiritus spurcissimus ab אֶשׁ & מֶדֶר
metiri, qui scil. ignem libidinis *mensuras* &
ponderat, novitque quantum incendium
mali luxuria in corde humano excitare
possit.

עָבַר ^כ *transiit*, latè patet, & significat
inist, coivit, repagulavit, in Hitpah. *excan-*
duit. עָבַר *transitus*, *vadum*, *cis*, *trans*, *latus*.
עָבַר *proventus*, *annona*, scil. præteriti anni.
עָבַרָה *ponto, navis*, à trajiciendo. עָבַרָה *ex-*
candescencia, iræ excessus. מַעְבָּר *transitus*, *va-*
dum. Hinc etiam nomen proprium עָבַר
Heber atavus Abræ, à quo Abram dictus
Gen. 14. 13. עָבְרִי *Hebraeus*, vel quod præ reliquis He-
beri filiis per orientem dispersis præcipuus
fuerit; vel quasi *transfluvialis* qui scil. è
Chaldæa transivit Euphratem in Pale-
stinam. Et sic etiam LXX appellativè hîc
reddunt, *nuntiavit Abram* מַעְבְּרִי i.e. *transi-*
tori. Lingua itidem עָבְרִית *Hebræa* dicta
est, vel ab *Heber*, qui eam post confusionem
linguarum propagavit, quod is (ut putatur)
inter turris conditores non fuerit. Vel à
transcundo, hæc enim lingua facit hominem
transire à cognitione vocabulorum in co-
gnitionem rerum.

Lingua He-
bræa.

זָכַר *sequitur, scidit, decrevit*, quasi consili-
um præcidit. זָכַר *segmentum, decisio.*
זָכַר *excisio, cubiculum separatum.* זָכַר
ferra vel securis, quòd ligna incidat. Hinc *Jos. 10. 33.*
nomen proprium urbis Gezer, quæ postea
Gezera appellata ad quam David Philisthe-
os cecidit.

carnem circumciderit non qui, mas præputiatus Et Gen. 17. 14.

א וְעָרַל ב זָכַר אֲשֶׁר לֹא ע יִמּוֹל ד אֶת-בְּשָׂר

suo populo de illa anima exscindetur & sui præputii

עָרַלְתָּ ע וְנִכְרְתָהּ הִנֵּפֶשׁ הִהוּא ג מַעֲמִיָּה :

א עָרַל *præputiatus esse, vel censeri.* עָרַל

עָרַל *præputiatus, metaph. immundus.* עָרַל

præputium. Et huc alludit *εἰς, clerus.* Cle-
ricos enim non præputiatus, sed singulari-
ter mente & corpore Deo devotos esse de-
cet.

ב זָכַר *recordari*, scil. in corde habere.

Unde per aphæres. *ἀφ᾽ ἡς, ἀφ᾽ ἡς cor.* De sacri-
ficiis usurpatum, *odorari.* זָכַר & זָכַר *me-*

moriam, unde Lat. Sacrum quod gratæ me-
moriam causâ numini est assignatum. זָכַר

monumentum, suffimentum. זָכַר *mas, mascu-*
lus, quasi paternæ familiæ monumentum.

Σπύλοι δὲ οἱ αὐτῶν εἰσὶ παῖδες ἀρσενες, זָכַר *masculi-* Euripid.
num.

ע יִמּוֹל *circumcidit.* Item, *succidit.* Con-

venit cum מָוֹל quod idem significat. מָוֹל

:

circum-

circumcisio. Quadrant huc *μὴλο* *membrum*,
μυλίζω *membratim concido, trunco.*

אֶשֶׁר *caro.* nomen generale, & sumitur
 pro *homine* & omni *animato*, itémque *pro-*
pinquo. Convenit cum Chald. *בִּשְׂרָא* *sperne-*
re, vilipendere, Est enim caro animâ exe-
 unte res vilis, imò averfabilis. Et sic La-
 tin. *Caro* à *cado*; quòd sine anima cadat.
 Huc facit Græc. *βαρδία*, *meretrix*; est enim
σαρκική: Item *vulpes* animal carnivorum. In
 Pihel *בִּשְׂרָא* notat *Evangelizavit, lata an-*
nunciavit: Unde *בִּשְׂרָא* *evangelium*, Item,
nuncii pramium. Dicitur autem Evangeli-
 um à carne, eò quòd in eo nostris, id est,
 humanis sensibus ubique sese attemperet
 Deus. Pertinet huc quodammodo Ang.
Ambassadour, legatus.

כָּרַח *succidit, amputavit, exterminavit.*
 Unde *כָּרַח* *scindo*, & Lat. *Curtum*, ut *curta*
supellex. *כָּרַח* *trabes*, *כָּרַח* *repudium*,
 quasi rescissio conjugii. Unde *Kerethaw*,
 & *Kerethai*, fuerant sagittarii, tanquam præ-
 toriani Regum milites, & quoniam hi for-
 tissimi fuerant milites, hinc allusivè poterit
 deduci *κράτος*, *robur*, *κρατία*, *impero*, *κερταίνω*,
vinco. Huc etiam potest referri Judas *Isca-*
rioth i.e. *vir exterminis.* In Syro textu vo-
 catur, *כָּרַח* quasi à *כָּרַח* *merces*, & *נָחַ*
defecit, declinavit, mercede scil. inductus ad
 defectionem; quod nomen si à Christo
 accepit, Christi hinc scientia, sin ab aliis, Dei
 provi-

*Evange-
 lium.*

2.Sam.8.18

*Judas Isca-
 riob.*

Tremel.

providentia, commendatur. Aliàs etiam סכר Syris est *obthurare, strangulare*, quasi strangulatum dicas.

נפש anima, synecdoch. persona: ut anima hominis, id est, ipse homo; anima Dei, id est, ipse Deus. metonym. effecti, vita, adjuncti scil. contenti corpus, illudque vel animalum, vel mortuum; ut anima mortui, id est, cadaver. נפש in Niph. est Respiravit: est enim respiratio & exspiratio tam signum quàm effectus vitæ. Unde etiam Anima Græc. dicitur ψυχή, à ψυχάζω frigus capto; respirando enim refrigeramur.

Num. 6. 6.

עמם texit, abscondit, obscuravit. עץ populus, quasi tegens terram. Significat autem hæc vox conjunctionem, unde aqua, simul, & amo, amor effectus unionis.

Nota Lector. Vulgata versio hunc locum sic reddit: *Masculus cujus praputii caro circumcisa non fuerit, (LXX addunt, die octavo,) delebitur anima illa de populo suo.* Hinc quidam Theologi, infantibus quos atra mors ante susceptam circumcisionem abstulit, horrendæ damnationis legem obnunciant. Verùm Ab. Esra locum sic explicat: Vox hæc ימול est forma יפעול (id est, Fut. kal.) instar illius כי ירור נרר (id est, Fut. kal.) Estq; ejusdem conjugat. cum ונמלתם &c. (scil. kal.) Et sensus est, si fuerit filius precepti (id est, 13 annorum) & non circumciderit carnem praputii sui,

Vulgata versio.

Ab. Esra. ad cap. 17. Gen. ימול יפעול כמון כי ירור נרר והוא מן ונמלתם &c.

sui, est super illum, כרת id est, exterminium: nam praeceptum pueri parvi est super patre, Si ergo pater ejus non circumciderit eum, circumcidet seipsum, ubi jam sui juris est: & כרת id est, exterminium, in manibus caelorum. id est, Dei. Et errant qui putant quod si moriatur puer & non fuerit circumcissus, non sit ei pars in futuro seculo, sed non significat vox נפש anima, id quod illi volunt: nam נפש est hic idem quod איש, vir, & significat corpus in quo est anima, ut, anima cum peccaverit. Et sunt qui dicunt, per כרת id est, exterminium, intelligi cum quis moritur ante 52 annum. Et sunt qui dicunt quod כרת est cum excinditur nomen ejus extincto ipsius semine. Ideò dicit scriptura מעמיה, è populis suis, nam cui sunt filii est quasi viveret ipse, & nomen ejus non excinditur. Hactenus Aben-Esra.

Lev. 4. 2.

Gen. 21. 16. וַיֵּשֶׁב a בְּמִנְּהַר b הָרָחֶק c בְּמִטְחָוִי d קָשָׁה e
 & flevit
 וַיִּתְּכָה f

Academia. a יֵשֶׁב sedit, habitavit. notat motum in loco. שִׁיבָה, sessio, מוֹשָׁב, sedes, הוֹשָׁב, incola. Apud Hebr. יִשְׁבָּה est Universitas: quasi docentium & discentium confessus. Unde illud: מרבה ישיבה מרבה חכמה multiplicans scholam, multiplicat sapientiam. Scribunt

bunt autem in Pesihta 481 scholas five Collegia publica olim fuisse Jerosolymis; ejus rei mnemosynon ponunt in illo prophetico, מִלֵּאָהִי מִשְׁפָּט *plena judicio*; ubi literæ vocis מִלֵּאָהִי numerali valore continent 481. Hinc Elias Propheta vocatur *Tischbites*, & Elias Levita conscripsit librum תִּשְׁבִּי *Tischbitem*, à numero scil. peregrinorum vocabulorum 712. quæ in eo explicat.

Jes. 1. 21.

מ 40

ל 30

א 1

ת 400

י 10

481

^b נָגַד in Hiph. coram indicavit, sive verbo, exemplo, gestu, aut re aliquâ quâpiam docuit. נָגִיד *Dux*, qui suos subditos verbo vel nutu moderatur. נָגַד coram.

^c רָחַק *longè abesse, distare*. Non longè abest ὀρέγω, *prolongo*, ἀπέω, *noceo*. רָחִיק, *longinquus*, מִרְחָק, *distantia, remotio*.

^d טָחַן *jaculari*. Græc. ταχὺς, *pernix, velox*. Nom. מִטָּחִין *jactus*. Legitur semel.

^e קֶשֶׁת *arcus*, קֶשֶׁת *sagittarius*. Oritur hinc *Castrum*; fuerant enim castra arcu & sagittis utentium.

^f נָבַיָּה *flevit*. Unde in Niph. יָבַיָּה *fletus maris*, id est, rivi vel flumina, quòd scil. oriantur è profunditatibus maris per meatus terræ, perinde ac lacrymæ ex oculis. בָּכִיתָ בָּכִי בָּכָה *fletus*. Huc facit. Βάκχος, *ejulatus*. & Bacchus ipse Liber pater. Cui enim vae, cui eheu, & cui vulnera, &c. nisi immorantibus apud vinum, euntibus ad investigandum mixturam! Probabile autem est cultum Bacchi Ethnicos à Judæis mutuatos

Job. 38. 16.

Prov. 23.

29, 30.

Bacchana-
lia Ethni-
corum à
Judeis.

tuatos esse, quibus occasionem vitis aurea
pondere 1000 talentorum, in memoriam
illius palmitis duorum humerum gestata,
in templo posita, præbuit. Id quod Ta-
citus innuit cum dicit, *Sed quia Sacerdotes
eorum tibi à tympanisq[ue] concinebant, vitisq[ue];
aurea in templo reperta, Liberum patrem coli
domitorem Orientis quidam arbitrati sunt.*
Præterea, nomen *Facchi* à פַּחִי & acclamatio
illa quæ Bacchicis orgiis ἑλελεῦ ἑλελεῦ locum
habebat, ex Hebr. *Hallelu-jah* desumpta
sunt. Insuper Deum צְבָאוֹת *Tzebaoth*
* Bacchum Sabazium dici putabant, Sab-
bathumque in ejus honorem quasi à σαβ-
βαζον *bacchari* institutum, existimabant; id
quod ex Plutarch. 4. Sympos. constar.

* Id est, ex-
ercituum.

se operuit & peplum Ribka accepit Et
וַתִּקַּח בִּרְבֵּקָה אֶת־הַפֶּשֶׁט וַתִּכְסֶּה־בּוֹ אֶת־פָּנֶיהָ וַתֵּלֶךְ אַחֲרָיו וַתִּשְׁכַּב וַתִּשָּׂא אֶת־בֶּן־הָאֵלֹהִים וַתֵּלֶךְ אַחֲרָיו וַתִּשְׁכַּב וַתִּשָּׂא אֶת־בֶּן־הָאֵלֹהִים

Gen. 24. 65.

אָּ לָקַח cepit, accepit, abstulit; Item emit
quasi emptum abstulit. Relatum ad præ-
dam notat *violentiam*, ad legem notat in
homine *aviditatem*, in ipsa lege *persuasio-
nem*, quæ capiatur homo ut ad facienda al-
liciat. Per aphæres. fit αἰχμῶ *assequor*,
comprehendo. Per syncopen λήξες *fors*. Item
Lachesis Parca dea; quoniam vitæ, quæ
forte obtingere ab ethnicis dicitur, præest.
לָקַח *doctrina, lex*. מִלְקוֹחַ *prada, raptura*,
Item *faux*. מִלְקָחַיִם *forcipes* quasi accepto-
ria.

ria. מִקְחָ acceptio, apud Rabb. emptio.
מִקְחוֹר mercēs.

בּ מִרְבֵּק saginare. מִרְבֵּק saginarium. Hinc
Ribka. quasi saginata. Facit huc Boez pabu-
lum.

עַיִף peplum. Hieron. theristrum, quod
erat velum æstivum, שָׂדֶה רֹדֶה שִׁפּוּס, æstate &
æstu quem arcebat. Legitur ter.

דּ כִסָּה texit, operuit, supernè aliquid im-
ponendo cooperuit. כִסָּה, כִסָּה (& semel
per aphæresin סִיחַ) מִכְסָה operimentum, te-
gumentum. Hinc Lat. Casa agreste habita-
culum palis contentum, & arundinibus
opertum.

baurire me fac Esau dixit & collationem Jacob coxit Et
אָנִי־דָּבָר בּ יַעֲקֹב נָזִיר כּ נִיאָמַר דּ עָשָׂו ע הלְעִימָנִי Gen. 25. 29.

sum ego fessus nam isto ruse ex nunc * Kimchi

אָנִי מִן הָאָרֶץ הַזֶּה כִּי עָיִף אָנֹכִי ad Ps. 119.

אָנִי־דָּבָר Hiph. coxit. נָזִיר coctio, pulmentum.

בּ כַּלְכָּאֵנִי calcaneum tenuit, calcaneo pessum
dedit, defraudavit. Semel ad extremum di-
stulit, scil. retardavit. עָקַב & עָקַב calx, cal-
caneus, finis, emolumentum, merces. Adver-
bialiter tandem, causativè quia, vel propter

* Quia calcaneus est in extremo, scil. fine
corporis, ideo finem sive extremitatem rei
עָקַב dixere. Item * Etiam merces vocatur
עָקַב quia merces est finis operis. fraudul-
entum,

C 2

וּלְפִי
שַׁעֲקַב
כִסּוֹף
הַנוֹף
אִמְרוֹ
לִסּוֹף
הַרְבֵּה
עָקַב יֹנֵם
הַשֹּׂכֵר
נִקְרָא
עָקַב
בְּעִכּוֹר
הַשֹּׂכֵר
סוֹף
חֲמֻעָה

dulentum, perversum. עֲקָבָה *fraus.* Dicitur autem est *Jacob* à calcaneo, eò quòd manus ejus tenuerint calcaneum *Esau*; at *Esau* contumeliosè etymologiam ejus traduxit à supplantando, eò quòd jam secundà vice supplantaverit me.

Gen. 27.

אָמַר *dixit*, significat actum dicendi, ideòque semper sequitur expressio dictionis. Relatum ad cor, *cogitavit.* Aliquando sumitur pro נֹאמַר: ut *dixit Joseph*, id est, dictum est. אָמַר, אִמְרָה, מֵאמַר *sermo.* Per inversionem fit פִּנְיָא, *verbum.* Item *Rumor*, & *Hermes*, Deus facundiae. Unde etiam *Emorrhæus* quasi loquax.

Gen. 48. 1.

עָשָׂה *fecit.* Hinc *Esau* quasi עָשָׂי *factus*, vel *perfectus.* scil. suâ pilositate & hirsutie, instar viri perfecti. Hier. *Esau potest intelligi עֲשִׂיָּה* id est, *factura*, ut ad mala opera referatur.

לֵעֵשָׂו *vesci.* Legitur semel. Convenit cum עָשָׂה *obruit*, notâtque nimiam aviditatem *Esau.*

נָא *est particula obsecrantis & adhortantis, idem quod נִאֲמַר obsecro.* Aliquando, *nunc.*

אַרְמָרִיס *rubuit*, אֶרְמוֹנִי *rufus.* אַרְמָרִיס *impensè rufus.* Hinc cognomentum *Esau*, *Edom*, tum à colore, fuerat enim rufus; tum à coctione rufa, pro qua vendidit primogenita sua. Rabbini quotiescunque in S. S. occurrit mentio regni *Edom* vel *Edomitarum*,

Esau Edom.

mitarum, imperium Romanorum & Christianorum per ea intelligunt, eò quòd ipsorum opinione Titus Vespasianus, Romani & Christiani, ab Edomitis sunt propagati. R. Sal. Jar. * *metropolis Edomaeorum est Roma*. Sed adhuc alia secretior subest causa. In libris enim secretissimis, quos nollent ad manus Christianorum pervenire (teste Buxtorfio) docent & scribunt, animam Esau in corpus Christi transmigrasse, ad eoque Christum non minùs impium & profanum fuisse (O horrenda blasphemia!) quàm ipsum Esau: nòsque Christianos non immeritò Edomitas vocari, utpote qui spem & fidem nostram in ipso defixam habeamus.

* ad Num.

24. 19.

עיר
החשובה
של אדום
היא אדומי

Christiani
cur à Ju-
daeis vocan-
tur Edom-
ita.

א עִיר *lassum, defessum esse.* עִיר *lassus, siti vel labore enecatus.* Substituto x pro y fit אבס, *labor*. Transpositis literis emanat alia radix יעִר idem significans. Unde יעִר *lassus.* יעִר *lassitudo.* הוֹעֵפֹת per antiphrasin, *Vires, fortitudines indefesse*; Vel etiam propriè *defatigationes*, ut *argentum defatigationum*, id est, in magna copia. *Montes defatigationum*, id est, tam alti ut lassitudinem ascendentibus pariant.

Job. 22. 24.

Psal. 95. 4.

.versus terram consistens scala ecce & somniavit Et

א וַיִּחְלֹם וַהֲנִיָּה ב סֵלָם c מִצֵּב d אֲרָצָה: Gen. 28. 12.

a וַיִּחְלֹם b סֵלָם c מִצֵּב d אֲרָצָה: pinguescere, incrassari; & quia somnus

somnus & somnia ex incrassatis vaporibus fieri soleant, notat etiam *somniare*, & ex usu Syrorum, *sanare, convalescere*. Oritur hinc Lat. *Callum*, & Gr. per metath. *λοχυν*, *densitas*. חלום, *somnium*. Indè *Cholem* vocalis quarta apud Grammat. nomen habens à sonitu, qualem profundè stertentes edunt. Syr. חלום *sanus, saluus*. Unde Latin. *Columis*, quo Plautus usus est pro *incolumis*. חלמות *Vitellus ovi*, quòd sit pinguis.

ב סלם *scala*. Legitur semel.

י צב *statuit, erexit*. מצב *statio, vel castra* in quibus milites subsistunt, quæ Chald. dicuntur כרקום fortè ex Gr. *καράκωμα agger, vallum*, מצב *statio*, מצבה *statua*.

א רץ *terra*, tam habitabilis quàm inhabitabilis, Angl. *Earth*. Convenit cum רץ *currere*, quod circa terram jugiter rotetur sphaera corporum coelestium. Est quæ compositum quasi ex א non, & רץ *currens*, eò quòd semper stet: est enim terra firmitatis & stabilitatis symbolum. * Hinc per apocopen fit יעא, *terra*. Unde *Minera*, quasi ארץ מן *è terra*. Synonym. ejus est חבל *terra*, scil. habitabilis, sive Orbis. Sin autem scribatur cum duplici (חבל) notat *confusionem*, à בלל *confudit*: in hoc enim orbe omnia ferè sunt mixta & confusa. Hinc חבל *orbis possessor*, qui primus metallorum usum per artem fabrilem monstravit. Per aphæresin possumus hinc effi-

* Eccl. 1. 4.

Psal. 103. 5.

Thubal-
cain.
Vulcanus.

cere

Gen. 4. 22.

Gen. 30. 20.

.meus vir

^a דָּן *donavit, dotavit.* דָּת *dos, donum.*

^b אֱלֹהִים *Deus*. Vestigia hujus nominis

nomine enim Dei est jurandum, qui per-

Non est

אלהים

in omnibus

locus, nisi

ju. ריין

dex.

*Deut. 1.17

nam judi-

6446

Dei 18

* Ex 24 6

הנה' הנה

gratiosus

G. & clemens.

© 1999 by John Wiley & Sons, Inc.

opus

Gen 3.4.

Eritis

כאלהים

sicut Dñ.

Onkelos,
sicut prin-
cipes. Jo-
nathan, si-
cut Angeli.

opus habebat. Metaphoricè tribuitur *Angelis*, * quòd in ipsis Divina gloria refulgeat; *Judicibus*, & *gubernatoribus*, quòd vices Dei gerant. *Idolis*, quòd pro Deo vero à suis cultoribus habeantur.

טוב Bonum esse, placere. Item bonum. טוב bonitas. Si retrorsum legas poterit confici *Beatus*. Hinc *Tobias* quasi טוב יה bonitas Dei.

א פעפ mutuis vicibus egit, percussit, agitavit. פעפ iclus, vice. Metaph. Incus super quem metalla alternis vicibus feriuntur. In plurali incessus, pedes. פעפ anguli. פעפון tintinabulum. quòd concussione personet.

א זכר tutò habitavit. Præposito Alpha fiet, אספאסא securitas. זכר tutum receptaculum. Hinc *Zebulon*. Item, *Izabel*. quasi insula habitabilis.

א שׁ vir. qui præstat virtute. Græc. ισχυς robur. is fibra. Item, vis, robur, quoniam virium bona pars corporis consistit in fibris. Convenit cum verbo substantivo שׁ. Est. ità ut שׁ dicatur quasi שׁ. Ens, aut primò existens scil. ante foeminam, quare sicut existentia, ità honoris omnisque dignitatis primas feret. Hinc illud Hebr. linguæ mysterium, ut dum aliquid foeminae tribuitur publici muneris aut quod potius in virum spectaret, conjungat nominibus foeminarum verba masculina. Ut, Stre-

Dignitas
viri pre
muliere.

: נוע

puè age. Ubi in Hebr. est apostrophe ad ipsam Ruth per verba mascul. It. Suscipe benedictionem *quam attulit* (in mascul. genere) *ancilla tua*, &c. E contrà voces foemine viris tributæ, effoeminatum animum viri denotant: ut, Et *si ita tu feceris mecum, occide me*, &c. Verba sunt Mosis in foemin. gen. pro masc. אִתָּךְ quæ perturbatam ejus & effoeminatam mentem denotant. Aliquando sumitur distributivè pro *quolibet, unusquisque*. Et hinc quælibet res alteri juncta *Vir & uxor* appellatur, sub homine licèt non comprehendatur.

Ruth. 4. 11.

1. Sam. 25.
27.Num. 11.
15.

maculosos cruribus varios hircos removet Et
וַיִּסֶר אֶת הַתִּישִׁים הָעֲקֹרִים הַטְּלָאִים Gen. 30. 35.

ovibus in fuscum omne & eo in album quod omne
כָּל-אֲשֶׁר לָבָן בּוֹ וְכָל-חֹם בְּכַשְׂשֻׁיִּם:

a recedere, declinare, diverti: nominaliter degener. Convenit cum קָרַר *refractarius fuit.* פָּרַר *fastidiosus, avertens se ab omnibus.* פָּרָה *apostasia, aversio.* Hinc Lat. *Sura, & Serum* diei, cum hora aut sol recessit. Item, *Serum* lactis, quod recessit à materia aerea, & terrestri.

b hircus minor.

c Ad pedes ligavit. Dicitur de pecudibus crura diverso colore, velut fasciis vincta, habentibus. עֲקֹר *varium, maculosum* propriè cruribus. Hinc nomen proprium

prium loci, *Beth* בֵּית *Heked*. domus ligationis sc. pecoris, ubi ligabantur oves tondendæ.

ד נִלְטָ Pyh. *Resarcire*. Metaph. נִלְטָ *maculosum*, maculis latis respersum, sicut vestis varia frustula affuta habens. Consonat תִּלְדוֹ *inquino*.

ג כִּלְכֵּל consummavit Hinc *Colophon*. כִּלְכֵּל *Omne, totum, perfectum, Universitas*, hinc מֶלֶךְ *magnus*.

ד לִבְנֵי lateres albos fecit. Item, *Albuit*. Gr. λευκός. *albus*, לִבְנֵי *Luna* ab albedine. לִבְנֵי *populus alba*, quam Græci etiam ab albedine dicunt λευκόν. לִבְנֵי *thus* à candore. לִבְנֵי *later. pavimentatio lateritia*. מִלְכָּה *fornax lateritia*. Quadratur huc Lat. *Clibanus*; fit enim ex lateribus. Item mons *Libanus*, ferens arbusculas thuriferas, vel quòd fit albus ob nives perpetuas. Est enim mons Syriæ adeò altus, ut media etiam æstate circa altissima sua jura, nivibus tectus, longè spectetur, unde etiam in Tyrum deferuntur & venduntur quibus temperant æstiva pocula. Item, *Alpes*, quòd perpetuis nivibus albeant.

ה כִּשְׁבִּי fuscum, calore adustum.

ו כִּשְׁבִּי agnellus unius anni. *Ovis annicula*.

Libanus
mons.

Et

platanū & coryllū & videntes alba populo ex baculos accepit Et
 וַיִּקַּח • מִקֵּרַ לְבָנָה ב' לַח • וְלֵוָּן • וְעֵרְמוֹן Gen. 30. 37.

illa decorticavit &
 וַיַּפֵּס לָהֶן •

• מִקֵּרַ *virga*. Per Metath. fiet *ελαμωγ*;
 & converso מ in כ *Baculus*.

• Ab inusitato לַח fit לַח *virens*. לַח
viror. Per inversionem *χλός flos*. *χλοραίνω flore*.
 Et *χλορίων* Aristoteli est avis viridi co-
 lore.

• לַח *avellana*. à לָו *Recedere*. facile enim
 cortices ex corylis atque amygdalis abscedunt.
 לָוִי *pravitas*, recessio à recto: cui
 convenit *λαξ & λοξός obliquus*, per inversionem
σαλεύω amoveo, agito. Hinc Gen. cap. 28.
 vers. 19. nomen proprium loci *Λυζ*. quem
 Jacob à visione scalæ vocavit *Bethel*, id est,
Domus Dei, qui postea propter vitulos Jo-
 roboam, dictus est *Beth-aven*. id est, *do-*
mus iniquitatis.

*Bethel &
 Bethaven.*

• עֵרְמוֹן *Platanus* vel *Castanea* arbor. Di-
 citur à עָרַם *nudari*. quia facile decorti-
 catur.

• פִּפְּרִי *decorticare*, bis tantum extat.
 פִּפְּרִי *Cortices*.

Jacobi compactæ & Labanis serotine fuerunt Et
 וְהָיָה • הָעֵשְׂתִים לְלֶבֶן • וְהַקְשֵׁרִים לְיַעֲקֹב Gen. 30. 42.

• עֲטַף *Operuit*. Unde *tapes*. Relatum ad
 animum

Corde pe-
cuder.

animum est deficere, deliquium pati. Ad
oves, est *Serotinare*, eò quòd oves *serotina*
debiliores sint, & quasi debilitate obrutæ.
Latinis vocantur cordæ vel chordæ; Var-
rone & Plinio testibus.

ב קשר *Ligavit. Conjuravit. Conspiravit.*
קשר *Conjunctio.* Hinc oves *ligata*, id est,
primitivæ vel robustæ sive compactæ cor-
pore. Ligamen enim est quodammodo for-
titudo, vel robur.

Gen. 32.25. *luctando in pendebat & ejus femoris acetabulum læsit Et*
וַיַּגַע d בָּכַף e יָרָכוֹ d וַיַּחַקֵּעַ e בְּהֶאָבְקוֹ

ipso cum
: עמו f

א נגע cum læsione attingit, percussit. Ex
secunda persona נגע fit תנגע *tango.* נגע
plaga.

ב כפף *Incurvavit.* כף *Concavitas.* Tri-
buitur multis rebus curvis, & notat *volam*
manûs, plantam pedis, acetabulum sive coxam
cavam. Item *acerram*, vas concavum, aut
cochleare. & indè litera *Caph*, repræsentans
curvaturam manus. כפה *curvus Ramus.*
Græc. mutato פ in כ fit כפף *flecto.* Lat.
Cavo. Item, *Caput*: est enim aptum inverti &
incurvari. Angl. a cuff, *manicula lintearia.*
יָרָךְ & in Regim. יָרֵךְ. Cùm dicitur de
Candelabro est *Scapus*, de aliis rebus *latus*,
de homine *femur.* Estque pars hominis

crassior

crassior in utroque latere juxta testiculos, unde etiam nomen traxit *ἄρκος testis*. Servi juraturi ponebant manum sub femore dominorum quibus fidem promittebant, unde factum *ἄρκω adjuro*.

^a *נָקַע*, *divelli, luxari*. idem est quod *נָקַע*. Usurpatur de membris divulsis, seu ut (in Epist. ad Hebr. 11.) *tympanisatis*. *

^c *Infin. N. נָפַץ pulverisare*. hoc est, in arenam descendere. Mos enim hic observabatur in palæstris antiquorum, quòd luctantes pulvere aspergebantur, ut faciliùs & firmiùs se invicem prehensos tenerent. Est & alia ratio, nam luctantes crebro pedum pulsu & agitatione celeri, pulverē excitant. Hinc Nom. *נָפֶץ* & *נָפֶץ* *pulvis*. Unde *Jabbok* torrens, à lucta Jacobi Gen. 32. 22.

* *Tympanum est instrumentum quo distendebantur fontes, cum erant cadendi, a examinandi sagris.*

^f *עִמָּנוּאֵל* *Cum, juxta, prope, ad*. Hinc *Immanuel, nobiscum Deus*.

.deserto in mulos invenit Hana
עֲנָה • מָצְאָהּ • בַּמִּדְבָּר • בְּהִמָּלֶהּ

Gen. 36. 24

^a *מָצְאָהּ* *Invenit, deprehendit*. Constructum cum *ל* est *suffecit*. Hinc disciplinarum inventrices, *Musa*.

^b *יָמִים* Targ. explicat *גִּבְרִיָּא* *gigantes*, qui scil. venerunt in desertum, ut asinos ipsius Hanæ caperent, quos Hana ex ipsorum manibus eripuit. LXX *τὸν ἰαμὺν* singulariter reddiderunt, aut retinuerunt vocem Hebr.

Hebr. quam non intellexerunt. Nihil enim est in vicinis linguis unde juvemur, quid statuendum sit de ista voce. Potest esse conjectura, quòd *invenit* מ'מ' id est, *Am- plos fontes* diffusos instar lacus, à מ' Mare. Passim Rabb. explicant per *Mulos*. Dicuntque Talmudici: Tzibonem cum matre fuisse congressum, ac genuisse ex ea per nefandum incestum Hanam. Hana ergò fuit מ'סור *profanus* & spurius, & introduxit in mundum מ'סורין *profana* & spuria animalia.

לבר *loqui, dicere*. Hinc *Desertum* per antiphrasin, quasi locus à sermone remotus, vel à *ductu*, quod pecora eò pascendi causà ducantur.

ledanum & opobalsamum & myxaria ferunt eorum Cameli
 Gen. 37. 25. : ב'מ'להם ^a נ'שאים ^b נ'כואר ^c ו'צרי ו'לוט ^d

^a נ'מל *retribuere*, apud Arabes *accumulare*, sicque notat *accumulatim retribuere*. Inde נ'מל *camelus*, à gibbo vel cumulo, quem in dorso portat. Ex camelorum pilis contextus pannus dicitur Hisp. *Camelote*.

^b נ'שא *tulit, extulit, condonavit*. Hinc נ'שא *feram, viro onero*. & Lat. *Nasus*. Nom. נ'שא *princeps* quasi elatus. Item *Nubes* à terra elata. נ'שאר *oblatio*. נ'שא *elatio* נ'שא *excellencia, tumor*. נ'שא *acceptio*. נ'שא & נ'שאת

v. 24. Pater
Hana fuit
Tzibon.
v. 20. Tzi-
bon & Ha-
na fratres
ex patre
Seir.

מִשְׁאָר *onus, elatio, munus*. Item, *incendium* quasi elatio fumi. Græc. *μῆδος merces*. Lat. *Massa* cumulus rerum in unum congestarum. Symboli loco sint tria illa nomina propria. וּמִשְׁמַע וְרוּחָהּ וּמִשְׁאָר quibus Gen. 25. Judæi proverbii loco utuntur, quasi, & *audi*, & *sile*, & *perfer*.

Omnia collectanea aromata vocantur hac voce נְכוּחָהּ Chald. vertit per *ceram*, alii aliter. Singulare est, cùm & redundante.

דָּרִי & צָרִי *Opobalsamum*. Judæis *the-riaca*.

לֹטֹם *Mastiche*. *Stacte*, *στέν* τοῦ *στέν* à stil-lando. est enim lacryma Myrrhæ. *Leda-num*. Variant interpretes. Aliis est *Lothus*, *Lotbus*.

estque nomen arboris proferentis baccam pipere majorem, dulcem, stomacho facilem, cujus gustus tam suavis est, ut advenis incutiat patriæ oblivionem. Unde cum *Ulyssis* socii delati fuissent in *Africam*, & *Lothum* gustâssent (ut ait fabula) vix inde abduci poterant. *Homer. lib. 9. Odyss.*

... eas expressi & uvæ maturas accepi Et
וַתֵּחַם אֶת־ הָעֵנָבִים בְּוָאֲשַׁחַם אוֹתָם:

G. N. 40. 11.

עֵנָב *uva*. Hinc *obba*. Unde עֵנָב nomen loci propè *Eshcol*. Josh. 11. 1.

וַתֵּחַם *succum Expressit*, h. l. tantum extat. Per syncopen fit עֵנָב, per *cribrum* *exprimo*.

Septem

adulſe ,tenuēs graciles ſpice Septem
 Gen.41.23. אֲשַׁבַּע ב' שְׂבָלִים • צִנְמוֹת d רִקּוֹת • שְׂרָפוֹת
 .eas poſt germinabant ,Euro
 קָרִים g צִמְחוֹת h אֲחִרְיָהם :

Septenarius
 numerus
 myſticus.

אֲשַׁבַּע Septem. Septenarius numerus eſt myſticus, continet enim numerum Dei & creaturarum. Hinc propter numeri ſeptenarii plenitudinem & ſanctitatem venit אֲשַׁבַּע juraviſ. Eſt enim juramentum res ſacra, in quā interponitur divina auctoritas & veracitas, quæ non temerè & leviter, ſed ſeptem, id eſt, multis gravibùſque de cauſis, adhibenda eſt. שְׁבִיעַ Septimana. Græc. αἷβω Sanctè obſervo. Lat. Severus. Angl. Seven. Unde Eliſheba, Dei mei juramentum. Bathſheba, filia juramenti.

ב' שְׂבָלִים Spica. Item, fluxus, fluentum. Unde Lat. Sibilus. Rabbiniſ eſt ſodalitas convivialis, idque à Syr. סִבַּל compotare, hinc interjecto μ. fit συμβολή.

• צִנְמוֹת Minutum, gracile, & acuminatum. Semel reperitur in plurali.

d רִקּוֹת Comminuit, attenuavit. רִק res tenuis. pulvis. רִיק canopauum, cortina, vel tela. Hinc דִּשְׁנָו dentibus attenuo. דִּשְׁנָו mordeo. Rabbiniſ דִּקְרוֹן Grammatica, eò quòd in ſubtilitatibus dictionum & minutiis literarum, & apicum diſcutiendis verſetur.

• שְׂרָפָה arvum ante ſuam maturitatem aduſſit. שְׂרָפָה & שְׂרָפֹן uredo ſegetum.

קָרִים

זקדם *anticipavit, obvenit.* זקדם *antiquitas, aternitas, olim.* Item, *Oriens.* Ferunt enim Adamum creatum facie versùs Orientem dispositâ, ut lucem & solem orientem aspiceret, unde Oriens ipsi fuit *Kedem*, id est, *anterior mundi pars.* זקרים *Oriens.* Item, *Eurus*, ventus orientalis & subsolanus, qui in terra sancta est vehementissimus, & proinde maximè exsiccat & torrefacit. Hinc *Cadmus*, & *Cadmi*, nomen celebre ex Phoenicia oriundi Agenoris Tyrorum Regis filii, qui literas primùm in Græciam intulit. *Cadmia* terra orientalis. Item, locus studiorum à Gephyræis advenis institutus, unde per prosthesin A, fit *Academia.*

Cadmus.

Academia.

זקמז *pullulavit, germinavit, re floruit.* זקמז *germen*, Unde *סדמז* *gramen*: * quæ vox per Kabalisticam Gematriam est Messias, eundem enim numerum efficit quem סנחמז *consolator*, quæ vox iis est inter nomina Messiae: unde etiam à Chaldæo Messiae nomine vertitur. Et obiter nota, Cùm זקמז *germen*, & זקמז *surculus* sint synonyma, nihil impedit quin dicamus Matthæum illis verbis, *זקמז* ad hoc Zachariæ nomen זקמז respexisse.

Zach. 6. 12.

ז 90

מ 40

ח 8

138

מ 40

נ 50

ח 8

ס 40

138

138

138

זקמז *posterioravit.* id est, tardavit vel distulit. זקמז *alius, alter, post.* Item, *Diversus*, aut illegitimus, ut cùm זקמז *mulier aliena*, id est, concubina, dicitur. זקמז *posteritas, extremum, finis, conse-*

Matt. 2. 23.

Judic. 11. 2.

quens. Item, merces, quòd sit finis operis.
 אַחור *retrò, posterius*. Item, *occidens*, plaga
 mundi posterior respectu orientis. אַחור
postremum. Unde *Acheron* ob tenebras ex-
 teriores, & *Heri*. Item, אַחור *posterus*, אַחור
alter, אַחור & אַחור *usque, ad*.

Gen. 43. 11. תִּרְדּוּ לָאִישׁ • מִנְחָה • בְּמַעַט • רֶבֶשׁ • דְּבָטָנִים •
 terebinthinas nuces mellis parum, munus viro illi Differte

amygdalas •
 רֶבֶשׁ דְּבָטָנִים •

• מִנְחָה *sacrificium, oblatio*, dicitur tam de
 munere sacro, quàm profano. Hinc *munus*,
 & *mentha*; allusivè *Monachus*.

• בְּמַעַט *parum esse, Diminui*. מַעַט *pauci-
 tas, parum*. Per syncop. fit *mutilus*.

• רֶבֶשׁ *Omnis dulcedo fructuum vocatur*
mel, usurpatur etiam pro quovis edulio lar-
 go. Unde *Dapes*, & δαψνὴς *largus*, δαψναια
lautitia. Δάψω *voro*. רֶבֶשׁ *gibbus camelo-
 rum*, quòd oneribus læsus melle sanari so-
 leat.

• דְּבָטָנִים *nuces terebinthina, aliis avella-
 nae*. Quadrat huc βοτάνη *herba*. βοτανικὸς *her-
 barius*. βοτὼν *pecus*, quòd herbis pascitur.

• אַחור *sedulus, vigil fuit, maturavit*. se-
 mel in Pyhal amygdalavit, hoc est, amygda-
 læ speciem retulit. Quadrat huc αμυγδαλῶ *ex
 tempore facio*. אַחור *amygdala, à maturandi
 celebritate*

celeritate, nam hyeme concipit exoriente Aquilâ, floret prima omnium mense Januario, Martio verò pomum maturat. *

*Plin. l. 16.
cap. 25.

inter ex legistator nes Jebuda à tribus recedet Non
לא יסור • שבט ב מיהודה • ומחוקק מבין Gen. 49. 5.

obedientia ei • Schilo venerit dum usque ejus pedes
א בגליו • ערבי יבוא • שילוח ולא • יקהר
populorum
עמים:

• שבט Virga, Sceptrum, tribus, calamus.

Item, Spica.

ב יהודה venit à ירה confiteri: dixit
enim Leah; hâc vice אורה celebrabo Jeho- Proculdubio
vum. (Tacitus verò putabat Judæos dictos hinc אור, אור, אור, אור,
quasi Idæos ab Ida monte) Hinc fiunt אור, אור, אור, אור,
יהודי Judæus, יהודית Judæicè, יהודה jeh-
daifare. hoc est ritum Judæorum servare.

• חקק descripsit, sculpsit, decrevit. חקק
cogitatio. חק statutum, pensum, modus, ratio.
Huc spectant אמר assimilor. אמר effigies.

א בגל obtrectavit, detraxit, exploravit.
Hiph. assuefecit. בגל pes. Exploratorum
enim est jugiter discurrere & cum cura spec-
ulari quæ denuncient suis dominis. Item,
consuetudo, hinc Regula. בגל fullo, qui pan-
nos pedibus calcât. בגל pedes, pedites. Ju-
dæi tria sua festa cardinalia vocant שוש
בגל quia quotannis necesse habebant

ire Hierosolymam, & ירושלים etiam illis est
qui benè versatus est in Bibliis vel Tal-
mud.

• עָרָה à עָר transivit. Notatur hâc particulâ, quidam loci vel temporis transitus.

**Schilo
quid.**

שְׁלֵה *tranquillum esse.* שְׁלֵה *Secundina*
(à tranquillitate foetus) est membrana illa,

(à tranquillitate foetus) est membrana illa, quâ partus obvolutus utero prodit. Angl.

a chilo. Hinc שִׁילָה quidam vertunt *Secundinas ejus*. alii simpliciter *Schilo*, unde Lat.

Gematria.

salus & salvator. Kabalistæ docent has li-
teras בא שילה conficere 358. totidem &

משיח *Mefsius*. Igitur Mefsius vocatur Schilo, quoniam Tranquillus & æternæ tran-

Notaricon.

10, quoniam tranquillitas & aeterna tran-
quillitatis autor est. Poterit & hoc notari,
iniales literas harum vocum. יְבוּנָה שִׁילָה

חנני comprehendere salutare nomen Sal-
vatoris nostri יֵשׁוּ J E S U , de quo hic fer-
mo est.

ⲁⲓⲛⲓ in lingua Arabica, *audire, obtemperare*. hinc ⲁⲓⲛⲓ *auditus, obedientia*. Non

longè hinc abest *ἀνύω audio*. Aliis est *congregatio*. Et sic quidam, Christianus Pauli,

Judæus Polonus Marpurgi baptizatus hanc
vocem קה' *congregationem*, per quatuor

Notaricon.

populorum nomina explicavit, *Judeos, Christianos, Ethnicos, Turcas.* Angl. *Jews,*

Christians, Heathens, Turks. Germ. Juden,
Christen, Heyden, Turcken.

Et

Et

sepeliverunt & Canaan terram in ejus filii eum tulerunt Et

וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּבִנְיָאֵן אֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּקְבְּרוּ

Gen. 50. 13.

.duplicitatis agri spelunca in eum
אֹתוֹ בְּמַעְרָה שְׂדֵה הַכְּפֻלָּה :

^a בֶּן filius, gener, pullus, ramus. latè patet. pl. בָּנִים à בָּנָה edificavit. Sunt enim filii quasi structura parentum. Hinc Bonus, antiquè Benus, & benè, benignè, quia olim filii pro summo bono habebantur.

^b בָּנָה depressit, humiliavit, prostravit.

Hinc בָּנָה genu, gestus humiliantium; כַּוְנָה supplex fio, osculor. בָּנָה Canaan, nepos Noe ex Cham, dictus à humilitate, quoniam servus servorum fieri debebat. Et quia Canaan

Canaan.

Gen. 9. 25.

בָּנָה & בָּנָה Cananans. בָּנָה merx. Referunt Talmudici Cananæos fuisse Gergesæos Africanos, qui coram Alexandro Macedone restitutionem patriæ postularunt, asserentes terram Canaan esse suam, eò quòd passim in lege terra Canaan à patre ipsorum Canaan denominaretur.

Gergesæi
restitutionem
terre Canaan à
Judæis postulant.

Quidam autem Gaboah filius Pesisæ quæsit ab eis, unde deducetis vestras probationes? responderunt, è lege: subjecit, at in lege scriptum est, Maledictus esto Canaan, servusque servorum sit fratribus: si quid autem servus acquirit, cuinam debetur illud & ipsemet? & insuper etiam vos tot

jam annis nobis non servivistis. Ad hoc cum responsum per triduum dare non poterant, Judæis avitas suas possessiones reliquerunt.

• קבר *sepelivit*; sub terra occultavit, abscondit. Hinc καλὸς *asellus*, gaudet *Cubaris* semper latere tanquam sepulta. Si metathefin admittamus fit κρυπτός *occulto*. קבר *sepulcrum*, קבורה *sepultura*.

• מערה *spelunca tenebrosa, fossa, antrum*. Hinc μαινός & ἀμαυρός *obscurus*. Buxtorf. deducit à ערה *nudavit*, quasi locum nudum & evacuatum dicas.

• שדה *ager*, tam cultus & sativus, quàm pascuosus. Cui convenit σῖτος *frumentum*.

• כפל *uplicavit, conduplicavit*. Mutato כ in ח fiet כח *duplico*. כפל *duplum, duplicitas*. Hinc *Cephalis*. Fuller. *quid si dicamus κεφαλὴ non à Græca voce sed ab Hebr. כפל aut, Syra קבר ortum? מקפלה duplicitas, quibusdam est nomen proprium loci.*

Fuller. misc.
lib. 2. c. 10.

Ex Exodo.

arcam accepit & illum abscondere amplius poterat non Et

וְלֹא אֵיכָלָה עוֹר בִּהְצַפִּינוּ נִתְקַח • תִּבְחָה

Exod. 2.3.

arca in exposuit & pice eam bituminavit & arundinis

וְגִמְלָה • וְתַחְמֵרָה בְּנִפְחָה • וְתָשִׂים בִּסְפֹרֶה

rivi ripam juxta

וְעַל־שֵׁפֶת אֶהְיָאֹר :

אֵיכָל • posse, Pravalere, מִיכָל Rivus, vadum. Cognata sunt אֵלֶּה robur. Alce animal robustum. Alcides nomen Herculis. Indè Uchal, & Michal filia Saulis.

Prov. 30.1.

בִּהְצַפִּינוּ Abscondere. צָפוֹן Septentrio, quoniam Sol est abditus illic. מִצְפֵּן absconso, arcanum. Affine est חֹשֶׁךְ tenebræ. Indè צִפְנִית cognomentum Josephi, ubi Vulgata, Salvator mundi. R. Sal. מְפָרְשָׁה הַצִּפְנוֹת ennarrator occultorum. Posterior autem vox est composita ex יָעֵי claruit, & נָחַח duxit, qui scil. inclarescit docendo obscura.

Cognomen-
tum Jose-
phi.
C. 41.

• תִּבְחָה arca. Hinc tabula, & sic fiscella, è vimine plexa in modum arculæ.

דִּבְמָה Absorpsit, Exhaust. מִבְמָה haustus. בִּבְמָה juncus, quod aquam forbeat. Græc. κῦμα fluctus. Et Cumatile, vestis coloris marini ac cærulei, fluctibus similis.

• תִּמְרָה Rubuit, turbavit, bituminavit. Cui convenit תִּמְרָה pro תִּמְרָה dies, quoniam à rubedine cœli incipit. תִּמְרָה vinum rubidum. unde per aphæresin Merum & Maro qui docuit vineas plantare. תִּמְרָה bitumen.

פִּיחַ *pix*. Per aphæresin *micra* vel *micra*, *pix*.
 מִיכְרָא *picco*. מִיכְרָא *pinus*, hæc n. arbor præ cæteris
 picem stillantibus magnam copiam fundit.

שָׁם *posuit, collocavit*. הַשְׁוִיחַ *depositio*,
 dicitur de Commercio. Quadrat huc *omni*
corpus, quoniam *anima in eo posita est*.

סִוף *deficere, finire*. סִוף *finis*. Inversis
 literis fit *Pausa*. סִוף *alga, juncus*, quod in
 extremitate fluminum crescat. סִוף *tur-*
bo, à consumendo. Unde Mare *Suph.* id
 est, finis, eò quod sit אַחֲרֵי. scil. *ultimum*
 terræ sanctæ. Vulgò vocatur *mare Rubrum*,
 sive Erythræum, ab Erythra rege, * qui non
 alius fuit quàm Esau, dictus Edom. rubi-
 cundi aut rutili coloris, eò quod referret
 מֵאֲדָמִים id est, pelles arietum rutilanti-
 um. *Exod. 25.*

שִׁפְהָ *Labium*, in genere usurpatur pro
 extremitate cujusque rei. *Littus, ripa.*

אֵר *Rivus*. Hinc פֶּלֶא *fluo*. מִינְגוֹ *mingo*.
 Unde *Farden*, quasi אֵר *fluvius Dan*.
 descendit enim ex urbe Dan, quæ postea
 Cæsarea-Philippi dista.

Benjamin
 in itine-
 vario. §

* Vide Ful-
 ler. Misc.
 Lib. 4. c. 10.

Exod. 8. 9. cumulos atque cumulos in rivas coacervaverunt Et
 וַיַּקְבְּרוּ אֶת הַצִּפְרִדִּים בְּתִמְרִים וּבְתִמְרֵי הַתְּמָרִים

terra satuit &
 וַתִּכְסֶּה הָאֲרֶץ

: אֶרֶב *congescit, collegit, coacervavit*.
 Legitur

Legitur septies, idque in Futuro. Et semel **אָצֶרְוִי** *acervi*.

^b **צִפְרָדַע** *rana*. quasi à **צִפַּר** *acceleravit*, & **נֵזֶה** *notitia*, quòd matutini temporis gnara sit, & suo clamore index; vel quòd instantem pluviam præsentiat.

^c **חֵמֶר** *suprà pag. 39. lutum, cæmentum*, Item, *acervus*, propriè lutosus. Item nomen mensuræ, quæ *Corus* vocatur. **חֵמֹר** *asinus*, *Judic. 9. 28* à modiis & acervis frumenti portandis sic dictus. Item, *acervus*, quo nomine etiam appellatur *Chamor* princeps Sichemitarum.

^d **בָּאֵשׁ** *fæcivit, putuit*. **בָּאֵשׁ** & **בָּאֵשׁ** *factor*. **בָּאֵשׁ** *putredo* sive *vitium* herbæ aut frugum. **בָּאֵשׁ** *labrusca*, uvæ foetidæ & insuaves

prestigiis & suis incantationibus magi similiter fecerunt Et **וַיַּעֲשֶׂה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְמֹשֶׁה וּלְבָנָיו**

pediculorum fuit & poterant non sed, pediculos educendum ad **לְהוֹצִיֵּא אֹתָם מֵעַל הָעָם**

pustule & ulcus, insectorum mixtura, colluvies

הָעָם עָרֹב שָׁחִין נֶאֱכָר וְכוּ

^a **עָשָׂה** *fecit, confecit*, id est, subegit. Cum Accusativo, *Sacrificavit*, eò quòd præcipuum sit humanæ operationis officium.

^{*} Hinc **קֹדֶשׁ** *sanctus*. **זֶבַח** *sacrificio*. **מַעֲשֵׂה** *opus*. Nota, Verba Activa, sæpe tantum conatum denotant; ut hoc loco *fecerunt*, id est, conabantur.

חֵמֶר *genethliacus*. Est quadrilit.

Exod. 8. 18,

&c.

^{*} Et sic apud Virgil.

Cum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito.

לוֹט

c לט & לט operuit, involvit. לט ab-
 scissio, incantatio, quòd fiat occultè. Hinc
 λήσω, λανθάνω lateo. Exodi autem cap. 7. 12.
 legitur בְּלִהְטֵיהֶם per laminas suas. à לטה
 lamina, quasi per consecrationem & conju-
 rationem gladiatorum magiam exercuerint.

d בִּשְׂפָהּ prastigiis uti. בִּשְׂפָהּ Prastigator.
 בִּשְׂפָהּ prastigium. βασκαίνω Per metath. fa-
 scino.

e יֵצָא. Exiit, prodiit. יֵצָא sordes. יֵצָא &
 יֵצָא excrementum. יֵצָא Sordidi. יֵצָא
 germen. יֵצָא & יֵצָא exitus. In Hiph. fit
 יֵצָא, unde cieo.

f בְּנִים pediculi, caret singulari. בְּנִים co-
 pia pediculorum. Hinc Cinipes.

g עָרַב commiscere. עָרַב miscellaneaturba.
 Item, trama, quòd stamini ex aduerso im-
 miscetur. עָרַב vespera, quòd tunc lux te-
 nebris commisceri incipiat. עָרַב Corvus,
 ab atro colore, sicut vespera. עָרַב mistio
 diversorum insectorum. Hinc veniunt ἑρεβός
 caligo, Erebus apud Poetas pars inferorum
 ab obscuritate. Unde עָרַב Arabia, quasi
 mixtura variorum populorum. עָרַב Arabs.
 Arabes fuerunt vagi habitantes tabernacu-
 la, qui ob id Scenita Plinio dicti. Pastio-
 nibus imprimis vacabant, unde etiam No-
 mades ἀπό τοῦ νέμειν à pascendo dicti : Depastis
 herbis uno in loco, pastiones suos curri-
 bus aliò transvehunt. Unde illud: Neque
 Jof. 13. 20. figet ibi tentorium Arabs, scil. ad pecus suum
 ibi pascendum.

Arabia.

בער

ה bullavit. Ex usu Chald. Petiit,
אבבעות bulla. א est Heemanth. & gemi-
natio primæ & secundæ radical. indicat
suppurationes vehementes, quæ indefinen-
ter saniem & pus generant.

hordeo nam isuerunt lesa hordeum & linum Et
והשעורה ב והשעורה א נכחה ב השעורה Exod.9.31.

.culmus lino & mutica spica erat
אביב והשעורה נבעול:

א פשתה Linum. Per metath. Stupa.

ב שער horruit. Item, pilosus fuit שער &
שער pilus, שער pilosus. Item Hircus à Hinc Sary-
longis villis. Item Scops avis horrenda, rus. Et co-
vel Damon sylvestris, sub forma enim hir- gnomentum
futa olim dæmones in sylvis, agris & mon- Esau Seir,
tibus apparebant, & hi sunt Fauni five Sa- quasi pilosus
tyri quibus gentiles sacrificabant. Intelli- Num.24.
guntur etiam Imbres tenues instar pilorum; 18.
stilla enim comparatur pilis, quia nubes
sunt ut vellera. שער hordeum, quod præ
aliis frumenti generibus sit hirsutum.

Græc. σιῖα vestis barbarica è pilis capri-
nis confecta, sive sagum pelliceum.

נכה percussit, lafit. נכה Loripes. quasi
pedibus percussus. מכה plaga. Huc perti-
nent νέκος, νεκρός mortuus, Item, neco, nex.
Unde Pharao. נכוה Neco, eò quòd esset de-
bilis pedibus & claudus, ut Targ. explicat.

אביב Spica recens. אב culmus ramos
aut

aut fructus gignens. Hinc *ידעו pubesco*,
בזבזן pubes. Item, *Ephesus*.

• *בזבזן* Videtur esse compositum ex *בזבזן*
colliculus, & *עור* *jugum*. Nam Linum in
 capite habet folliculum intra quem conti-
 netur semen, & gibbus iste similis est jugo
 montis.

igne assum sed, crudum ea ex comedetis Non
Exod. 12.9. • לוא תאכלו ממנה • בנא כי אם • צלי איש :

• לוא *non*, aliquando *nondum*: ut, *Tem-*
Esr. 3.6. *plum Jehova* • ל nondum erat fundatum.
2. Chr. 30.3. Item, *Populus* • ל nondum congregatus fue-
1. Tim. 2.14 rat. Et *Adam non deceptus sed Eva*, id est,
nondum fuerat deceptus.

• ב *crudum*, non bene coctum. Legi-
 tur semel.

• צלי *assavit*, צלי *assum*, *assatura*. צלי
coctum, *torta* subcineritia, sive super prunas
 cocta.

ayms cum Jehova festum celebrabitis Et
Exod. 12. • ויחגגו חג • ליהוה • במצות :
 14.

• חג *Tripudiavit*, *Catachresticè tituba-*
vit more ebriosorum. חג *festum*. חג *titu-*
batio. Quadrant huc *αἶνος sanctus*, *αἶνος ve-*
neratio. Unde *Chaggaus* propheta.

• חג • Arias Montanus legendum pu-
 * *Ex. 3. 14.* tat *Feheve*, ad formam אֶהְיֶה. * Scribitur
 aliquando

aliquando יהוה ad formam אלהים quod Junius docet esse ^{מלכות} singultientis; * Cajetanus vocem inflexam ad dulcedinem affectus supplicantis, * & nomen Dei gloriosissimum, denotans essentiam Dei perpetuam, quæ fuit, est, & erit. à יהיה vel היה fuit, היה est, יהיה erit. Proculdubio hinc manavit vocabulum Jovis, unde Judæos Jovem Deum Romanorum coluisse, Varro existimavit. Græci etiam suum ^{Zeus} hinc deformarunt. Z enim & ' mutabiles sunt. ut. ζυγόν jugum, &c. Meritò igitur Jovem hominum Deorumque patrem appellavit antiquitas. Nè igitur temerè majesticum hoc nomen Divinum usurparetur, prisca pro יהוה substituerunt legendum ארונה & pro יהוה efferendum אלהים vel alio aliquo epitheto circumscribendum. V.g. *Tunc es Christus filius illius BENEDICTI* Ità in judiciis quando inquirebant in blasphemum, non pronunciabant hoc nomen יהוה sed pro eo utebantur voce יוסי Jofe, quia & hæc vox quadrilitera est ut יהוה & in numeris ad eandem summam ascendit, ad quam אלהים nimirum 86. Maimonides, *Et cautio nè quis illud (scil. Jehova) legat hinc est, quòd significet Dei exaltandi substantiam sive essentiam; & quidem ità significet, ut nulla creatura communicet cum eo in ista significatione.* Hinc etiam dicitur שם מלכותא ^{המפורש} nomen separatum; omnia enim nomina

* ad Gen.

15.

* ad 1. Reg.

8.

Jova Latinis à juvando.

Marc. 14. 6.

,	10
ה	6
ס	60
,	10
	<hr/> 86

Maimon. in more. c. 61.

והשמירה
מלקרא
אותו.

Exod. 3. 15.

Nomen Dei
tetragram-
maton.Plutarch.
de ^oEi apud
Delphos.

mina Dei quæ reperiuntur in libris S. de-
sumpta sunt ab ejus operibus, at hoc so-
lum מִיְהוָה *appropriatum est*, essentia Dei.
Superstitiosi igitur sunt quidam Rabbini,
qui hoc antiquorum bono instituto abusi,
pro יהוה mutato ה in ך legunt & scribunt
יהוה scil. quoniam Deus gloriosus ait: *Hoc*
est nomen meum אֵלֹהִים *in seculum*; ipsi per-
vertunt sensum אֵלֹהִים *ad occultandum*. Præ-
terea dicitur Tetragrammaton à quatuor
literis, quas etiam Græci Origenis exem-
plo per Η Ι Η Ι expresserunt, & Hieronym.
in Græcis exemplaribus suæ ætatis nomen
Dei per duo Jodin Samaritano caractere
scriptum vidit. hoc modo י ה י ה quod
non intelligentes, per מ מ legerunt. Et
hoc mysterium Ethnicos etiam non latuit,
nam Pythagoras per τῆς αληθείας solitus est ju-
rare. Plutarchus etiam fecit librum de ^oEi
inscripto foribus templi Delphici, ubi re-
fert voce hâc salutare olim solitos Græ-
cos Deum. Deus enim unumquemque no-
strum huc accedentem veluti salutans compel-
lat γῶνι σάουτε, quod nihilo deterius est quàm
Salve. Nos vicissim respondentes Deo. ^oEi
ES, dicimus, veram, certam, solamque soli
convenientem ei appellationem, quâ Esse dici-
tur, tribuentes.

• יֵצֵא idem cum יָצָא liquorem expressit.
exsuxit. יֵצֵא panis non fermentatus. Huc
spectant מַצָּה placenta, מַצָּה pinso, premo,
emungo.

emungo. μλζω *sugo.* Et *Amazones* pauperes
qui mazam non habent.

admovebitis & pelvi in hyssopi fasciculum intingetis Et

וְיִטְבְּלוּם בְּאֵזְרָא דְּאִזְוִבָּא וְהִצְטִיחוּם *Exod. 12.*

22.

postes

duos ad &

Superliminare ad

אֵלֶּה הַמִּשְׁקָף וְאֵלֶּה שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת :

a לִבָּא *tinxit, baptizavit.* Per aphære-
fin & inversionem fit *lavo.*

b אֵזְרָא *fasciculus*, ex rebus turmatim
collectis. Metaphor. *agmen militare.* Hinc *Jos. 1.*
dicti *Gadita*, qui ante fratres suos ordine
militari præcesserint. *Angl. to get.*

c אִזְוִבָּא, venit hinc *Hyssopus.*

d פֶּלֶא *pelvis.* est nomen universale, cuilibet
vasi conveniens. Unde per inversionem fit *vas.* Significat etiam *limen* inferius.
Hinc in Hithp. הִסְתַּפֵּא *Liminalre*, id est,
ad limen permanere, venit à פֶּסֶא *L. Hospes.*

e שִׁפְטָא *prospexit.* שִׁפְטָא *aspectus*, מִשְׁקָף
Superliminare, eò quòd jugiter aspiciatur.
Quadrant huc ἀνὰ ὀφθαλμοὺς *circumspicio*, σκοπέω,
σκοπέλος *scopus, scopulus.* Oppositum ejus est
מִסְתַּפֵּא *limen inferius.*

f שְׁנָא *mutare, iterare, variari, infatuari.*
Hinc Lat. *Sanies*, quasi infatuatus sanguis.
שְׁנִים *duo* & שְׁתֵּים *dua.* שְׁנָא *annus*, ab ite-
ratione: Sol enim, postquam ad punctum
suum redierit, iteratur, hoc est, per sua ve-
sti gia revolvitur. Grammaticis *annus* est
quasi

Serpens
hieroglyphi-
cum solis.

quasi annulus, quod in se nimirum revertatur. *Ἐν αὐτῷ* quoque Græci, quasi *ἐν αὐτῷ*, dixerunt. Unde veteres Solem per serpentis anfractum denotarunt; non secus enim atque serpens gyrum suum conficit, ita & Sol per Zodiacum circulum conficere existimatur.

ס ויח Chald. *Moveri*. *Zuzim* fuerant populi robusti & proceræ staturæ, ad quorum conspectum aliquis præ timore commovebatur. Hinc *מִוִּיחַ* *Postis*, ad quem janua movetur.

Ex. 16. 13. *rotundum* *goris stratum* & *columnix ascendit Et*
 וַתַּעַל בַּהֶשֶׁלִי וַשְׁכַּבְתָּ הָהָרָה מִחֶסֶם
pruina sicut, tenue
 רַק בְּקֶפֶר:

עלה ascendit, unde *ἀλλομαι salio, ala*, quâ avis in altum ascendit, *ἐλθω venio, Prosclytus*, qui in aliam religionem concessit. De sacrificiis usurpatum, *obtulit*. De lumine, *accendit*. De cibis, *nutrivit*. Unde Lat. *alo*. *על* & *עליון* excelsus; Unde Græci Solem vocarunt *ἥλιος*. *עלה* ascensus, gradus. *עולה* holocaustum, quod totum igne absumptum sursum ascenderet. Item, ascensus. *מַעַל* elatio. *מַעַל* ascensus, clivus, gradus, suggestum. *מַעַל* ascensio, gradus, excellentia. *הַעֲלָה* * aqua-ductus. Item, curatio, sive emplastrum, quasi cicatricis ascensio. *עליה* superius.

* *תעלה*
 sinus For-
 danis, quod
 Hellenistic
 sonat, *δα-
 λα*, unde
δαλαρα,
 Heinsius.

^b שָׁלוֹם *coturnix*, quasi à שָׁלָה *quietum esse*.

• **שִׁבְבָּה** *cubnia*, **שִׁבְבָּה** *cubatio*. Item *stratum*. **מִשְׁבָּב** *cubile*. Hinc *σύνιψω recumbo*, & per aphæresin *cubo*. Item *κύβος*, *κύβου*, *κύβικος*, *cubicus*.

• **מְחֻסָּד** indè **חֻסָּד**, quod Aben-Efræ est **עָרוּר** *rotundum*. Non exstat ampliùs. Hieronym. *pilatusum*, id est, pilis & folliculis suis exutum. Chaldæus, *quasi decoratissimum*, sicque convenit cum **חֻסָּד** *denudari*.

פֶּסֶד bitumine vel pice *obtexit*. פֶּסֶד
pruina, five ros congelatus, terram ope-
 riens, cui manna quasi lintheamini mundo,
 incubabat. Item *pelvis*, in qua aliquid oc-
 cultatur. Hinc fit *κρυπτεω*, *abscondo*.

multiplicans abundabat non ē, Homere metiebantur Et
 א. וַיִּמְדוּ בַעֲמֹר וְלֹא עָדְרָה ד. הַמְרָבָה
 Gen. 16. 18. *deficiebat non faciens modicum ē*
 וְהַמְקַעִיט לֹא הַחֲסִיר

א. מָדַר *mensuravit*. מֶדַר *mensura*. Item *vestis*, quasi *mensuratum corporis*. מֶדַר & מֶדוֹן *dimensio*. Hinc *Modius*, *modus*. Rabbini proprietates Dei, & Theologi personas SS. Trinit. vocant *Middoth*. Hinc *Maddai* filius Japhet, cujus tempore dominia coepta sunt metiri, à quo etiam *Media* dicta.

ב. עֲמֹר *Chænix*, mensura aridorum, continens 8. libras, five 96. uncias, à עֲמִיר *ministerium alicujus uti*, per 40. enim annos in deserto fuerat in usu, vel à עֲמִיר *manipulus*, putà victus diurni, per diem enim sufficit.

Homery vel
Gomer.

ע. עָרַף *redundavit*, *superfuit*. Reperitur etiam usurpatum de excessu superabundante in cortinis; unde per aphæresin, *τίμης* & *τάμις*, *tapetum*, *aulæum*.

ד. רָבָה *multiplicari*, *crescere*. Item *jaculari*. רָבָה & מְרָבָה *amplitudo*. מְרָבִיחַ *multitudo*. It. *fanus*, quasi *auctuarium*. מְרָבִיחַ *multitudo*. Item *soboles*. Hinc *turba*.

ה. חָסַר *deficere*, *inopiâ laborare*. Faciunt huc *ὕστερος* *deficio*. Per synæ. *καρῶς*, *careo*. Per aphæresin, *καρῶς* *privo*. חָסַר חָסַר חָסַר & מְחָסַר *defectus*, *pennuria*.

Nomen

album, coriandri semen ut ipsum & Man ejus Nomen

אֶת־ א שְׁמוֹ ב מִן וְהוּא קֹרֶע c זֶר לֶכֶן

Ex. 16. 31.

melle ex crassulum sicut ejus sapor &

וְטַעְמוֹ כַּצִּיחִית בְּרֶבֶשׁ:

* שְׁ nomen, fama. Item summa rei.

Est enim nomen brevissima definitio uniuscujusque rei, quæ summatim comprehensam rem subjicit animo æstimandam.

Hinc σῆμα & σημεῖον: unde etiam שְׁמוֹאֵל Sa-

muel quasi dicas nomen ejus à Deo. Rab-

binis, שְׁהָ sumitur pro Deo, quomodo

etiam semel in Bibliis legitur, Maledixit

שְׁהָ nomini, id est, Jhovæ.

Lev. 24. 11.

b מִנָּה numeravit, preparavit. מִנָּה libra,

pondo. Unde mina. מִן Manna, cibus præ-

paratus, qui per numerationem sive distri-

butionem certo tempore fuit communicatus.

Unde vocum distributio, pabulum. Vatablo est donum.

Vel est à Chaldæo מִן quid:

quærebant enim Judæi Man-hu, quid hoc?

ignorabant enim quid esset. Fuerat autem

hoc Man figurâ simile coriandro, colore

album, sapore melleum. Est etiam Manna

Polonicum, sed dissimile huic, quod in Po-

lonia mense Junio & Julio noctu depluit,

herbisque instar roris incumbit, quod ante

solis radios cribro colligunt, excutiant,

tundunt, aquâ miscent, & pulres conficiunt.

Sin autem sol incalescat, folliculum

dissolvitur, itaque granum eo inclusum, de-

Manna Po-
lonicum.

perditur. Grana ejus sunt instar milii dura, sed longiora & rubicunda: sapor verò quasi pultis ex panico.

עָרָר *turmatim convenire, depopulari.* Item *ducere.* Angl. a guide, ductor. In Hith. *casuram sibi inducere*, cui convenit עָרָר, *destruo, torqueo.* עָרָר *turma militum*, ab excindendo. Item *gleba, sulcus*, quasi terrae scissura. עָרָר *turma.* Item *coriandrum*, quod effusum turmatim discurrit. Judæis dicitur עָרָר *Alijandre*, cujus semen est nigrum, & proinde Manna non colore sed rotunditate ipsi comparatur. Propriè autem עָרָר notat *accinctum* sive *procinctum militem*, vel *exercitum*, unde etiam significat *Martem*, militiae Deum & præsidem, & hinc *fortunam*. Credebant enim Gentes Martem præbere bonam fortunam, & spolia militibus. Deinde apud Arabes עָרָר (teste Aben-Esra) notat *Deum*; unde Cimbris & Germanis *God*: * erant enim populi bellicosi, ac proinde Deum *Gad* colebant, id est, Martem. Saracenis etiam Deus à primis quatuor literis עָרָר dicitur *Abgd*, quod Arabicè sonat עָרָר *pater bonus*. Et hinc nomen filii Jacobi *Gad*; dixit enim Lea עָרָר quod quidam sumunt divisim, *venit turma*; עָרָר alii conjunctim, *cum fortuna bona*, id est, fortunatè vel feliciter.

עָרָר *gustavit.* Quadrat huc עָרָר *promus, condus*, qui præest penui, cellæ vinariæ

aut

* *Nomen*

Dei *God*

unde?

* *vel ab*

Arab. עָרָר

bonum esse

עָרָר boni-

tas. indè

God.

aut frumentariæ. טעם *gustus*, metaphor. *sensus, sententia, consilium*. Apud Grammaticos, *Accentus*, quod syllabam acuendo quasi sapidiorem reddat. חו & מטעמים *cupedia*.

• צפיהית *ampulla, scyphus, lecythus*. *placenta mellita*, referens formam scyphi.

conspectu in unam urnam Abaron collocavit Et

• ויהיית ב ארון • צנצנת ד אחר • לפני

Ex. 16. 33.

.tabernaculi ipsius

• הערות :

• ינח in Hiph. *statuit, dimisit, posuit, dimittendo reliquit*. מנח *relictum, area, locus liber & vacuus*. Unde etiam accentus *Munach*, à figura demissi vel incurvati cornu. נחר *depositum*, scil. mensæ, id est, ferculum.

• ארון ב *Sacerdos*, quasi ab ארון *arca*; Sacerdotes enim debent esse instar arcæ, custodientes legem. Hieronymo est *montanus*, quia ut mons cæteros superavit tam officio quàm virtute.

Hier. ad
Fabiol. de
42 mansio.

• צנצנת • *urna*. Vel est idem quod צליחית *paropsis, scutella*, ut Targum reddit.

• אחר & חר • *unus, una*. Unde *Achates*, socius conjunctissimus.

• פנה • *aspexit, vertit, divertit, obvertit*. Unde, φάω & φάωμαι, *ostendo*. In Pihel פנה

evacuavit, expediivit, scopis mundavit. Unde *אִיבָא* fames, quæ fit ex defectu & vacuitate alimonix solidæ. פָּנִים *facies, superficies.* Item *vultus*, * qui vertitur quo voluntas affectu est. פָּנִים *interius.* פָּנִים *interior.* לִפְנֵי *anterior.* לִפְנֵי *coram, è regione.* מִפְּנֵי *à facie.* Item *propter.* Hinc *Penuel*, aspectus Dei, & Lat. *Pania* spectrum sive larva.

* Et sic etiam Latinis *vultus à voluntate.*

* 'Ισχυς *Veteres appellarunt* ἰσχυρ- *es, teste Eust.*

יָרַע *Hiph. testificari; convenit cum יָרַע* *nosse, quod enim scimus, testamur.* עֵד *testis.* quod Græcis sonat ἰσχυς. * עֵדוּת *& עֵדוּת testimonium.*

dominus perforabit & magistratibus coram eum sistent Et

Exod. 21.6.

אֶתְּהִישׁ בְּאֶת־הָאֱלֹהִים יִרְצֶעַ דְּאֶרְנִי

ejus auricule innum ejus

אֶת־תִּנְקָדָה אֶזְנוֹ:

אֶשׁ *accessit, appropinquavit, stitit.* Consonat *ἰσχυς* *propè, ἰσχυρ* *appropinquo.*

אֶת *verbis activis subjunctum, notat Accusativum; passivis, Nominativum. Significat etiam aliquando, ad, coram, vel cum: & sic frequenter cum affixis, ut אִתִּי* *meum, אִתְּךָ tecum, &c.* Hinc *Ishiel*, quem Mercerus cum Hebræis putat fuisse unum ex discipulis Agur. Tremelius verò vocem compositam ex tribus, quasi *meum Deus fortis, sitq; nomen Christi, perinde ut Immanuel.*

Prov. 30.1.

רָצַע :

• *רָצַע* *subulâ perforavit*, *מִרְצָע* *subula*,
כלי-לנקי *instrumentum ad perforandum*.

• *בְּאֵרֶן* *basis*, *אֲדֹנָי* *dominus*, * quasi basis
 vel fulcrum familiæ, qualiter apud Græcos
βασιλεύς *rex*, quasi *βασίς*. Hinc *Ædes*, in qui-
 bus pater-familias *δυναμει* suam exercet, &
 per aphæresin *δυναμαι* possum. *אֲדֹנָי* *domini*
mei, sæpe ponitur pro singulari *domine mi*,
 & quando scribitur cum *י* dicitur de Crea-
 tore, cum *י* de creatura. Hinc * *Adonijah*
 quasi *dominator, dominus*. *Athenienses* eti-
 am huc possunt revocari, à quibus *Ἀδὴν* *Minerva*, quasi *domina* colebatur.

• *הַיָּד הַקְּטָנָה* *est* *הַיָּד הַקְּטָנָה* *tenerior pars*
in extremitate aurs. Per inversionem *אֶרֶב*
ἄρ'ῃ, *cartilago*.

• *אָזְנוֹ* *Pih. attendit*. *Hiph. אָזְנוֹ* *avrit*, * hoc
 est, *אָזְנוֹ* *auribus percepit, auscultavit*. *אָזְנוֹ*
auris, convenit cum *אָזְנוֹ* *inauris*. Hinc La-
 tin. *Ansa*. *מִטְּרָה* *statera*, *trutina*, habens
 duas lances instar aurium. Chaldæis *auris*
אָזְנוֹ unde factum *Audio*, & *אָזְנוֹ*,
vox.

Nota. *Aurem perforare*, significat in ser-
 vum perpetuum cooptare. Et hinc illud,
 * *Aures perfodisti mihi*, redditur per * *Corpus*
adaptasti mihi, non enim fuisset Christo Pa-
 ter aurem pertusurus, hoc est, in servum
 eum assumpturus, nisi scilicet corpus servi ipsi
 prius concinasset.

* Hinc ido-
 lum orien-
 tis Adonis,
 Ezechieli
 Thamuz,
 Cyprius Ga-
 bis à נֶכֶס
 quæ est
 gemma al-
 ba ut ala-
 bastrum
 aut עֶרְ-
 סָלָלִים.
 Heinf.

* 2. Sam.

3. 4.

* Et sic
 apud Græc.
 ἄρ'ῃ ἐκ
 ἑς auris.
 Finxerunt
 hoc vocabu-
 lum Græc.
 quod re-
 sponderet
 verbo Hebr.
 inaurisare.
 Beza ad
 cap. 2. Act.
 * Psal. 40. 7
 * Heb. 10. 5.

ejus manui objecerit Deus ipse sed quaesiverit non qui Et

Ex. 21. 12.

נֶאֱשָׂר לֹא א צָרָה וְהָאֱלֹהִים ב אָנָּה c בִּירוֹ

illuc confugiet quem in locum tibi ponam

שָׁמָּה לִךְ d מְקוֹם אֲשֶׁר e יָנוּם שְׁכֵמָה:

a צָרָה *quaesivit*, includit certum studium & propositum. Semel ex usu Chaldaeorum, *desolatus est*. * Convenit cum צָרָר *venatus est*. אָרִיָּה *insidia*. Alludit huc *Scytha*.

* Sophon.

3. 6.

b אָנָּה *mæstus est, luxit*. Convenit cum יָנָה *afflixit*. In Pih. *obvenit, causam vel occasionem præbuit*. In Hithpah. *occasionem quaesivit*. אָנָּה & תָּאֲנִיָּה *luctus*. תָּאֲנָה & תָּאֲנָה *occasio*. אָנִי & תָּאֲנִיָּה *navis*, quod cum impetu à ventis vehatur, nautisque tristitiam causet. Quadrant huc *avia tristitia*, Lat. *onus*, & *Bithynia*, domus mœstitiæ.

* 1. Pet. 1. 2

c יָרֵ vide suprâ pag. 8. Et hîc nota, quod Manibus Hebræi tribuant *potestatem*, eò quod manus præcipuum sit agendi instrumentum: ut, * *Erat hoc in potestate manuum mearum*, id est, poteram. Sin autem habeat præfixum מַ, Rabbini explicatur per הִרָרָה *statim*, ut: * *Evade ut caprea מִיָּד de manu venatoris*. id est, illicò, vel repenti. Sic, * *Redimet animam meam מִיָּד de manu sepulchri*, id est, confestim.

* Gen. 31.

29.

* Prov. 6. 5.

* Psal. 49.

16.

Rabbini
Deus dicitur
Ma-
kom.

d מְקוֹם *surrexit, stetit*. מְקוֹם *locus, spatium* in quo aliquid consistit. Unde נֶאֱמַר *vicus*. Apud Rabbini. Deus benedictus vocatur מְקוֹם eò quod sit locus mundi, id est, omnia

in

in se comprehendat, nec tamen mundus sit locus ejus. Putantque illud * *Liberatio fu-*
dais veniet אָהַר מִמְּקוֹם *ex loco alio*, de-
 notare nomen Dei, idque certo studio &
 consilio factum, nè scil. nomen Dei in li-
 bris Medorum & Persarum esset scriptum.
 Kabalistæ afferunt aliam rationem, nempe
 quòd hæc vox מִקוֹם in numeris constituat
 nomen Dei tetragrammaton. ' enim de-
 cem vicibus iteratum facit 100. ה quin-
 quies, facit 25. י sexies, facit 36. & ה
 quinquies constituit 25. quorum summa
 totalis erit 186.

* Estb.4.14

פ	40
ק	100
י	6
ה	40
<hr/>	
	186

נֹסֵם *fugit, festinavit*, qui enim fugit, fe-
 stinat. Quadrat huc, נֹסֵם *redeo*, נֹסֵם *reditus*.
 מִנֹּסֵם & מִנֹּסֵם *fuga*. Hinc nomen idoli
 נִסְרוֹךְ *Nisroch* * (quasi *fuga delicata*. à נֹסֵם & נֹסֵם) * 2.Reg.19.
 in cujus templo Sancherib à filiis fuit ne-
 catus.

* 2.Reg.19.

37.

gravidam mulierem percusserint & viri certaverint Si

כִּי אֵינָם בְּאֲנָשִׁים c וְנָנְפוּ d אִשָּׁה e הָרָה

Ex.21.22.

multando exitium sit tamen nec ejus fetus exierint &

וְיָצְאוּ f יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה g אִסּוֹן h עָנָשׁ

.multabitur

יְעָנָשׁ :

a נָצַח *volavit, avolavit*. Ex usu Chald.

vastavit, certavit; idque metaphorâ sumptâ

à gallis, qui certando in se invicem invo-

lant.

lant. **רֶמֶס** *pluma, penna.* **מִצָּה** & **מִצּוּה** *jur-*
gium, rixa. Est & aliud **מִצָּה** quod Hebr.
 est **עוֹנֵי חֶם** *panis afflictionis, & incomple-*
tus, viz. azymus, de quo suprà pag. 46.

לֶשְׁחָלִית *leshaliter agrotavit.* Notat non mo-
 dò miseriam & calamitatem, verumetiam
 quandam vilitatem, & usurpatur de insana-

* *Jer. 17. 9.* **פְּרִיט** *fraudulentum est cor hominis, pra omnibus* **וְכָל**
 & *perversum.* Per aphæresin fit *vosus agro-*

* *Gen. 4. 26.* **אָדָם** *homo, vir mortalis.* Hinc * *Enosch*
 quasi **אִישׁ אֵין** *non vir, qui scil. ab adjuncta*
miseria & ægritudine, cui post & propter
lapsum genus humanum est expositum, no-
*men accepit *.* Plur. **אִנְשִׁים** *viri, unde per*
*aphæresin אִנְשִׁי *mulieres, quia ut placet A-*
ristoteli sunt imperfecti mares: vel potius
ut ipsi voci impressa esset Regula Aposto-
*lica, * Caput mulieris est vir.**

* *Et sic*
Græcis ho-
mo dicitur
τῆλειπώ-
της miser,
quasi ὁ
τῆλειπώ-
της πῶρον. por-
 tans lu-
 ctum.

* *1. Cor.*
11. 3.

* **נָפַח** *percussit, impegit, cecidit.* Conve-
 nit cum **נָפַח** *succidit.* **נָפַח** & **מַגֵּר** *plaga,*
percussio ad mortem, vel ad gravem dolo-
rem. Per aphæresin מַגֵּרָה *scindo, findo.*

* **אִשָּׁה** *mulier, uxor.* quasi **אִשָּׁה** ex **אִישׁ**
 Vel ex **אִישׁ** *vir, אִשָּׁה* *virago, vel vira*
 * *quod ex viro desumpta fit. Symbolicè &*
lepidè R. Abrah. Ben-Esra notat in voce
אִשָּׁה & **אִשָּׁה** *contineri nomen Dei יְיָ, quàm*
diu igitur hoc nomen inter conjuges ma-
net, tam diu illis Deus benedicit. Sin ve-
rò invicem oderint, & Dei obliviscantur,

lunc

* *Veteres*
Latini ex
vir fecerunt
vira, quo-
rum imita-
tione Sym-
machus ex
τὸ ἀνδρὸς
fecit τὴν ἀν-
δρῆς.

tunc aufertur יָהּ & manet אֵשׁ אֵשׁ ignis rixarum & molestiarum in hac vita, & æternus in altera. Potest huc referri *Isis* dea, quam coluerunt Egyptii, nempe quia ab incolis olim Ismaelitis didicerunt, Virginem foeminam fore θεοτίκον, ut vult Peucerus.

הָרָה *concepit*. הוֹרָה *genitor*, הַרְיָה *genitrix*. הָרָה *gravidā*. Indè *heq* *Funo* dea par-tūs. הָרָה *pragnans*. הָרִיוֹן & הָרִיוֹן *con-ceptus*.

יָלַד tributum viris, genuit, mulieribus, peperit. Per inversionem fit *ἄλκω*, *vireo*, *pul-lulo*, *pario*. * *θήλεια* *fœmina*, *θήλη* *papilla*, mam-mæ five uberis apex. יָלַד & יָלִיד *It*. יָלַד & יָלִיד *natus, infans*. יָלִיד *puella* יָלִיד *juventa*, יָלִיד *partus*. מִיָּלִיד *nativitas, pro-genes, cognatio*. הוֹלָדוֹת *generationes*.

אֶסֶן *periculum vita, exitium*. Hinc *αἶσα* *Parca* dea fati præses. Item *Fatum*. Et Per apharesin *οἶα* *noseo*.

עָנַשׁ *mulctavit, punivit*. עָנַשׁ *mulcta*. Potest huc referri *ἀνάσσω* *regno, impero*.

* Hinc
Saxonicum
telen, pa-
rere. &
Syrorum
טלי puer,
טליחא
puella,
unde in
Evangelio
Talitha
kumi.

vendatur fur inveniatur effossione in Si

אֵם בְּמַחְתָּרָה יִמָּצֵא בְּהִנָּחָה נִמְכָּר

Exod. 22. 2.

-suo furto pro

בְּנִגְתָּו:

אֵם *fodit, perfodit, metaphor. remiga-vit; remiges enim mare sulcare videntur.*
מִן הַמַּרְחָק *per fossio.* גִּנֵּב

בִּנְבִּי furari. בִּנְבִּי fur. בִּנְבִּי furtum. Huc facit *ἀσπας caligo, tenebra.* ut enim furēntur & jugulent homines, surgunt de nocte latrones.

מָכַר vendidit, tradidit. Convenit cum מָחִיר precium. Inde mercor, & Angl. to mark. מָכַר & מִמָּכָר venditio. מִכְרָה aliis est conventio, vel pactum; aliis gladius, quo traditi & venundati occiduntur, unde Græc.

* Gen. 49. 5. מִדְּחֵיָהֶם. Hinc illud, * *Instrumenta violentiæ* מִכְרֵיהֶם Buxt. cum Aben-Esra, *pactiones illorum*, Vatabl. & Arias Mont. cum R.

Pirke c. 38. שְׁקָלֶיךָ Salom. *gladii eorum.* Et in Pirke scribitur quod Jacob maledixerit gladiis eorum *Græc.* אֶחָד. Venit hinc *Mashit* filius Manassis, cui hoc nomen impositum fuerat ob venditionem Josephi avi, Gen. 50. 23. & *Mercurius* Deus mercatorum, qui præerat mercibus.

ei facies & Sittim lignorum mensam deaurabis Et
Ex. 25. 23. וְצִפִּיתָ בַּהַשְׁלָחַן • עֲצֵי אֲשָׁמִים וְעָשִׂיתָ לָּהּ

limbum & palmarem teniam
מִסְנֶרֶת טוֹפֶת & הָרִיר :

אָפָה contemplatus est, consideravit. In Pih. *texit, operuit, deauravit*, ut res speciosa reddatur oculis contemplantium. אָפָה obductio, tectorium, אָפָה coronamentum, sive capitellum auro obtectum. אָפָה & אָפִיתָ speculatio. Huc revocari potest *σπῆλαι.* Socrates

crates enim apud Platonem dicit *σπλαγ* etymon esse *σκοτεινόν* & *ξενικόν*. i. e. *obscurum* & *peregrinum*. מצפה *specula*. Unde *Mitzpa* nomen montis in Giliad, cò quòd dixerit Jacob, *Speculetur Jehova inter me & te*, &c. צפפה *speculatio*, sive circumspectio accuratissima.

Gen. 31.6.

ב שלח *misit*, * *emisit*, *extendit*, *remisit*. Convenit cum שלך *abjecit*. Hinc שלח *mitto*. שלח *missile*, *mucro*, *ensis* è vagina *emissus*. Item *pomarium*, quòd *propagines* *emittit*. שלוח *munus*, quod alicui *mittitur*. שלחן *mensa*. à *ferculorum* *immissione*, vel quòd *extendatur*. שלוחות *propagines*. מלשח *extensio* משלוח *immissio*. משלחת *missio*, *missile*.

* Apud Syros שליח *est missus*, quà voce etiam Apostoli denotantur.

• עץ & עצה *lignum* vel *arbor*.

ד שטה *cedrus*, juxta Kimchi. Hieronymo *Sittim* est *genus arboris nascentis in eremo*, (fortè in illo loco qui dictus est *Shittim*, ubi filii Israel fornicati sunt cum *Baal-pehor*) *spina alba habens similitudinem*, ex qua omnia ligna arca, & tabernaculi facta sunt *instrumenta*. èstque *lignum imputribile*, ut vertunt *Septuag.*

Sittim arbor qualis?

Num. 25.1.

• סגר *clausit*, *inclusit*, *tradidit*, *dedidit*. סגור *inclusum*. Item *aurum optimum*, quod homo *includit* in thesaurum, vel quòd *occludat*, id est, *obstipat* & *indurat* hominis cor. סגר *claustrum* *ferreum* quod collo *imponitur*. סגר *imber vehemens*, quasi à סגר

סגר

קִנֵּר & רִיר *humor scatens*, hominem enim undique circumcludit. מִקְנֵר מִקְנֵר *carcer* מִקְנֵר *tania*, quasi circumclusio, *fascia*. Commutatis inter se ג & ב provenit alia radix in Pih. בִּקֵּר *conclusit*, *obthuravit*. Indè שִׁקֵּר *clausura*, *excipulus*, locus in quo concluduntur aquæ.

פִּמָּה *palmam extendit*, *palma gestavit*, ut infantes gestari solent; hinc educavit. מִמָּה & מִמָּה *mensura quatuor digitorum*, *palma*. מִמָּה *infantes palmi magnitudine*. מִמָּה *peplum*, *velum quo mulieres faciem operiunt*. Item, *Chirotheca*.

סִר *corona*, ambitu suo extremitates in arca foederis, mensam, & altare thymiamatis sparsim cingens. Hinc Lat. *Sertum*.

Exod. 25.
29.

ejus scopulas & ejus scutellas & ejus acerras & ejus Scutulas
אֶת־קַעֲרוֹתָיו בַּיָּדָיו וְכַפֹּתָיו גַּם וְכַפֹּתָיו דַּם וְכַפֹּתָיו

fit purum aurum illis tegetur quibus
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְהַבִּיטָא

אֶת־קַעֲרוֹתָיו *Scutula, phiala*. genus vasis capacioris, quo in libationibus & solennioribus epulis uti solent ad commiscendos five temperandos cibos, vel etiam ad diluendum vinum. Hinc *μεγίστην misceo*. & *κρατὴς cratera*.

בַּכֶּפֶר אֶת־כַּפֹּתָיו vide suprâ pag. 28.

קַעֲרוֹתָיו Priscis fuit vas concavum vento pervium

pervium, nè panes computrescerent & muci-
didi fierent. Pagnino sunt medii calami
vacui, seu dimidiatæ fistulæ instar calami in
duas partes secti. Hinc *καὶ οὖν* domus quæ fo-
cum atque ignem alit.

^d *נָקִי* vacuum esse à culpa, simul & poe-
na. *Mundum esse*. Per Metath. *καὶ ὅτι* eva-
cuo. *καὶ ὅς* vacuus. *נָקִי* innocens. *נָקִי* inno-
centia. *מִנְקִיָּהוּ* aliis sunt Cyathi seu vasa in-
trinsecus vacua. Aliis *Emundatoria* five
Scopula. Potest hinc deduci *Nicodemus*,
quasi *נָקִי* innocens sanguis: quanquam
sit à *νικᾶν* vincere, & *δῆμος* populus.

^e *סָכָה* texit, operuit, obduxit. Hinc *סִלְא*
umbra. *סִגְנוֹן* tegmen. *שׁוֹךְ* & *סוֹךְ*. Item *סָכָה*
סִכְוָה tabernaculum, tegmen, umbraculum.
מִסְכָּה aulaum, velum pictum. *מִסְכָּה* Tegmen
vel tentorium in quo custodes manebant.

^f *זָהָב* aurum, metaph. *purum*, *mundum*.
diciturq; de serenitate cœli, de vino, & de
oleo puro. Latinis est ab *aveo*, * unde An-
glicè per aphæres. to have, habere.

^g *טָהוֹר* purus mundus fuit. Convenit cum
יָפִי formosus fuit. Transpositis literis &
mutatâ aspiratione *ה* in *ח*. sit *מִטָּהוֹר* mun-
dus sum *מִטָּהוֹר* mundus. *טָהוֹר* mundus
& *טָהוֹר* mundities.

* Chilo
apud La-
ert. Aurum
coribus ex-
ploratur,
mentes ho-
minum au-
ro.

ejus lances & ejus scapus, ille lychnuchus fiat continenti Opere

Ex. 25. 31.

מקשה ב תיעשה c המנורה ירכה d וקנה

sunt eo ex ejus flores & ejus spherula ejus scyphi &

גביעיה e כפתוריה f ופרחיה ממונה יהיו:

a קשה Durus, rigidus fuit. קשה durus, diffi-

cilis. Hinc *rispa malleus, telum, stimulus.* קשי

duricies. מקשה opus solidum, & indissolubile.

מקשה implexum, crispum. Hinc Kisch. 1. Sam.

9. 2. Saul dicitur fuisse filius קיש eratq; טוב

Saul filius
Cusch, cur?

i. e. bonus, vel pulcher. Idem titulo Psal. 7.

dicitur fuisse filius כוש Postquam enim

peccato inobedientiæ erga Deum se con-

taminaverat, non amplius fuit filius Kisch

sed Cusch, id est, Æthiopis.

b תיעשה Fut. Niph. Quæritur hîc ab

Hebr. Cur cum toto hoc capite legatur

עשית vel תעשה facies, hîc verò hoc versu,

mutata sit locutio in formam passivam

תיעשה fiet? Respondetur ab iis qui myste-

Fabula Ju-
deorum de
candelabro.

ria scrutantur, Mosi difficiliorem candela-

bri istius fabricaturam visam fuisse, quàm

ut eam præstare posset. Proinde dixisse

Deum, projice massam istam auri decies in

altum, & ex eâ decidente fiet istud cande-

labrum à seipso, & hujus rei causâ (') in-

sertum esse putatur.

c ניר & נר lucerna. Per translationem ac-

cipitur pro regno. מנורה candelabrum. Hinc

Abiner pater meus lucerna. Item *ναρκατος*

Narcissus. quasi à נר & נר solium, ha-

bet

bet enim hic flos folium *supernè* instar solis.

^d קָנָה *Calamus, arundo*, à similitudine calami dicitur *lancea*, & *statera*, cui hinc indè bilances appenduntur.

^e נִבְיֵץ *Scyphus*. Tribuitur etiam Candelabro & significat partes extantes quæ calicis formam habent. Hinc *ποφίδς poculum*.

^f בִּפְתוֹר *pomum, malogranatum*, sed artificiale, sive globus, vel *spherula*.

^g פָּרַח *floruit, germinavit, pullulavit*. פָּרַח *flos, viriditas*. Hinc *Pratum* & *περσιος viridis* אֶפְרַח *pullus avium*, quasi virescens & producens pennas. פְּרִיָּה *flos spinæ*. Compositum ex פָּרַח חוּת quo notantur filii hominum leves & contemptibiles. Job. 30. 12.

aulæorum decem facito tabernaculum ipsum Et
וְאָתָּה אֲבִיבִי הַמִּשְׁכָּן הַעֲשֵׂהוּ בִּשְׁשֵׁי יָרֵיעוֹת Exod. 26. 1.

dibapho coccineo & conduplicato xylino
וְשֵׁשׁ מִשְׁוֹרָה וְחֹלְעֵת שְׁנֵי

^a שָׁכַן *habitavit, mansit*. Hinc *σκαυώω habito, σκηνή habitaculum*. שָׁכֵן *vicinus* qui prope habitat. מִשְׁכָּן *habitaculum*. Apud Rabbin. divina Majestas dicitur שְׁכִינָה, eò quòd ubique præsens sit & quasi habitet.

^b עֲשֵׂהוּ *decimavit*. עֲשֵׂה *decem*. עֲשִׂירִים *vingti*. עֲשִׂירִי & עֲשִׂירִית *decimus*. מִעֲשֵׂר *decima pars*. מַעֲשֵׂר *decima*. מַעֲשֵׂר *decimatio*. Et nota quòd עֲשֵׂה cum puncto F
dextro

dextro est dītescere, cū sinistro, decimare. quæ duo uno tantū puncto distinguuntur, & proinde aiunt Hebræi, quod *sepes divitiarum sint decima*.

• ירע malum esse, hinc χείρων pejor. ירעה cortina, auleum, contra malitiam tempestatis ex pellibus confectum.

• שש byssus. genus lini candidissimi. Ter accipitur de lapidibus, & significat *Parium* genus marmoris candidissimi.

• שר retorsit. quemadmodum filum adhibito fuso & verticulo torquetur, ut firmitus reddatur. Legitur tantū in participio Hophal.

• תלע coccineis vestibus uti. Unde semel in Pyhal. תלעין coccinati. תלע coccus, purpura. תלעה & תלעת vermiculus coccineus, qui scil. ex cocco nascitur. Grana enim ex illo frutice collecta, in aere collocantur, & quotidie per aliquod tempus irrigantur, post quam irrigationem vertuntur in vermiculos, quorum in tingendis lanis usus est. At Guido Pancirol. aliter. *Purpura*, inquit, *fuit ex Conchyliorum genere, quod intrinsecus animatam continebat carnem, & in mediis faucibus candidissimam habebat venam, sive linguam, quā exsectâ pretiosus ille emanabat cruor, quo lana & purpurea serica ad vestes inde contexendas, tingebantur.*

Quid purpura.

Guido Pancirollus de rebus memorabil.

* Henricus Salmuth.

* *Lingua autem purpurea est longitudine digitali, acutic & duritiâ tantâ, ut eâ & conchulas*

chulas & quascunque sui generis testas perforare possit. Eaque purpura voracitas, potissimum sua ipsius captura causa est. Piscatores siquidem cum purpuram norint concharum passionem avidius appetere, has in nassas magno numero coniectas in mare demittunt, oblongo fune ad nassas alligato. Sentit optatam escam purpura, porrectaque intra nassarum juncos linguâ conchas invadit. At haec aculeo exstimulata, & incolumitati suae consultura, contrahunt sese, corticibusque clausis morsu perquam acri linguam infestam comprimunt, pertinacissimèque detentam haudquaquam amittunt. Sicque capta & pendens à piscatoribus tollitur purpura.

Unde in
gulosos pra-
verbium
Purpurâ
voracior.

שני *secundarius* (à שנה *iteravit*) id est, bis tinctus, & accipitur de filo bis tincto in colorem rubeum. Hinc *κοῖρος funiculus*. Solebat enim lana ut magis ruberet, bis hoc sanguine vermiculi imbui, scil. primò, cùm adhuc tantùm esset lana, & secundò cùm nendo in fila esset deducta.

unus infernè denticulato cuique asseri, sunt cardines Duo

שתי ידות • לקרש האחר ב משלכות אשה Ex. 26. 17.

altero cum

אז • אחותה :

• קרש asser vel tabula.

ב שלב instar gradus scalarum quippiam effecit.

effecit. Unde convenit cum. סֶלָם *Scala*.
 Inserto π fit παλαμίζω, palum figo. שְׁלָכִים
gradus scalarum.

אָח frater, quasi אֶחָד unus. Sunt enim
 fratres unius uteri, animi vel religionis.
 אָחָה soror: tribuitur etiam rebus inani-
 matis quæ consociantur tanquam sorores.
 אָחִיָּה fraternitas, indè est Achias frater do-
 mini.

Ex. 27. 3, 4. וְעָשִׂיתָ אֶסְרוֹתָיו בְּלֶרֶשֶׁנוּ עֵינָיו וּמִזְקָוֹתָיו
 et, ejus palas et, eum cinerandum ad ejus lebetes facies Et
 reticulato opera cribrum et, ejus forcipes et, ejus suscinulas
 et, et, ejus suscinulas et, ejus forcipes et, ejus suscinulas
 et, et, ejus suscinulas et, ejus forcipes et, ejus suscinulas
 וְנָחֲשָׁה:

areo

סִיר olla, lebes, ahenum, cacabus. סִירִים
Spina, quæ juxta ollas conjiciuntur, ut iis
 ignis citius augeatur.

בִּישָׁן pinguis, densus fuit. Hinc δαῦς den-
 sus, pilosus. & Lat. per inversionem Den-
 sus. Ter autem significat densitates cinerum
 remove. בִּישָׁן pinguis. בִּישָׁן pinguedo, ci-
 nis.

עָה palis removit. Semel tantum extat.
 עֵים pala, scopæ quibus sordes removen-
 tur.

דִּרְקָן sparsit. assumpto π fit σκοπίζω, disper-
 go. מִזְרָק vas ex quo spargitur sanguis ani-
 malium

malium mactatorum, quo aspergebantur homines.

• מזלג *fuscina*, sive instrumentum ferreum habens tres dentes quo extrahuntur carnes de olla.

† חתה *ignem accipere, vel fovere. Metaph. aliquem prosternere, perinde ut vis magna ignis aliquem dejicit. Hinc אדוּוּ uro. מחתה receptaculum in quo prunæ colliguntur, thuribulum, acerra. Item forceps.*

‡ כָּבֵר *increbuit, copiosus fuit. Convenit cum כָּבֵר. Inseto r fit creber, crebrum, & cribrum, à crebris foraminibus. Per aphæresin fit כָּבֵר gravis, כָּבֵר onus. כָּבֵר fortis, copiosus. כָּבֵר crebrò, jam. כָּבֵר & כָּבֵר cribrum. Syris & Chald. כָּבֵר favius, quia favi sunt instar cribri. כָּבֵר & כָּבֵר tegumentum ex setis & pilis contextum habens crebra foramina; Aliis pulvinar, vel stragula. Hinc Cebat, (validus) nomen fluvii in Babylonia ad quem confedit Propheeta cum suis popularibus.*

Ezek. i. i.

h רֶשֶׁת per syncopen *rete*. Hinc etiam *Restis*.

i נָחַשׁ *augurium fecit, divinatus est, conjectavit. Convenit cum נָחַשׁ muscitavit. Sufurris enim & divinationibus utuntur divini. נָחַשׁ conjectio, augurium. נָחַשׁ serpens; Hebræi enim divinabant per angues, ut Latini per aves. נָחַשׁ es, cuprum, chalybs, species metalli habens colorem subrufum*

* Hebraei
exprimunt
diminutiva
per י.

instar linearum in serpentibus: & hinc diminutivum * נחשיתן quo nomine Ezechias rex per contemptum appellavit æneum serpentem, quem confregit. נחוש arcus, נחשיתים compedes. Hinc in genealogia Christi recensetur Nachaschon, quasi dicas *serpenticulus*.

Ex. 28. 14.

conterminas	pluri	auri	catenas	duas	Et
וְשָׁתִי : שְׁרָשְׁרוּרָה זָהָב טָהוֹר בּ מִנְּבִלֹתָ					
	tortili	opere*	ear	facies	
מַעֲשֵׂה אֹתָם מַעֲשֵׂה עֲבוֹת :					

* שְׁרָשְׁרוּרָה & semel absq; posteriori Resh, שְׁרָשֻׁרָה catena.

בְּבֵל b limites constituit, terminavit. נְבִלָה terminus, limes. מִנְּבִלֹתָ conterminatio. מִנְּבִלֹתָ terminales aquabiles. Hinc Gebal, nomen civitatis Phoeniciæ, cujus cives fuerunt ingeniosi artifices & latomi, atque in struendo templo Salomonis erant fabri peritissimi: indè nomen Gentile גְּבִלִים Giblai lapidicæ. Venit hinc Lat. Gabalus crux, patibulum, quod eâdem affectis, sit iis vitæ terminus.

1. Reg. 5. 18.

עֲבָרָה more restionis aliquid contorsit. עֲבֹף intricatus. Item funis densus. עֲבָרָה arbor implicata & condensata.

ordinibus quatuor lapidum implementum implebis Et

וּמִלֵּאתָ מִלֵּאתָ אֶבֶן • אֶרְבָּעָה d טוֹרִים Ex.28.17.

smaragdi & topazii pyropi ordo

טוֹר • אֶרְבָּע f פְּטָרָה g וּבִרְקָתָה :

a מִלֵּאתָ implevit. hinc *μαλῆν imple* & converso (מ) in (p) *pleo, impleo*. *πλῆς, multus, &c.* מִלֵּאתָ *plenus*. מִלֵּאתָ *plenitudo*. מִלֵּאתָ *insitio*, sive *gemmarum impletio*. מִלֵּאתָ *impletiones*; de sacrificiis usurpatum significat *consecrationes sacerdotum*. מִלֵּאתָ *plenitudo*. Hinc *Millo* locus comitiis publicis *Jud.9.6.* destinatus.

b אֶבֶן lapis, *perpendiculum, pondus*. אֶבֶן duplex lapis in rota figuli, & in fellâ parturientis, secundum antiquum morem Hebræorum. Hinc notat *Rotam figuli & fellam parturientium*. Indè Latinis *Ebenus*, ob duritiem.

c רָבַע quadravit. Item *concubuit*, sive *quadrupedi se prostituit*. רָבַע *quartale*. רָבַע *quarta pars*. Item *accubitus*, seu *quadratura*. רָבַע *quartanus*. רָבִיעַ *quartus*. אֶרְבַּע *quatuor*. אֶרְבַּעַתַּיִם *quadruplum*. Hinc רָבִיעַ *Accentus Grammaticus literæ incubans*.

d טוֹר *ordo*, propriè *circularis*. Hinc *ὀρθός, rectus*, & *τορῶν torno*. Tornus enim est instrumentum fabrilis, quo aliquid per ambitum excavatur.

e אֶרֶם (ab אֶרֶם *tubuit*) *pyropus*, vel *rubinus*, à rubro colore, vel quòd sanguinem

guinem purificet, ejusque fluxum sistat.

Plin. lib. 6.
cap. 39. &
lib. 37. c. 8.

† **טֹפָזִיּוּס** *topazius*: cui gemmæ insula maris rubri *Topazon* nomen indidit: quæ quoniam est nebulosa, & à navigantibus sæpe quæsitæ, à **טֹפֵזִיט**, quod Troglodytarum linguâ significat *quærere*, nomen accepit.

Plin. l. 6.
c. 7.

‡ **בָּרַק** *fulguravit*. **בָּרַק** *fulgur*. Hinc **בְּרָאֵל**, *crepare, resonare*. Per inversionem **καραισ**, *fulmen*, & *ceraunii* montes Epiri, qui crebrò fulminibus impetuntur. **בְּרָקָה** *sma-ragdus*, lapis pretiosus, coruscans & rutilans*. **בְּרָקָן** *tribulus* qui vulnerat corpus. Indè *Barak*.

* A Symmacho vocatur *Ceraunius*.

Ex. 28. 18.

.*adamas & Sapphirus, Chrysoprasus secundus ordo Et*
וְהַמָּוֶד הַשֵּׁנִי א נִפְךָ ב סַפִּיר ע וְיָהֳלָם

* *Græcè*
ἀνθραξ,
quali, *carbo*
ignis, cuius speciem refert, sed ignem non sentit, quæ de causa **απυρρος** dicitur à Plin. lib. 37.

א נִפְךָ *carbunculus*, * aliis *Chrysoprasus*. R. David inquit esse lapidem nigrum: sicq; convenit cum **פֶּוֶךְ** *fucus*.

ב סַפִּיר *sapphirus*, qui aureis punctis quasi stellis collucet, & nomen habet à **סַפֵּר** *numero* scil. stellarum. Secundum Hieronym. à **שַׁפִּיר** *pulcher*, est enim gemma gemmarum.

ע וְיָהֳלָם *malleo fregit, aliquid instar lamie diduxit*. Hinc Angl. holme. *culmus*, five stipula, **הָלָם** *ictus mallei*, **הַלְמוֹת** *malleus*. Hinc *ἐλαμν* *lamia*, ab *ἐλάω* *extendo*. **מִהַלְמוֹת** *verbera*,

verbera, quæ multis ictibus fiunt. יתל' *adamas*, quod omnes lapides facile frangat.

amethystus & *achates cyanus* tertius ordo Et

והטור השלישי א לשם ב שבו c ואחלמה: Ex. 28. 19.

a יתל' *cyanus* *. L X X vertunt *αγυριον*, q. ** Vulgata*
αγυρον suave, jucundum. Chald. vocat קנכ'י, *Lygurius*.
quod quid sit incertum. Habet tamen af- *quasi Lyn-*
finitatem cum Lat. *Cancrinus*, vel Græc. *curius*,
αγκριτης, qui Plinio est lapis milii granis ve- *quam gem-*
lut sparsus. *nam ve-*
tustas cre-

b שבו L X X. vertunt *Achates*. ita dictus
vel ab Achate fluvio Siciliae, juxta quem
primò est repertus *; Vel *αχτης*, quasi *socia-*
bilis quia multæ in eo figuræ & colores
varii associantur. *

c ואחלמה *amethystus*, à חלם *Somniauit*.
dicit enim R. Kimchi lapidem hunc somnia
afferre gestantibus. Græc. dicitur *απο το μ-*
δυσκειν, i. e. *inebriari*, & a privativo, eò quòd
ebrietati resistere credatur.

onyx & *jaspis* & *thalassius berillus*, quartus ordo Et

והטור הרביעי א תרשיש ב וישפה c ושהם Ex. 28. 20.

fundis impacti,
א משבצים:

a תרשיש nomen filii Javan, à quo Re-
gio quam incolebat *Tharsis* nominari cœ-
pit;

pit; ibique est mare altum in quo vehuntur naves ut transeant in Ophir. Hinc sumitur pro *mari*. Item, pro *auro Ophirico*, & tandem pro *gemma* sive *lapidibus hyacinthi*.

^b יָשָׁפֶר hinc *jaspis*, *jaspideus*, referens colorem viridem.

^c שֹׁהַם lapis pretiosus qui Græcis, ab ungue cujus similitudinem refert, dicitur *onyx*.

^d שָׁבַץ *ocellare*. id est, facere aliquid oculatum opere phrygionico: indè *circumcludere*. שָׁבַץ *circumclusio*, hoc est, angustia. תְּשָׁבַץ *ocellatum*.

ad suis annulis pectorale connectent Et
 Ex. 28. 28. אֶל-מִשְׁבְּעוֹתָיו ^c אֶת-הַחֹשֶׁן ^b וַיִּרְכְּסוּ ^a
 super esset ut hyacinthinā vittā amittās annulos
 שְׁבָעוֹת ^d הָאֶפֶד ^e בְּפִתִּיל הַכֹּלֶל־לִהְיוֹת עַל-
 .dimoveatur non & Ephod artificium
 הַשָּׁב הָאֶפֶד וְלֹא ^g יִזָּח:

^a רָכַס *nodis conjunxit*, vel *elevavit*.
 רָכַסִּים *nodosa loca*, *colliculi*, vel *salebra*. Metaph. *perversitates*.

^b חֹשֶׁן *pectorale*, in quo erat Urim & Thummim. Convenit cum נָחַשׁ *divinavit*; nam ex illo pectorali Deus summo sacerdoti responsa dabat.

שָׁבַע *Merfit, infixit*. Idem quod שָׁבַל.
 Hinc

Hinc βαπτίζω *tingo*, ἀπὸ τοῦ *sepelio*, ταφός *sepulcrum*. טבעה *annulus*, cui digitus aut vectis immergitur. Hinc Thebeth mensis December, ab aquarum inundatione.

אָפֶרד *amicivit, cinxit*. Hinc fiunt אָפֶרד, אָפֶרד, אָפֶרד. אָפֶרד & אָפֶרד *Ephod*, amiculum quod supra aliam vestem induebatur leve & tenue: pro summo sacerdote, ex aureo filo; pro aliis, ex lino.

לִּפְתֹּל *luctari, contorqueri*. פֶּתִיל *filum re-tortum* five duplicatum, *vitta, sudarium*. פֶּתִילֹתָי *contortissimum*. נִפְתָּלִים *luctationes, & indè Nephthali*. Gen. 30.8.

הַיָּכִינֹת *Hyacinthinum, Hyacinthus*. Fiebat autem hic color ex sanguine cujusdam piscis, qui vocatur חִלְזוֹן; qui piscis semel in viginti annis videtur. *

* David de Pomis.

חֶשֶׁב *rationando investigavit, imputavit, computavit, reputavit, aestimavit*. חֶשֶׁב *artificium, opus ingeniosè excogitatum, & חֶשֶׁבֶת Cingulum artificiosum, quo Ephod astringebatur corpori*. חֶשֶׁבֶת *supputatio, ratio*. Item *Philosophia*. חֶשְׁבֹן & מַחְשְׁבָה *co-gitatio ingeniosa, machinatio*.

אֶפֶרֶד *à פֶּתִיל dimoveri, attollere, separare*. Hinc אָפֶרד, *moveo*.

pallii illius simbrisis in malogranatū & aureum Tintinnabulum

אֶפֶרֶד זָהָב בְּרִמְזוֹן עַל שְׁרָיִל דְּהַקְעִיל Ex. 28.34.

אֶפֶרֶד *tintinnabulum, nola, à פֶּתִיל mu-tuis*

tuis vicibus egit : eò quòd hinc indè attracto pensili suo, seu virgulâ suâ, edat sonum.

^ב רמון *malogranatum, malum punicum.* Accipitur pro nodis sive sphærulis, in modum ovi sive granati dispositis. Hinc פוד *malus punica*, פודון *locus confitus malis puniceis*, & Latine *Ramus* ob pulchritudinem arboris malogranati. Est etiam nomen idoli

2. Reg. 5. 18.

Rimmon.

^ג שורל *fimbria, ora vestis.* Hinc סולח.

^ד מעל *transgredi, pravaricare,* significatione sumptâ à pallio divaricante, quod non compositè & decenter tegit indutum, sed transgreditur metas suas. מעל *pravaricatio.* מעיל *pallium.* Hinc מאלה *vestis*, מלוח *pallium.*

illis assignabis & baltheo eos cinges Et
 Exod. 29. 9. להם • וחבשת להם • אבנט • וחגרת אותם •
 decreto Sacerdotium illis eritque tiaras
 לחמה • פהגרה להם • וחגרת והיתה להם •
 .perpetuo
 עולם :

^א חגרת & חגרה חגור *cinxit.* חגור *cingulum, zona.*

^ב אבנט *baltheus,* quasi ex אב *viror,* & נטה *extendit.* ut significet cingulum politâ arte floridum & extensum.

חבט

• קִבֵּשׁ *ligavit*: sæpe usurpatur de emplastris vulneri, ac de ephippiis, equo alligandis.

• מִנְבֵּעוֹרָה *mitra*, pileoli habentes formam collis aut scyphi. Hier. *tiara*.

• כֹּהֵן *sacro ministerio fungi*. Convenit cum כֹּהֵן *stabilivit*. est enim sacerdotium, ministerium à Deo institutum. Hinc κοινῶς, διακοινῶς, *in sacris administro*. כֹּהֵן *sacerdos*. Item princeps. כֹּהֵן *sacerdotium*. Item Sacerdotis *reditus*.

• עֶלְם *latuit, abscondit, occultavit*. Hinc Lat. *Clám*. עֶלְם *seculum*, * tempus longum cujus finis nobis absconditus. Et notat etiam aliquando 50 annos, sive *seculum jubilai*. Et hinc *Elymas* magus, * quasi occultorum studiosus; vel à Chald. עֶלְם *fortis* quasi heros. *Alma* etiam est nomen, quod vel à scientia, vel majestate occulta, vel simili alio aliquo attributo, desumptum est.

* Hier. ad Gal. 1.

עֶלְם

sine γ scribitur ut significetur seculum jubilei; nam quando cum γ scribitur, significat aeternitatem.

* Act. 13. 8.

• ejus basin & aneum labium facies Et

וַעֲשִׂיתָ כִּי יִרְאֶה נַחֲשֶׁת בְּנִי:

• כִּי יִרְאֶה *labium, concha*, * *Vas* in quo lavabantur sacerdotes, & victimæ. Salomon hoc vas à capacitate ingenti, appellavit *mare aneum*. Item *focus* & nonnunquam *suggestus*. כִּי יִרְאֶה *testus*, vas fictile cum opercu-

* L X X

λειτουργία, quasi lavatorium
τοῦ τοῦ
λειτουργίας, à lavando.

lo, in quo placentē coquebantur, unde quasi duplum censebatur.

^b כֶּן & בָּנָה *basis*. quasi à כֶּן.

galbanum & onychen & stacten, aromata tibi Accipe
 אֶת הַלֶּחֶם • סַמִּים • נִטְף • וְשִׁחֲלֵת • וְהַלְבָּנָה •
 מ. 30. 34.

* סַמִּים indè סַמִּים *aroma*, ex herbis odoratis, cujus usus est in faciendis unguentis & suffitu. At וְשִׁחֲלֵת est *aroma*, cujus usus est in condiendis cibis. Hinc fiunt סַמִּים & סַמִּים odor. *avonim*, subolfacere.

נִטְף stillavit, effudit. Metaph. verba effundere, prophetice loqui. נִטְף gutta balsami, suâ sponte stillans è ligno. Lxx. vertunt stacten. Hinc Naphtha, genus bituminis liquidi, quod è saxis diffluit, & ubi semel ignem concepit non nisi arenâ vel pulvere extingui potest.

* וְשִׁחֲלֵת *onycha*, aroma quod R. Sal. vocat, צֶרֶן *ungulam*, éstque ostreola parva redolens instar unguis humani.

Dioscor.
 l. 3. cap. 81. וְהַלְבָּנָה *galbanum*. Est succus ferule nascentis in Syria, quem nonnulli metopium vocant; maximè laudatur cartilaginosum & pingue, sed gravis & castorei odoris; Unde R. Salom. notat, Galbanum tetri odoris, fuisse odoramento aromatico immixtum, ut admonerentur, patienter esse infirmos & peccatores Israelis, inter pios tolerandos.

contundes &, salitum unguentum, suffitum parabis Et

וְעָשִׂיתָ אֶ קְטֹרֶת ב רֶסֶח c מִמֶּלֶח d וְשַׁחֲקֶתָ

Exod. 30.

35, 36.

conventurus quo, testimonio coram pones &, comminuendo eo ex

מִמֶּנָּה הִרָק וְנָתַתָּ לִפְנֵי הָעֲרוֹת אֲשֶׁר c אֲדַעַר

ibi te sum

לָךְ שָׂמָה :

a adolesvit, suffumigavit, incendit.

Convenit cum קָרַר atratus fuit. Nam fu-

mus ex suffitu atratam reddit faciem. Hinc

fit περιζω parento, id est, exequias ago,

quod fiebat suffiendo. חֵטָוֹר fumus, exha-

latio. קְטֹרֶת קְטֹרֶת thymiama, suffi-

mentum. מִקְטָר altare, suffumigatio מִקְטָר

thuribulum. Hinc Keihura quasi suffumi-

Gen. 25.1.

gata.

b pigmenta vel unguenta ex diversis

speciebus aromatum confecit. Per syncopen

& inversionem literarum fit χρίω ungo.

רָקַח pigmentum. רָקַח רָקַח pigmentarius.

מִרְקָח unguentatio, condi-

tura.

c sale condidit. Inversâ radice fit

ἄλυν salugo. מֶלַח sal. Hinc abjecto מ fit

ἄλς ἁλὺς sal. ἁλία mare salsum. מֶלַח salugo:

dicitur de terra sterili. מַלְיָה malva, herba

salsa. Hinc μαλάχ, & Lat. malva. מַלְחִים

navia. qui in mari falso navigant. Nota.

Sal est symbolum incorruptionis; nam ut

ait Philo, Primus conservator corporum est

Philo de
victimis.

anima, secundus est sal. Ideoque Fœdus sa-

lis

Fœdus salis
Num. 18. 19

Sal fœderis
Lev. 2. 13.

lis dicitur pactum firmum & stabile, pactum scilicet alienum à corruptione & violatione. Quo sensu etiam *Sal fœderis* idem erit quod sal firmativum fœderis, aut symbolum fœderis firmi. Unde antiquitus Sal ante alios cibos hospitibus apponi solebat, quo significabatur amicitiae firmitas & perseverantia. Et multi hodie ominosum habent, si sal in mensam profundi contigat, quasi per hoc amicitiae everfio, &c. portenderetur.

^d שֶׁחֶק *comminuit, contudit.* Hinc Lat. *Seco, fisa, ficarius.* שֶׁחֶק *tenuitas nubium, Cælum.* Item *pulvis minutissimus.*

^c עֵר *certum locum & tempus conveniendi constituit.* Hinc εἶρω & συνάγω, *vento.* עֵרָה *Synagoga, cœtus hominum certo tempore & loco congregatus.* מוֹעֵד *tempus determinatum, indictio, Synodus, feria.* מוֹעֵדָה *conventus.* Hinc *Idus*; his enim diebus solennes sacrificantium cœtus agitabantur. Unde *Idules oves*, quæ singulis Idibus Jovi immolabantur.

super exculpta Dei fuit scriptura illa scriptura Et
אֵת הַמִּכְתָּבִים מִכְתָּבֵי אֱלֹהִים הוּא בִּתְרוֹת עַל

אֵת 32. 16.

tabulas illas
הַלְלוֹת :

^a כָּתַב *scripsit.* Mutato ת in פ, fit כָּתַב, & præposito ש fit *scribo.* כָּתַב & כָּתַב *scriptura.*

ptura. כתב *inscriptio.*

^b חרת *sculpsit, literas insculpsit.* Non extat ampliús. Hinc *χαράσσειν* & *χαράσσω* *sculpo.* Unde *Character.*

^c לח *tabula levigata.* Hinc *λαβω*, & Lat. *lavo, lavigo*, id est, complano, polio.

ignominiam ad Aharon populum nudavit

^a פרע את העם אהרן ^b לשמצה

Ex. 32. 25

^a פרע *nudavit, liberum fecit, nexu solvit.* Item *Retrocessit, rebellavit*; & ex usu Chald. *ultus est.* Veniunt hinc *privo, privatus*; id est, jure communi exemptus. פרע *Casaries*, siue *coma*, quòd liberè nutritur. פרעה *ul-tio.* Unde פרעה *Pharao*, quod fuit olim Epitheton omnium regum Ægypti, quasi dicas ab omni legum vinculo nudus, id est, liber, & hinc *Baro*: alio nomine dicitur הפרע *Chopra*, Jer. 44. 30.

^b שמץ bis legitur, *particula*, minimum alicujus rei. שמצה *modicum*, vel *infamia*: non extat ampliús. Hinc Angl. *shame.*

posuit quapropter Moysis faciei cutis radiabat quòd viderunt Et

ויראו כי בחרן עור פני משה והשיב ^a ויראו כי ^b בחרן ^c עור פני ^d משה ^e והשיב

Ex. 34. 35

suam faciem super velamen

את המסכה על פניו

^a ראה *vidit, oculis & animo aliquid comprehendit.* Hinc *ראה*, *video.* *regards, cælum,* quòd

quòd ubique sit conspicuum. כְּרָאָה כָּאָה
 רָאָה visio, aspectus. רָאָה speculum. רָאָה vul-
 tur, propter acumen visûs.

^b כֶּרֶן juxta R. Salom. lucem instar cornu
 emisit. Hinc κεραυνός fulmino. κεραυνός, fulmen.
 Item κρίνον, lilium: nitent enim ejus folia
 virore, & flos ei splendidus est. Lat. Co-
 rona. cujus laminæ instar cornuum. קֶרֶן cor-
 nu, eminentia sive potestas. est enim cornu
 in animali locus altior & robur ejus. Hinc
 κίεγς cornu. Κέγς caput, fortitudo. κίεγνός,
 impero. κίεγνος dominus, imperator. Angl.
 a horn. Hinc Cornelius, quasi cornu Dei.

Moses cor-
 nutus unde?

Steuchus
 Episc. Xi-
 samens.

Nota. Vulgata sic reddit, Et videbant fa-
 ciem Moysis esse cornutam. Unde Pictores
 Mosen cornutum pingunt, additâ hâc ra-
 tione, quòd Moses tulerit legem, quæ in-
 star cornu alicujus ferit. At non habetur in
 textu Hebræo faciem Moysis fuisse cornutam,
 sed radiantem fuisse cutem; non enim cornua
 è fronte egrediebantur, sed & frons, & na-
 sus, & os, & mentum, radiabant.

^c פֶּלֶא pellis, cutis à corpore detracta:
 præponendo ל fit lorum. est enim lorum
 funis è corio. מַעִיר nuditas, turpitudine, sive
 pellicula in membro genitali. Hab. 2. 15.

^d מִשָּׁה extraxit. Hinc Moshe quasi ex-
 tractus, dixerat enim, quia ex aquis traxi
 eum. Exod. 2. 10. Per anastrophén à מִשָּׁה
 est מִשָּׁה nomen, scil. celebre, magnum, po-
 tens, Pharaoni & Aegyptiis terribile.

שוב *reverti, averti, redire*. Interposito
 77 fit שׁוּבָה, *revertor*. Nota. Ubicunque hoc
 verbum cum alio immediatè ponitur signi-
 ficat *rursus vel iterum*. ut Psal. 74. *Rever-*
tens vivificabis me. id est, *rursus vivificabis*.
 2. Chron. 33. & *reversus ē adificavit ex-*
celsa, id est, *iterum*. שׁוּבָה *requies*. re-
 versio. הַשׁוּבָה *conversio, pœnitentia*. מְשׁוּבָה
aversio.

מָסוּחָה (ab inusitato סוּחַ) *velum, vela-*
men. occurrit ter.

neverunt suis manibus, corde sapiens mulier omnis Et

וְכָל־אִשָּׁה^a חֲכָמָה^b לֵב^c בְּיָדֶיהָ^c טוֹר

netum

מָסוּחָה:

^a חֲכָמָה *sapiens fuit*. Inversâ radice fit *ma-*
gicia *magia*; quam Persæ accipiunt pro sa-
 pientia, & perfectâ rerum naturalium co-
 gnitione. חֲכָמָה & חֲכָמָה *sapiens*. חֲכָמָה *sa-*
pientia.

^b לֵב *incordiavit, recreatus est corde*. It.
Placentavit, hoc est, *suaves & cordi acceptas*
placentas fecit. Hinc לֵב, *libo, delibo*. It.
Libum, genus dulciarii cibi. לֵב & לֵב *Cor*. in
 animatis vitæ principium. Hinc Angl. *to live,*
vivere. לֵב *libum* ex farre, caseo, melle,
 & oleo. Hinc *Lebbaus* Apostolus. id est,
Cordatus, vel ut Hier. reddit *corculum*.

Matt. 19. 3:

טוֹר *nere, filare*. מָסוּחָה *netum*. Hinc Gr.

וְהָיָה, neo. νῦν δὲ *filum*. Occurrit tantum bis in hoc capite.

Ex Levitico.

Lev. 1. 14,
15, 16.

columbe pullus è aut turturibus è offerret Et
וְהִקְרִיב מִן בְּהֵמָה אוֹ מִן עֹמֵר הֵיכָלָהּ

pariet è ad ejus sanguinè exprimet & ejus caput secabit ungue &
דְּמֹעַת עֹרָהּ וְנִמְצָהּ רִמּוֹ עַל קִיר

ejus pluma cum ejus sanguinem amovebit & altaris
הַמִּזְבֵּחַ וְהִסִּיר אֶת מְרִאָתוֹ בְּנוֹצָתָהּ

• *appropinquavit*: cum præpositione
עַל significat *pugnavit*; de sacris usurpatum
notat *obtulit*. Hinc *κρηδάω, κρηδάω, pugno*.
קָרִיב *propinquus, propé*. Unde *κράτος*, ge-
nus lecti, quod propè nos id habeamus.
קָרִיב *conflictus*. קָרִיב *appropinquatio*. קָרִיב
internum, & quicquid est propinquissimum.
Item *Intestinum*. קָרִיב *oblatio*, quia appro-
pinquando offertur. Hinc *corbis*, vas in
quod mittitur Korban. Rainoldus existi-
mat hæc verba, *Κορβάν ὃ ἐν ἐμοὶ ὡς ἐλκυσμός*,
juramenti formulam continere, ut sit sen-
sus, Per corban si quacunque re à me, sive
quod me attinet, juvaberis, subintellige, si
non fecero, sim mendax.

• *indagavit, exploravit, perlustravit*.
Hinc *ἡμέω, indago*. *ὁρῶω video*. *ἡμέω, inda-
go, gino*. *ἡμεύω, venor*. *ἡμεύω, venator*.
וְהָיָה *indagatio*,

Mar. 7. 11.
vel, Id
quod ju-
vari à me
potest, κο-
ρβάν scil.
ἔστι.

indagatio, ordo. Item *Turtur* avis, ab indagando comparem suum. תורה *forma*. תור *exploratio*. מְתָרִים *exploratores*. מְתָרִים *mercatores minores*, quod multum scrutentur merces quas emunt. Chald. תור est *bos*. Unde Lat. & Græci nomen *Tauri* mutati sunt.

יָנָה *afflixit, oppressit*, verbis aut factis vim intulit. Hinc *avia*, molestia. *avida*, molestia afficio. יוֹנָה *columba*; quæ naturâ est tristis & exposita prædæ. Unde *Jonas* propheta, typus Christi ob mansuetudinem, *Filius Amittai*, ab אֱמִתָּה *veritas*; Christus enim est veritas.

מִלֵּךְ *mulgeo, ungue seco*. Bis tantum extat. Hinc מִלְכָּא *ubera palmis premo*. Aag. milk.

דָּם *sanguis, color sanguineus, reatus sanguinis*. Apud Chald. notat pecuniam: * quia sanguine ac sudore pauperum paratur. In plurali notat *Cædes*. Hinc Maymonides, *Dicitur in historia Caini, Sanguines fratris tui clamant. h.e. cum ipsius sanguine, sanguis quoque posteritatis ejus. Initio enim creavit Deus unicum hominem in mundo; qui ergo unum vitâ privat, ei reputatur, ac si totam gentem interemisset. Ecce quotquot in hunc mundum procreamur, habemus cum Adamo primo communem formam omnes, licet vultibus infinitis modis differamus: fit hoc nequis fortè dicat quid mihi cum alio & afflictione illius?*

* Proverb.

מִי שֶׁאֵין לוֹ דָּמִין אֵל עֵמוּד בְּשׁוֹק

Is cui non sunt pecunia, non stet in foras.

quid ad me sanguis ejus? &c. Cognationem arctissimam habet cum אָרַם *rubuit*. Hinc Græc. pro ῥ usurpant aspirationem fortem, ut αἷμα, sanguis. αἵματιν, sanguine aspergo. Et à reatu mutuati sunt ἡμῶν, pœna. ἡμῶν, punio.

פֶּרֶץ *paries*. Hinc חֵפֶץ, *paries*, & Lat. Cor: nam parietes cordis vocantur præcordia, Jer. 4. 19. Apud Arab. فِرٌّ est *cera*: hinc Lat. *Cera*. favorum enim ceræ sunt velut parietes inter quos liquidum mel stipatur. Hinc venit verbum פֶּרֶץ *exparietare*, hoc est, parietem diruere. Et indè נֶפֶץ, *devasto*.

זָבַח idem quod מִזְבֵּחַ *pecudes mactavit, sacrificavit*. Et quoniam de victimis ferè ubique usurpatur, hinc fit זִבְחָא & זִבְחָא, *colo*. זִבְחָא, *cultus*. זָבַח & זִבְחָא *victima*. מִזְבֵּחַ *ara, immolatorium*. Et sic Græc. θύσια, *victima*, & θυσιῶν, *altare*. à θύω, *mactō*.^{*} מְרִאָה, *ingluvies*. à רָאָה *vidit*. Est enim hæc vesica gutturis protentosa omnibus conspicua.

* Philo lib. de Victimis. Altare vocatur θυσιῶν, ἡμῶν τῶ θυσιῶν, τὸ θυσιῶν, quod ibi sacrificanda serventur.

ejus similia è sui pugilli plenitudinem apprehendet sacerdos Et

Lev. 2. 2.

וְהַכֹּהֵן יִקְחֶם מִלֶּא קֶמֶץ מִלֶּא קֶמֶץ מִסִּלְתָּהּ

Vide supra pag. 77.

כֹּהֵן in genere significat *antistitem* tam in Ecclesiasticis, quàm in Politicis, quia olim cura Sacrorum & Imperii ad eisdem pertinebat. Sic Melchi-zedek erat Princeps

ceps & Sacerdos. Ità Moses numeratur *Psal. 99. 6.*
inter כֹּהֲנִים, qui tamen officio summi sacerdotis non fuerat functus.

^b קִמֵּץ, contractâ manu vel pugillo apprehendit, congregavit, collegit, pugillum plenum tulit. Indè *κομίζω* curam gero, porto, manu accipio. קִמֵּץ pugillus, manipulus, (à colligando) *acervus*. Et hinc Cametz vocalis prima, à collectione oris, quasi A contractum.

• סִלַּח *simila, similago, farina pura, alba, triticea*, cujus quisquiliæ per cribrum sunt amoræ.

Domino ignitum pacificorum sacrificio è offerrent Et
וְחִקְרִיבוּ כֹזֶבַח אֶל הַשְּׁלָמִים בִּשְׁמֵהּ לַיהוָה *Lev. 3. 9.*

dorsi spinæ oppositum ad integram caudam ipsam, ejus adipem
חִקְרִיבוּ אֶל הָאֵלֶּיהָ • תְּמִימָהּ • לַעֲקֹרָהּ • הָעֶצֶם

.eam auferes

יִסְרְפָהּ :

אֶשְׁלַם *absolvit, perfecit, pacem coluit, precatus est, sive salutarvit. שְׁלָמִים* *retributio, persolutio. שְׁלָם* *integer. Item integer, cujus res omnes salvæ. שְׁלָם* *sacrificium quod pro pace vel beneficiis acceptis offerebatur. שְׁלָם* *pax: Vox omnigenæ beatitudinis nuncia, unde etiam in salutationibus usurpatur. שְׁלָם לְךָ* ** Disce-*
dentibus autem dicitur. לְךָ לְשָׁלוֹם *abi ad*

Judic. 6. 22. geminatum
1. Chron. 12. 18.

* Ex. 4. 18.

* 2. Sam.

15. 9.

*Infelix
multis d,
est mihi li-
tera felix;
Si salvator
scribit, scri-
bit & illa
dior.*

pacem, ut Jethro Mosi * cui iter bene suc-
cessit. Non autem, אָבִי בְּפָנֶיךָ *abi in pace*, ut
David Absalom, * qui abiit & suspensus
fuit. Attamen Rabbinī sternutanti dicunt
וְאִי פְרוּסִי, estque Græcum ζῆν. Unde etiam
desumptum proverbium ex Alphabeto
Græco. וַיֵּשֶׁב אֶפְסָס וְיָשָׁב אֶחָד, *Vivet*
septem, morietur octo. hoc est, septimestris
partus vivere solet, octimestris mori.

^b אֶשֶׁה vide supra pag. 11. ubi ⁷ pro ⁷

^c חֶלֶב *lac*, ex quo pinguedo conficitur.

Per apocopen mutato ח in γ fit γάλα, *lac*.
Hinc Rab. חֶלֶב חֶלֶבֶץ *albumen* quasi חֶלֶב בֵּיצָה
pinguedo ovi. חֶלֶב *adeps*, *pinguedo*, ex lacte
coagulato & compresso. Metaphoricè no-
tat bonitatem uniuscujusque rei. Molliori
pronunciatione prolatum fit *Elef*. hinc
ἐλεφῶν *butyrum*.

^d אֵלֶּיהָ *cauda*, ovis vel arietis. Figuratè
ponitur in forma imprecationis, *Ipse erit in*
caput, tu eris in caudam. Venit ab אָלָה *exse-*
crari.

^e חָמֵם *integer fuit*, *consummatus est*: in
malam partem usurpatum *integrè consumpsit*.
Hinc ἔτυμον *verus*, ἐπιμον *veritas*. חָמֵם חָמֵם
integer. חָמֵם חָמֵם *integritas*. Hinc δίκαιος,
lex, fas. Item Thomas.

^f עֵמִית *socius, amicus*. dicitur de illis, qui
communicant consilia, & secreta credunt
invicem. Hinc μῦθις, *consilium*, μῦθιδω, *con-*
sulto. חֶפְזָא *oppositum*, *propinquum* alicui
rei.

rei. Item secundum, juxta, è regione.

עַצָּה oculos claudendo innuit. עַצָּה spina
dorsi. semel tantum extat.

colliones, frictum fiat oleo cum sartagine In
עַל-^a מַחֲבֵת ^b בַּשֶּׁמֶן תַּעֲשֶׂה • מִרְבֶּכֶת הַפִּינִי Lev. 6. 14.

Febove gratus odor, frustorum oblationis
מִנְחָה • פָּתִים ^f רִיחַ ^e נִיחֹחַ לַיהוָה ^d

^a חֲבִית *sartago*, vas ferreum in quo olera
& pulmenta friguntur. Transpositis literis
fit *πατάγων, sartago, patina.* מַחֲבֵת idem.

^b שֶׁמֶן *impinguari*, pingue esse. שֶׁמֶן *pin-*
guis. שֶׁמֶן *oleum.* שֶׁמֶן *pinguedo.* Hinc שֶׁמֶן
& שֶׁמֶן *octo.* שְׁמִינִי *octavus.* Octonarius
numerus derivatur à pinguedine, cujus rei
Aben-Esra reddit hanc rationem, Profun-
ditas & crassities in corpore non est nisi in
medio octo punctorum, longitudo, latitudo,
profunditas, altitudo. In his singulis con-
cipe duas extremitates, & intelliges quid
Aben-Esra velit. Alia ratio est, quia nu-
merus Octonarius, compositus est ex pri-
mo numero binario & intra decem impin-
guatus. Hinc est *Balsamum*, quasi dicas,
בָּעַל *dominus.* שֶׁמֶן *olei.* est enim præstan-
tissimum unguentum.

*Octonarius
numerus à
pinguedine.*

רָבַךְ in conjug. Hophal. *frixit.* Hinc
per metath. literarum שֶׁמֶן, *frigo.*

אָפַךְ *panem in furno coxit.* Hinc apud
Lat,

Lat. portio quæ avulsa à Massa coquitur, dicitur *Offa*. Item *imæ jecur*, epar est enim velut culina sanguinis coquendi. **כֶּאֱפָרָה** *coctio*. **קִיּוּנִים** *coctiones*, cum defectu *N* primæ radicalis.

פִּתּוֹת *in frusta comminuit*. dicitur de frustulis panis aut cibi quæ dentibus conciduntur. Hinc *פִּתּוֹת* & *פִּתּוֹת* variè distinguo. **פִּתּוֹת** *frustum*. **פִּתּוֹתִים** *fragmenta*.

רִיחַ Hiph. **רִיחַ** *odorari*. Convenit cum **רִיחַ** *spirare*, quod fit ore, odorari naribus. **רִיחַ** *odor*.

נִיחַ *placide quievit*. Hinc *נִיחַ* *quiesco*, *nix*; quietis nutricula. Angl. *night*. *nix noctu*. **נִיחַ** *quies*. **נִיחַ** *quies* scil. remissio tributi, & ad majorem auxilin geminatâ tertiâ radicali **נִיחַ** *requies*. Indè *Noach* patriarcha, à quiete, possessivè enim quietum in sese, & effectivè alios quiete recreantem designat. Unde in textu per **נִיחַ** *consolari*, non nominis sed rei fit expressio. * *Ipse consolabitur nos de operibus nostris*. Ethnicis *Noachus* dictus est *Janus*, scil. bifrons, quòd ante & post diluvium vixisset. Ratis etiam ei tributa, ut ipsam arcam denotaret. Præterea *vinum* Hebr. dicitur **יַיִן** *cujus primus inventor Noach fuerat*; & hinc appositè *Janus*.

* Gen. 5. 28.

Ethnicis
Noach, est
Janus.

Moses adolebit & sua membra in dividetur aries Et

וַאֲחַד־הָאֵילִם בְּנִתּוֹחַ לִנְתָחָיו וַיִּקְטֹּר מִשָּׂה Lev. 8, 30.]

intestina & membra

אַחַד־הַנְּתָחִים וְאַחַד־הַפָּרָר:

* אֵיל aries. nomen habet à fortitudine.

Metaph. notat Fortes seu Duces populi: de ædificiis usurpatum notat prominentiam ædium sive frontispicium.

אֵיל cervus. est enim cervus aries ferus. Hinc inuds Hinnulus. אֵילָה & אֵילָת cervæ. * Hinc Psal. Su-

* Psal. 22. 1

per cervam aurora, id est, de Christo, quem על אֵילָה השחר Judæi, ut venatores cervam, in aurora, id est, ipso exordio prædicationis, persequabantur.

בְּנִתּוֹחַ membratim divisit. Per aphæresin fit נִתָּח divisum. נִתָּח separo. נִתָּח frustum, membrum, pars.

* פָּרָר cor, jecur, pulmo, lien. uno nomine Extā. Per syncopen fit Epar. נִתָּח. Legitur ter.

ungularum fissuram diffecans & ungulam divideas Omne

כָּל מִפְרָסָתָּהּ פִּרְסָהּ וְשִׁסְעָתָּהּ שִׁסְעָתָּהּ פִּרְסָהּ Lev. 1, 3.]

.comedetis illam, bestia in rumen faciens ascendere

מִפְרָסָתָּהּ פִּרְסָהּ בִּפְהֶמָּה אוֹתָהּ הָאֵלֶּיךָ:

* פִּרְסָה divisit, dirupit, fregit, dilaceravit.

Hinc מִפְרָסָה finis, terminus, per quem res à re dividitur. prohibet enim continuationem.

פִּרְסָה velum sive frustum lineum. & Lat. Pars.

פִּרְסָה

2. Chron.
36. 20.

פֶּרֶס *ungula, fissura.* **פֶּרְסִים** *ungulae.* Indè *Paras.* à quo *Perfas* nomen habere tradit Eustath. in Hom. Iliad. 4.

^b **שָׁסַף** *dissecuit.* invenitur tantum semel.

^c **שָׁסַף** *ungulas diffidit.* Hinc *αἰζω* *diffindo.*

שִׁסַּף *fissura.* Unde *αἰσφα.*

^d **נָרַר** *serravit, serram traxit.* **נֵר** *cibum è vehiculo provocavit, ruminavit.* sicut enim lapides serrâ levigantur tractu continuo, ita rumen ex imo gutture retroactum mastigatur. Hinc *γεῖω* *comedo*, *ἐγείρω* *provoco*, *αἰρώ* *scindo.* **נִרְרָה** *serra.* **רָרָה** *ruminatio.* Hinc Angl. *hunger, fames.* quasi **נֵר אֵין** *non ruminatio.* Dicitur etiam *Gerah, obolus*, quorum 20 constituunt siclum. Hinc **אֲנֹרָה** *nummulus.* **רָרָן** *guttur.* quo *cibus* ruminatur. Unde *γάρω* *loquor.* *γῆρυς* *vox*, *γέρας* *grus*, à profundo gutture. **רָרְנָה** *faux.* Indè *gargarizo*, & *γάργαραν* *guttur.* **נִרְנָרִים** *bacca, quæ gutture deglutiuntur.*

^e **בְּהֵמָה** *bestia, pecus, jumentum.* Generaliter competit omnibus animalibus, quæ gradiuntur pedibus super terram: at **חִירָה** *bestia*, tribuitur omnibus animantibus, quæ vivunt sub sole.

vobis esto immundus lepus & montanus mus Et

וְהַשֵּׁן ^b **וְהָאֲרֶנֶת** ^c **שְׂמָאָה** *hwa* **לָכֶם** :

Lev. 11. 5, 6
Chero-
gryllus,
animal Pa-
lestine.

^a **שֵׁן** *cuniculus*, extat 4. LXX. est *Charogryllus*, à *χαῖς* *rupe*, & *γρύλλος* *porcus.* quasi

quasi dicas, *porcellus rupium*. hoc enim animal gregatim è cavernis petrarum procedit.

ב אֲרֶנֶת *lepus*. Vocatur voce foeminini generis, eò quòd lepores omnes utrumque sexum habeant, & idem lepus quandòque ut masculus generat, quandòque ut foemella parit. L X X non per λαγών sed δαύποδα *hirsutipedem* verterunt; nè scil. Ptolomeus Lagorum & filius & nepos offenderetur, sèque contemni putaret, si familiam suam inter immunda animalia referri animadverteret. Sunt autem tredecim loca in lege, quæ L X X certo consilio mutasse leguntur. Gen. 1. 1. 26. C. 2. 2. C. 11. 7. C. 18. 12. C. 49. 6. Exod. 4. 20 C. 12. 40. C. 24. 11. Num. 16. 15. Deut. 4. 19. C. 17. 3. & hoc loco, Lev. 11. 6. Primus locus, *Deus creavit ab initio*, nè scil. quicquam nomen Dei anteverteret, putareturque *Bere-schith* fuisse formatorem, *Elohim* verò formatum, &c.

Gefnerus de quadruped.

Vide Josephum, in exordio sue narrationis Histor.

• טמא *immundum, pollutum esse*. Lat. *contamino*, unde compositum *contamino*. טמא *immundus*, טמא *contaminata* טמא *contaminatio*. Hinc *Bar-timeus* quasi filius immundi.

squamæ aut pinne ei non quod omne Et
 Lev. 11, 10. וְשִׁשְׁקֶשֶׁת a אֵין לוֹ b סִנְפִּיר c וְשִׁשְׁקֶשֶׁת
vobis sint abominatio aquatico reptili omni ex
 מִכָּר d שֶׁרָץ e הַמִּיִּם f שֶׁקֶץ הֵם לָכֵם:

a אֵין & אֵין non. Hinc inf. exanio. Non negat actionem, sed rem, ideóque potius cum nominibus Benonicis conjungitur. וְאֵין verò negat actionem, unde cum præteritis & futuris usurpatur, ait Kimchi.

b סִנְפִּיר ala piscis, sive pinnula.

c וְשִׁשְׁקֶשֶׁת squama piscium. Item Loricæ squamata.

d שֶׁרָץ in multitudine more piscium produxit, reptavit, quasi reptificavit. שֶׁרָץ reptile, quicquid super terram repit, non elevando pedes.

e Singulare posset esse מִיָּה, unde Duale מִיִּם aqua scil. superiores & inferiores, quas firmamentum dividit. R. Sal. Aquæ terrestres, in principio creationis rerum omnium, agrè tulerunt se ab aquis cælestibus separari per interpositam firmamentum: ut ergò Deus illas placaret promisit se effecturum, ut aquarum sacer usus esset in tabernaculo fæderis, itémque ut sal, quod ex aquis fit, sacrificiis perpetuò adhiberetur, &c. Veniunt hinc iquæ haurio, & ex constructo מִיָּה fit meo, meatus, meo & madeo, quasi à מִיָּה מִיָּה aqua sufficientia. Item Majuma, festum in mense Maio,

Fabula Judaica de
 aquarum
 rixa.

in quo aquis marinis inter se certabant,
atque eas invicem jaculabantur.

^f שִׂקָץ *abominari, detestari.* Hinc *αὐτομάτως*
cum detestatione irascor. שִׂקָץ & שִׂקָץ *abo-*
minatio.

aquilam, avibus ex abominabimini *Ista*
אֱלֹהֵי תִשְׁקָצוּ מִן הָעוֹף אֲחֵי הַנֶּשֶׁר *Lev. 11. 13.*
haliaetum & ossifragam &
וְאֵת הַפֶּרֶס וְאֵת הָעֹנִיָּה:

^a עוֹף *in altum volavit.* Hinc *obscuravit.*
Respondet *ἄδω, ἡμῶν, volo.* עוֹף *volatile.*
עוֹף *obscuratus.* עֲפָעִים *palpebrae,* quasi cir-
cum-volitantes.

^b נֶשֶׁר *aquila.* convenit cum שֶׁר *aspexit.*
aquila recto intuitu Solem aspicit. Chal-
dæis נֶשֶׁר *est decidere,* Unde dicunt Rabb. *David de*
quod hæc avis singulis decem annis se su- *Pomis.*
stollit ad sphaeram ignis, ibique adusta, &
depilata, decidit in mare, & tunc crescen-
tibus aliis pennis, juvenescit. Tandem anno
centesimo, more consueto illud ipsum ten-
tat, sed delabitur, atque moritur. Et hinc
est quod dicitur, *Renovatur ut aquila ju-* *Psal. 103. 5.*
ventus tua.

^c פֶּרֶס *notat avem curvas & ingentes ha-*
bentem ungulas uti & rostrum. Talis au-
tem est Gryphus. ipsa enim vox notat ad-
uncum, curvum, ungulatum. *estque aquilæ*
quoddam

quoddam genus marinum & rapacissimum.
Buxt. *Ossifraga*.

Plin. l. 10.
c. 3.

^a עוֹנִיָּה (à עוֹ roboravit) *haliaetus*, id est, aquila marina, nomen habens à firmitate visus.

Lev. 11. 14.

suam speciem secundum picam & milvum Et
נָאֵת ^a הַנָּאֵת ^b וְנָאֵת הָאֵת ^c לְמִינָהּ

^a נָאֵת ^a הַנָּאֵת ^b וְנָאֵת הָאֵת ^c לְמִינָהּ *continuo volitavit. נָאֵת vultur. milvus. Hinc Angl. a daw, monedula.*

^b אֵת ^b אֵת ^c אֵת *pica, aliquando cornix.*

^c מִין ^c מִין ^c מִין *species, quæ uni soli convenit. Hinc ὁμόνος, solus. Item, Imago. Hinc Angl. a man, homo: creatus enim homo ad imaginem Dei. הַמִּוֶּנֶה effigies.*

Lev. 11. 16.

& ^a בִּירֻדִּינִים & ^b אֻלּוּלָהּ ^c בִּתּוּלָהּ ^d וְנָאֵת ^e הַחֲחָמִים וְנָאֵת ^f הַיַּעֲנָה וְנָאֵת ^g הַשֶּׁחַף וְנָאֵת ^h הַגִּזְּ

*.accipitrem & .esalonem
הַשֶּׁחַף וְנָאֵת הַגִּזְּ*

^a בִּתּוּלָהּ ^a בִּתּוּלָהּ ^b בִּתּוּלָהּ *filia. tribuitur quoque brutis & inanimatis, à בָּנָה adificavit, quasi extructa ex cohabitatione viri & mulieris: הַאֲדָרְבָּי לְאִשָּׁה à tergo est nota foemin. gen. & נָאֵת per syncopen excidit. Notat etiam pupillam oculi. est enim tam chara parentibus ut pupilla, ideóque circumspectè servanda.*

^b אֻלּוּלָהּ ^b אֻלּוּלָהּ ^c אֻלּוּלָהּ *afflixit. אֻלּוּלָהּ ulula, avis quæ ululando respondet suo sexui.*

חֲחָמִים

• חָמָם *violavit, injuriosè tractavit.* Hinc ἀνέω *lanio*, & ἀνεῖς *laniatio*. חָמָם *violentia, rapina, fraus, calumnia*. חַרְפְּיָא *Harpyia*, avis rapax & violenta: Hier. *noctua*.

^d Radix inusitata שַׁחַף, indè שַׁחֲחָה *tumor squamens, scabies*, unde in corpore fit putrefactio. Hinc per syncopen שַׁחַח, *putrefacio*. שַׁחַח, *putredo*. שַׁחַף *cuculus*, avis quæ laborat scabie. Hier. *Larus*. five *garvia*, quæ natat in aquis & volat in aere, pisciumque est prædo.

Larus hians, pro rapace, furace.

• צִי *accipiter*, à צָרָה *violenter volavit*. est enim ei robur in alis & plumis ad volandum.

noctuam • mergum • bubonem Et
: וְאֵת הַכּוֹס בְּוָאֵת הַשֶּׁלֶךְ • וְאֵת הַיִּנְשׁוּף :

Lev. 11. 17.

^a כּוֹס *calix*. sæpe accipitur pro *cruce*. Ter legitur pro ave immunda, quæ Rab. Salom. est *falco*. Hier. *bubo*. LXX. *myctico-rax*.

^b שֶׁלֶךְ *dejecit, projecit, abjecit, jecit*, שֶׁלֶךְ *mergus*, avis quæ ad capiendum pisces in aquam se dejicit; bis legitur. שֶׁלֶכְהָ *projectio*: five est nomen portæ per quam sordes ejiciebantur.

Jes. 6. 13.

• נֶשֶׁף *flavit*. majorem habet vim significandi quàm נֶשֶׁב: nam & נֶשֶׁב est litera durior quàm נֶשֶׁף. נֶשֶׁף *crepusculum*, vespertinum & matutinum, quo aura solet flare.

H

יִנְשׁוּף

יִנְשׁוּף *bubo*, avis quæ circa crepusculum
evolat. Hier. *Ibis*.

meropem & plateam & monedulam Et
Lev. XI. 18. : יִנְשׁוּף בְּיָמָיו הַקָּדָשׁ • יִנְשׁוּף בְּיָמָיו הַקָּדָשׁ :

• יִנְשׁוּף *anhelavit*, *suspiria* *pra dolore* *tra-*
xit. Transpositis literis fit ἀδυνατο *anhe-*
lo, ἀδυνατο *spirare*. יִנְשׁוּף *halitus*, *flatus*, *spiri-*
tus. יִנְשׁוּף *Porphyrio*, species avis, sic ap-
pellata quod qui illam videt, obstupescit.
A colore nomen invenit: habet rostrum
rubicundum & crura, in capite gestat co-
ronam, magnitudine par gallinis.

*Ibis docuit
homines
clysterem.*

• יִנְשׁוּף *Ibis*, avis Ægyptiaca serpentibus &
scorpiis infesta, iisque vespens, quæ rostri
aduncitate falsuginem adhibens, per eam
partem se perluit, quâ reddi ciborum ge-
nera, maximè est salubre, quod advertentes
Ægyptii, clysterem sunt edocti. Hieronym.
est *onocrotalus*, ab ὄν & *afinus*, & κρόταλον *cre-*
pitaculum. Collum enim in aquam mer-
gens spiransque veluti ruditum asini red-
dit.

• יִנְשׁוּף (à יִנְשׁוּף *dilexit*) est quædam avis
misericors erga suos pullos, quæ potest
esse *Pelicanus*, περιτὸ πτερόν, id est, *perfora-*
re. Aiunt enim avem hanc perforato pecto-
re, atque indè eliso sanguine pullos suos à
serpente interfectos in vitam revocare.

 ardeam & ticoniam Et
 וְאֵת־הַחֲסִידָה וְאֵת־בְּהֶמְתָּהּ וְאֵת־
 .vespertilionem & .attaginem
 הַדּוֹכִיפֹת וְאֵת־הָעֶטְלָף :

Lev. 12. 19.

אֲחִסֵּר sacrauit, consecrauit; semel, probris
 affecit. In bonam & malam partem usurpa-
 tur, perinde ut apud Lat. *Sacer*, ut *auri sa-*
cra fames, sacer ignis, sacer morbus, &c. In-
 terposito γ fit ἀγιστῶ *consecro*. ἀγιστῶ, conse-
 cratio, ἀγιστός, contumeliosus. חֲסִידָה *sacer, pius,*
beneficus. חֲסִידָה *pietas, misericordia, benefici-*
um: bis opprobrium. חֲסִידָה *ciconia, quæ est*
Hieroglyphicum gratitudinis erga paren-
tes; eos enim senio confectos humeris suis
gestare dicitur: quomodo etiam Græc. π-
λαρρόν eandem dixerunt, ab ἀντιπαραρρέειν, re-
tribuere. Hinc veniunt חֲסִידָה *Assidae vel*
Essai. חֲסִידָה, *sanctus.* חֲסִידָה, *pietas.* Hinc eti-
 am natum vocabulum *Cassida & Cassia,*
 quod Lat. de alio genere avium usurpant.
 Item בֵּית־חֲסִידָה *quasi domus misericordie, lo-*
 cus scil. benignitatis, quod ibi Deus poten-
 tiam suam, in curandis morbis quibusvis
 populi sui, benignè exercuerit.

Plin. lib. 10
cap. 23.

Joh. 5. 2.
Syr. בֵּית
חֲסִידָה

אֲחִסֵּר ardea. LXX. & Hieron. ver-
 tunt *Charadrium*, à charadris, id est, præ-
 ruptis & cavernosis riparum locis in qui-
 bus degit. Est avis stupida, quæ mures ve-
 natur, noctisque est amica: unde prover-
 bium, *Charadrium imitans*, de eo qui latet &
 lucem fugit.

• רֹכִיפָה *gallus vel gallina sylvestris*,
 quas vulgus *gallinas indicas* vocat. R^e Sal.
 ait esse compositum ex דו *duas* & כִּיפּוֹת *cristas*:
 habent enim cristam duplicatam.
 Hier. *Upupa*.

• עֶשְׂרָף *vespertilio*, quæ in caligine volitat
 & interdiu sese velat: est quasi אֶרֶץ *vola-*
 vit & עָרַף *velavit*. Hinc *Talpa*, quod ho-
 minum conspectum fugiat, & sese intra la-
 tibula terræ abscondat.

Lev. II. 22. *cantbarum* & *bombycem* & *locustam* Et
 יֵאָתֹר • הָאֲרָבָה וְיֵאָתֹר בְּהַסְלֵעַם וְיֵאָתֹר • הַחֲרָגוֹל
cicadam &
 וְיֵאָתֹר • הַחֲנֹקֶה

• אֲרָבָה *locusta* (à רָבָה *multiplicari*)
 nomen habet à multitudine, quod agmi-
 natim veniat.

• סִלְעָם (à סִלַּע *rupes*) species locustæ ha-
 bitans in fissuris petrarum: est insectum cal-
 vum sine cauda, & caput oblongum habens.
 Hieron. *attacus*.

• חֲרָגוֹל *cantharus*, genus locustæ. Hier.
ophiomachus, eò quod cum serpentibus
 pugnat. Hinc אֶרְפֹּלֶה, genus quoddam an-
 guium.

• חֲנֹקֶה *cicada*. Unde *Agabus*, Act. II.

testudo & mus & mustela, est immundum hoc Et
וְהָהֶמְטָא אֲחֵלֶרֶת בְּוָהֶעֱכָר וְהָצִק:

Lev. 11. 29.

אֲחֵלֶרֶת *in profundum ingredi.* Fuller. 1. 3.
c. 14. אֲחֵלֶרֶת *avum temporale, mundus transi-*
torius. Convenit cum אֲחֵלֶרֶת *desiit:* nam sta-
tus hujus vitæ est, transitorius. Hinc ἀλδαιω, *in*
etatem cresco. חֵלֶרֶת *mustela,* quæ cuniculos
in suis foveis sectatur, & in profundos spe-
cus penetrat; vel à brevitate mansionis sic
dicta, vel quòd citò senescit.

Rabbinis
est rubigi-
nosum esse,
unde terra
vocatur

חֵלֶרֶת

quia est ve-
terascens
& rubigi-
nosa.

בְּוָהֶעֱכָר *mus.*

וְהָצִק *intumuit.* צִק *tumidum.* metaph.
cameratum. Item *bufo, testudo,* quia ejus
operimentum cameratum est. Hieron. *cro-*
codilus.

Chameleon & lacerta & stellio & mygale Et

וְהָאֵנָקָה בְּוָהֶכָּח וְהָלִטְאוֹרָה דְּוָהֶחֱמָט

Lev. 11. 30.

וְהָלִטְאוֹרָה &

וְהָהֶנְשֵׁמֶת:

אֵנָקָה *ingemuit, præ gemitu exclamavit;*
idem est quod אֵנָק. convenit etiam cum
אֵנָק *suspiravit.* Hinc ὀγκισμοῦ *rudo, exclam-*
mo. ὀγκῖς & ὀγκῶς *asinus,* à clamore turgente.
אֵנָקָה *clamor gemebandus.* Item nomen
reptilis quod jugiter clamat. Hieron. *my-*
gale. quasi ex μῦς & γαλῆ *mustela:* quia ex
utroque participat.

b חֲזָקָה *virtus, potentia, vis, facultas.* Hinc
 חֲזָקָה *potentia, robur,* חֲזָקָה *viribus polleo.* Est
 quoque nomen reptilis immundi quod Hi-
 ερον. dicitur *Chamaeleon*, aliis *lacerta*. Cha-
 μαίλειον. *maeleon* quasi *humilis* sive *parvus* leo, ani-
 mal figura & magnitudine lacertæ, ad co-
 lores quos videt, conversione facillimâ va-
 riatur præterquam ad rubrum & album.
 Hinc versipellis parcemia. *Chamaelconte mu-
 tabilior.*

Plin. l. 30.
 cap. 10.

c חֲזָקָה *lethalis fuit.* Hinc חֲזָקָה, Lat. *letbum*.
 חֲזָקָה *lacertus & lacerta*, serpentis venena-
 ti genus, valdè lethiferum: Aliis *stellio*,
 habens tergum lucentibus guttis depictum
 ad modum stellarum. Nullum animal stel-
 lione hominî fraudulentius invidet; cutem
 enim quam quotannis exuit, protinus de-
 vorat, ut præripiat hominî præsentissi-
 mum comitialis morbi remedium.

d חֲזָקָה *limax*, animaleculum quod latet in
 specubus occultis, éstque hominibus de-
 testabile. Hinc חֲזָקָה *detestor*. Legitur
 semel.

e חֲזָקָה incertum quid sit. Aliis *talpa*,
 vel *glis*. aliis, *monedula*, vel *vespertilio*. vide
 pag. 98.

sacerdos inquiret non illa porrigo se diffundet diffundendo si Et

וְאִם פֶּשֶׁה יִפְשֶׁה בַּהֲנָקָה לֹא יִבְרָר הַכֹּהֵן Lev. 13. 35, 36.

.est immundus salvo illo pilo de

לְשֹׁטֶר אֲהָזָה בְּטָמֵא הוּא :

^a פֶּשֶׁה *diffundi, luxuriare*. Usurpatur tantum de lepra sive scabie diffundente se.

^b נָתַק *rupit, evulsit, corrosit*. Hinc *τυρώω* *refeco*, נָתַק *ruptura*, sive macula nigra quæ est in loco pilorum, quæ transpositis literis ex Gallico vocatur *tigna*. אַתִּיק *angulus*, sive *cubiculum* velut avulsum à reliquo ædificio.

^c בִּקֵּר *quasi vit, summâ curâ perlustravit*; & propriè de requisitione pecorum dicitur. Per metathes. fit ἀκριβώς *diligenter cognosco*. ἀκριβώς *diligenter*. Per aphæresin *Curo*. בִּקֵּר *mane*. quia lux omnia explorat. Per syncopen fit *αγια mane*. בִּקְרָה *inquisitio*. בִּקֵּר *pascens oves, armentarius*: hinc paulum inflexis literis βούτης *pastor*. בִּקֵּר *bos*, nomen collectivum complectens tam tauros quàm vaccas: indè *Pecora, Porcus*. omisso r *vacca*. בִּקְרָה *vapulatio*, quæ fiebat nervo bovino.

^d צָהָב *flavus fuit*. Legitur semel. צָהָב *flavus*, color aureus: convenit cum זָהָב *aurum*.

est lucida pustula, albas contractas papulas videbit Et
 Lev. 13. 39. וְרָאָה אֶבְהֵרוֹת בְּהֵרוֹת לְבָנוֹת בְּהֵק הוּא

est mundus
 טָהוֹר הוּא :

nitidus, candidus. Alludit quodammodo *φαιδρὸς, purus.* בְּהֵרֶת *papula alba,* genus plagæ, candidæ & splendentis ut nix.

caligavit, rugas contraxit, more senum quorum oculi in rugas contrahuntur. Hinc *συνδρεῖ subniger.* בְּהֵרֶת *contractum.* Item *strictum.* Item *contractio.*

lentigo, pustula; macula subrufa & albâ purulentiâ vacua. Hinc *φάκος verruca.* Legitur tantum semel.

subrubida plaga calvitio in aut, calvitie in erit cum Et
 Lev. 13. 42. וְכִי יִהְיֶה בְּקִרְחָתוֹ אוֹ בְּבִפְתָּתוֹ נָע אֶרְמָדָם

est florescens lepra
 צָרַעַת פִּרְחָת הוּא :

glabravit, decalvavit, depilavit. Hinc *ἀκμῶν detondeo.* *τὸν τόνσορα tonsor.* *τὸν τόνσορα tondeo.* קִרְחָת *calvus,* præsertim in occipitio. קִרְחָת *calvities,* in toto capite. קִרְחָת *calvitium* in signum luctûs factum. Hinc *νεφέα casaries, tonsura.* קִרְחָת & קִרְחָת *glacies, gelu, crystallum.* Hinc *κρύος frigus.*

anteriori capitis parte glaben five
 תְּהַל

recalvaster. Hinc *אֵמוֹס*, *amios*, tonsuræ genus ad frontis ornamentum. *בִּבְחָה* *calvitium*, dicitur etiam de panno pilis carente. Aliqui *בִּבְחָה* vocant *calvitium* ubi nunquam fuit crinis, & *קִרְחָה* *calvitium* ubi evulsi sunt capilli.

• *צָרַע* *leprosus* fuit. Hinc *אֲשֶׁר* *cutis asperitas squamosa*. *אֲשֶׁר* *scabie laboro*. *צָרַעַר* *lepra*. *צָרַעַר* *crabro* vel *vespa*. Species muscæ malæ, habentis spiculum acutissimum, venenatum, quo hominem inficit & necat.

stamine à illam rumpet tum illa plaga fuerit contracta si Et

וְאִם כִּהְיֶה הַנֶּנֶע • וְקָרַע אֹתוֹ מִן • הַשְּׂתִי *Lev. 13. 56.*

subtegmine à ant

אוֹ מִן • הָעֶרֶב ;

• *רָרַע* *rupit, laceravit, scidit*. Hinc *אֲשֶׁר* *scindo*, & inversis literis *אֲשֶׁר* *diffeco*. *אֲשֶׁר* & *אֲשֶׁר* *pannus lacer & rudis*. *רָרַע* *scissio, vestis scissa*.

• *שְׂתִי* *stamen*. filum per longitudinem panni tendens, manetque firmum dum textur. Hinc *אֲשֶׁר* *sto*. Item *אֲשֶׁר* *stamen*. *אֲשֶׁר* *stamen duco*. Legitur tantum in hoc capite.

• *עֶרֶב* *mistio, promiscuum vulgus*. Item *subtegmen*, ubi fila stamini admiscentur.

Nota. Judæi Christum crucifixum maliciosè appellant hoc nomine, viz. *שְׂתִי* *וְעֶרֶב* *Judeorum nequitia*. *stamen & subtegmen*. hæc enim duo fila crucem efficiunt,

Si

se obstruxerit aut ejus profluvium ejus caro salivaverit Si
 Lev. 15. 2, 3 אִם בָּרַךְ בְּשֶׁשׁ אֶת־זֶרְעוֹ הַחֲתָמִים

est ejus immunditia, ejus caro
 בְּשֶׁשׁ טִמְאָתוֹ הוּא :

אִם Si. ab אִם mater; quia maternum
 respectum indicat eis quibus additur, nem-
 pe causalem.

בָּרַךְ fluxit, tanquam per canalem vel fi-
 stulam. Semel tantum extat. Hinc פָּיו fluo,
 & Lat. roro. בָּרַךְ. Saliva metaph. albumen
 ovi.

זֶרְעוֹ fluere: unde זֶרְעוֹ fluxus menstruus.

הַחֲתָמִים sigillo occlusit, obstruxit. Conve-
 nit cum חָתַם obstruxit. Prolato חָתָם cum
 sibilo fit חָתָם, sigillo. חָתָם, signo. חָתָם
 & חָתָם sigillum, signaculum.

relegito nè deciduos acinos & racemato nè tuam vineam Et
 Lev. 19. 20. וְבִרְמָקָה לֹא בִּתְלֵקֶת וּפְרֵט לֹא תִּלְקֹט

illa relinques peregrino & pauperi ipsi
 לְעֵנִי וְלִגְרָם תַּעֲזֹב אוֹתָם :

בִּרְמָקָה vineam coluit. בִּרְמָקָה vinea. Hinc
 Corymbi, uvæ hederinæ. & Carmel. quasi
 dicas, circumcisio vineæ. Affine est אֶפְרַיִם
 Apollinis epitheton: forsan à Carno Jovis
 & Europæ filio, inquit Hesych. אֶפְרַיִם, sa-
 cra Carnia, seu ludi Carnii, qui agitaban-
 tur in honorem Apollinis.

עלל

^b **עָלַל** *facere aliquid more infantium*: cum Accusativo constructum notat aliquid *corrumperere & perdere* sive *conficere*. Hinc *vin-
demiari*. Analogi sunt **לָלוּ**, *loquor*. **לָלוּ** &
לָלוּ *perca, perdo*. **עֵלֵל** & **עֵלֵל** *infans*. qui
est instar racemi parvi: Hinc **לָלוּ**, *la-
lare*, vox nutricia infantes ad lac su-
gendum proleclans. **עֵלֵלֹת** *racematio-
nes*. **עֵלֵל** *Catinus*, vas sublimatorium in
quo exercetur argentum quasi *laboratori-
um*. **מַעֲלָה עֲלֵיהָ** *opus, consilium*. **מַעֲלָלִים**
parvulus scil. consilio & iudicio. **מַעֲלָלִים**
ludicra, vel puerilia exercitia, notat etiam
facinorosos.

^c **פָּרַט** *particularizare*, hoc est, singularem
tonum in choro cantantium conciliare. Le-
gitur semel * **פָּרַט** *particularitas*, sive *acini*
diciui, quasi *particulares* ab uva separati.
Apud Rabb. **פָּרַט** *particulare, specificum, in-
dividuum*. **בְּפָרַט** *in specie*. **לְפָרַט** *in nume-
ratione particulari, non integra*. Unde **לְפָרַט** *

* Amos
6. 5.

* Duae has
voces ple-
rumque ab-
breviatè
ponunt hoc
modo

רָפָן

^d **לָקַט** *collegit*. Per apocopen **לָקַט**, *lego*.
לָקַט *collectio frugum, spicilegium*. **לָקַט** *pe-
ra*, in qua aliquid colligitur.

^e **עָנִי** *pauper*. **עָנִיָּה** *paupercula*. à **עָנָה**
afflixit. Sunt autem nomina pauperum in
scriptura decem. **עָנִי** est genericum, notat
pauperem

Decem no-
mina pau-
peris in
Scriptura.

pauperem qui angustè vivit, & cordis mæ-
stitiâ afficitur, parvo aut magno ipsius
defectu existente. **ל** *pauper*, dum bona
ipsius diminuta sunt. **א** *attritus*, *pauper*,
qui labore nimio opprimitur, nec tamen
alimentum sufficiens habet. **מ** *attenuatus*;
ostendit maximam abjectionem, cum sin-
gulis ipsum inspicientibus subjiciatur. **ש**
qui se pauperem simulat, & visui tantum
apparet. **חלכה** *afflictus*, sub hac specie ca-
lamitatis præter panis defectum, *lis*, *odi-
um*, *captivitas*, *exilium*, &c. denotantur.
מסכן *indigus*, cui paupertas cum aliqua vir-
tute permixta est, & sapientia pauperis ne-
glecta. **אביון** *egenus*, qui omnia cupit, &
aliquid habere nequit; in isto ordine vere-
cundus multoties reperitur. **ק** *vacuus*, qui
virtute & bonis externis caret. **חשכים** *ob-
scuri*, qui scil. filiis carent, solitariique
existunt, & ob hunc defectum pauperes
vocantur.

ג *peregrinari, cum metu morari*. Item
congregare, convenire. **ג** *peregrinus*. **גרות**
hospitium. Alludit huc **ג** *senex*, qui
ob vitæ brevitatem in mundo, velut ho-
spes in hospitio, non diu moratur. Et *Ha-
gar*, quasi *peregrina*. **מגור** *habitatio, formi-
do*. **מנוחה** *pavor*. Item *horreum*. quasi re-
ceptaculum frugum.

עובדים *deseruit, reliquit*. **עובדים** *nundina*,
in quibus relinquuntur merces transactæ.

Apud

* **מאג** *senes præ-
curvitate
terram in-
spiciant.*

Apud Chald. & Syros שֶׁבַק est *derelinquit*,
quâ voce Salvator noster in cruce pendens
exclamasse legitur, ἡλὶ, ἡλὶ, λαμὰ σαβαχθανί. *Matt. 27. 1*
pro עֲצָבָתִי. 46.

imponetis non stigmati inscriptionem & mortuo pro cesuram Et
וְשָׂרַט לְנֶפֶשׁ בְּכַתּוּבָה • קַעֲסֵעַ לֹא תִהְיֶה. *Lev. 19. 28.*

vobis
בְּכֶם:

• שָׂרַט *carnem incidit, laceravit*, ut sole-
bant idololatræ cum mortem amicorum lu-
gebant. שָׂרַט & שָׂרַטָה *incisio*. Mutato ט in
ס fit σάρισα, *sarissa*, Macedonica hasta.

• כָּתַב *scripsit*. vide supra pag. 80. Et no-
ta, quod Hagiographa Hebræis dicuntur
בְּחֻבִּים eò quod isti X I libri per afflatum
Spiritus S. conscripti fuerunt, & non per
prophetiam.

• קַעֲסֵעַ *stigma*. Legitur semel.

ariolis ab & *pythones* ad respiciatis Nè
אֶל- תִּפְנוּ אֶל- • הָאִבּוֹת וְאֶל- בְּהִירְעָנִים. *Lev. 19. 31.*

inquiretis aliquid non
אֶל- • תִּבְקְשׁוּ:

• אֹב *pytho, spiritus familiaris, ventrilo-*
quus. Semel, *Uter*. Hinc Pythonis signi-
ficatio est, quod ex tumido ventre, quasi
utre

utre oracula deponeret. Unde Græci Pythones vocant ἐντεσθάρους quasi ex intestinis vaticinantes: & L X X. ὑγασπιδες quasi ventriloquos. Puella etiam illa in Syro textu* dicitur habuisse רוחא רקצמא spiritum tumoris. Hinc Latin. Obba, vas ex quo bibitur.

At. 16. 16.
Syr. רקצמא
aliis, divi-
natio, aliis,
tumor.

b רע' aridulus, futurorum divinator, ארע' novit. quasi sciulus. Arioli propriè vocantur qui ex victimis immolatis divinant. Ars hæc primò inventa est à quodam qui Teges vocatur, quem ferunt inter arandum de terra profilisse. * Targum Jonathan. Lev. 20. 6. רמס ידעו sciscitantes os animalis cui nomen est jiddoang. scil. sciscitans ponebat os animantis istius in os suum, & os illud postea ex sese loquebatur. Et dicunt hoc animal esse tam fævum, ut nemo ipsi appropinquare audeat, sed eminus sagittis transfigendum.

Bocacius
lib. 1. de
geneal. deo-
rum.

c רקש aliquid petit, quesivit, postulavit, consuluit. בקשה petitio, postulatum. Per metath. fit posco: & huc etiam potest trahi Fists, cujus ingluvies est infatiabilis.

nuditatem sua amita cum cubaverit qui vir Et
Lev. 20. 20. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־הָרֹדֶף עִרְוָתוֹ עִרְוָתוֹ

morientur orbi yetexit sui patui
רודף גלה ערירים ימתי

a וְאִישׁ vir. vide suprà pag. 24. Hic est diminutivum

diminutivum *אִישׁוֹן virunculus*, sive parvus vir. Item *pupilla*, quod in ea *אִישׁוֹן* *imagiuncula viri* conspiciatur. Et quia in nigredine oculi sita est lux, ideo hæc vox etiam *nigrum* vel *nigredinem* denotat.

^b *דָּוִד dilectus, amicus*: synecdoch. *patruus*, substantivè *amor*. *דָּוִד* *amita*. Quadrant huc *דָּוִד* & *דָּוִד*, *avia*, *amita*, *materte-ra*. & vox infantum *דָּוִד* vel *Waddie*, quasi dilectus. Item *David*, quasi *amabilis*, & *Dido*.

^c *עָרָה nudavit, evacuavit*: hydria enim privata suo liquore, fit velut nuda. Affine est *אֵפָא tollo, destruo*. *אֵפָא* *Mars*, quasi depopulator. *עָרָה* *nudatio*, adjectivè *nudata*. *עָרָה* *gramineta*, ubi se diffundunt & quasi *Jes. 19. 7.* *nudant* herbe virentes. Aliis *papyri*, אֵפָא *pellis*, quasi *pellicula*, quod in prætenues & multiplices membranas acu dividebantur. *עָרָה* *nudatissimus*. *עָרָה* & *עָרָה* *nuditas*. *עָרָה* *nuditates*. Hinc nom. proprium loci *עָרָה* quod Junius ex Plinio vertit *Megara*, est enim locus evacuatus. Indè *עָרָה* *odio habeo*, & *Megara*, furia infernalis. *Jos. 13. 4.*

^d *גָּלָה migravit, captivum duxit, detexit, revelavit*, cum enim res regens de loco in locum devolvitur, locus ipse detegitur ad conspectum alterius. *גָּלָה* & *גָּלָה* *migratio, captivitas*. Hinc *גָּלָה* *mustela*, habent enim hoc commune omnes, quod foetus suos, migrent ore. hoc est, de loco in locum

cum transferant, ipsæ quoque domum ruituram præsentientes, paulò antè migrent.

אֱלִיּוֹנִים *specula*, quæ revelant objecta.

עֲרִירִי *solitarius, sine liberis, orbis.*

מֹת *mori*. Hinc *μᾶτις frustra*. *ματῖς emortuus, segnis sum*. *μᾶταις & vanus*. מֵת *mortuus* per metathes. תֵּם *perfectus*. Via ad perfectionem est mors: & sic *δύναμις* quasi *δύναμις τῆς αἰῶνος*. מוֹתָהּ מָוֶת מוֹת *mors, occasio*. מוֹתִים *mortes*.

discindet non sua vestimenta Sacerdos Et

Lev. 21. 10f

וְהִכְהִין אֶת בְּגָדָיו לֹא יִפְרֹם

אֶת בְּגָדָיו *pravaricatus est*. Hinc *Pecco, peccatum*, בְּגָדָיו *pravaricatio, vestis* indicina peccati simul & monitoria apostasiæ Dei. בְּגָדָהּ *pravaricatrix*.

בִּפְרֹם *scidit*. Invenitur ter, & accipitur de ruptura vestium quæ fit cum fremitu & indignatione. Hinc *βῆρυξ fremitus*. Sunt etiam hîc literæ, ex quibus potest fieri *Rumpo*.

Lev. 21. 18.

aut, cecus vir; est accessurus non macula est quo In

אִישׁ עֵר אִישׁ עֵר אִישׁ עֵר אִישׁ עֵר

prælongus aut, curtus aut, claudus

פֶּסֶחַ אִישׁ חֶרֶם אִישׁ שְׂרָע:

מֹם *macula*. Hinc *μῶμος, dedecus, probrium, infamia*.

infamia. Item Deus quondam fictitius reliquorum irrisor. *μωρολογος vitupero.* Hinc litera Mem, scil. *macula*, qualem vola manûs impressæ, figuram refert.

^b עור *excacavit.* Murato ^γ in ^π fit *meis excaco.* עור *cacus.* עור *caca.* עור *cacitas.*

^c פסח *transiit, de latere in latus saltavit, claudicavit.* פסח *transitus.* פסח *claudus.* Hinc *Pascha*, quæ vox Syris voce similis soni est, פסחא à פסח *hilariter egit.* Plerique autem veteres vocem hanc *Pascha* pro Græca habuerunt, & seridò פסחא מן פסחא deduxerunt.

^d חרם *est resimus, qui fursum versùs depressos habet nares: non extat amplius.* Aliis *curtus membris.* Si radicem spectemus, notat *excisum.*

^e שרע *extendit, superfuit.* Extat ter.

aut, psora aut, suo oculo vitiatu aut, gibbosus Aut

או ^a גבן או ^b תבלל ^c בעינו או ^d נרכ או ^e ילפת או ^f מרם ^g אשך: Lev. 20. 20

.teste contritus aut scabies

^e ילפת או ^f מרם ^g אשך:

^a גבן *gibbosus.* Hinc Lat. *gibbus.* גבננים *tumores terra, montes gibbosi.*

^b בלל *miscuit, confudit.* Interposito *b* fit *Babel*, pro בבל Fit hinc Lat. *balbus*, qui in articulo latè loquitur, & verba confundit. בליל

I

pabulum,

pabulum, ex diversis mistum. Hinc Lat. *Palca*. חבלר *confusio, scelus nefandum*. חבלר *albugo*, quòd fit mistum cum nigro pupillæ. Hinc etiam *Bel* nomen Idoli Babylo-
niani.

Jes. 46. 1.

1. Sam. 18. 9

• עין oculo observavit odii causâ. Repe-
ritur semel. Et Saul erat עין observans Da-
videm. Hinc fiunt *nno, niveo, conniveo*. עין
& עין oculus. Item *fons*, ex quo velut ocu-
lo aqua fluit. Item *Color*. עינת fontes. מעין
scaturigo.

• נרב psora, scabies sicca. Per inver-
sionem fit *prurigo*: legitur ter.

• ילפת scabies Ægyptiaca, durans & ad-
hærens usque ad mortem. Legitur bis.
Hinc αλφ impetigo.

• מרח contrivit, contudit. מרח attritus,
qui Junio *Thlibias* dicitur, מרח τριβας ab
atterendo.

• אשך testiculus. convenit cum חשך te-
nebra; nam ea pars corporis tegitur. Hinc
אשך, teco.

parabis munus voluntariū contractam aut enormem pecudē Et

Lev. 22. 23.

א וְשֹׂה שְׂרוּעַ ב וְקָלוּט • נִרְבָּה תַעֲשֶׂה

.accepta erit non voto pro at, eam

אֹתוֹ • וְלִנְכַר לֹא • יִרְצֶה:

• שֹׂה parva pecus, tam ovium quàm ca-
prarum. agnellus vel *hedulus*. כָּשֹׁב verò est
agnus vel ovis unius anni.

קלט

ב קלט *contraxit, conclusit.* Hinc *κλειω clau-*
do. *κλεις clavis, claustrum.* Et Lat. *Calatha*
corbis in quo aliquid concluditur. מקלט
contractio, sive locus refugii: quod ibi fugi-
tivi sese contrahebant. Fuerant autem ur-
bes refugii sex, quas ut involuntarii Ho-
micidæ improvise casu consternati facilius
reperirent, in omni bivio statuas Mercuria-
les crexerant prisci, cum exerta manu, &
inscriptione מקלט.

Urbes re-
fugii.

נָדָב *spontè aliquid largiri.* per meta-
thes. fit *δαπάνω infumo.* *δαπάνη sumptus.*
 נָדָב *munificus, liberalis.* Epitheton magi-
stratus: hos enim decet munificentia; qui
enim potestatem habent, vocantur munifici.
 נָדָב *munificentia, liberalitas,* in pium
usum nullâ legis obligatione aut vo-
to. Hinc Aminadab, quasi populus meus Exod. 6. 23;
spontaneus.

נָדָב *vovit donum.* Per aphæresin *δω-*
ρόμας dono. *δωρον donum.* נָדָב & נָדָב *donum,*
votum.

נָדָב *voluit, complacuit, gratum habuit.*
Consonat ἀρέσσω placeo. *ἀρέσσω placitum.*
 נָדָב *acceptatio, beneplacitum.*

quingagesimum annum sanctificabitis Et

Lev. 25. 10. וְקִרְשְׁתֶּם אֶת־שָׁנָה ב' הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה

est ille Jubilæus; libertatem proclamabitis &

וְקִרְאתֶם ד' דְּרוֹר ע' יוֹבֵל הוּא:

• קִרַּשׁ sanctificavit, preparavit: qui enim sunt alieni à sanctimonia sunt imparati. Invenitur hoc verbum in laudem & vituperium, inquit R. D. proinde notat etiam *immundus, profanus fuit*, perinde ut apud Græcos. * קִרַּשׁ sanctus. קִרְשׁ sanctitas; unde *κῆδος gloria*: est enim vera gloria quæ ex sanctitate nascitur. מִקְרַשׁ sacrarium, palatium regium, eò quod sit ut sanctuarium in quod non ingreditur nisi notus. קִרְשׁ cyne-
aus, impurus. קִרְשָׁה meretrix. quam vocem LXX. retinuerunt, *δομοδομοσύναι, domos meritoriorum*. Symb. Kadefh, Num. 20. 12.

Pentateuch.
appellant

חֲמִשָּׁה
חומשה
תורה

Id est, תורה
מחמשה
דברים נקראת

• חֲמִשָּׁה quintavit. Rabbinis armavit, thorace accinxit pertingenti ad quintam costam. חֲמִשָּׁה quinta pars. Item quinta illa costa quæ sedes est fellis & jecoris. חֲמִשָּׁה quinque. חֲמִישִׁי quintus. חֲמִישִׁים quini, vel expediti, five accincti.

• קִרָּא vocavit, invocavit. Hinc antiquè *Cerus*, id est, sanctus; unde *Ceremonia*. Item *Audiendum aliquid proposuit*, unde *ἀκούω audio, pareo*. Item *clamavit, proclamavit, cum clamore alicui occurrit*: Hinc *κράζω, clamor*. קִרְאָה cornicor. קִרְאָה voco. קִרְאָה inclytus,

tus, celebris, cuius nomen latè patet: Unde

מִקְרָא. קְרִיאָה *vocatio, lectio, predicatio.* Un-

de מְדַבֵּר *pradico.* Sadducæi dicuntur קְרָאִים

Legistæ, quod neglectis traditionibus, tan-

tum legem scriptam amplectebantur. קְרָא

perdix, vel *nycticorax*: unde מְדַבֵּר *corvus.*

מִקְרָא *Convocatio, concio.* Item *lectio.* Qua-

drat huc *Carolus*, quasi קְרָא אֱלֹהִים *invocavit*

Deum. Item *Alcoran*, quod à Mahumeta-

nis legi debebat.

*Scriptura
S. vocatur
Mikra,
quod legi
debeat.*

לִּירוֹרָה *libertas*, omnis rei. Item *hirundo*,

avis quæ liberè nidificat in ædibus homi-

num. Hinc מִקְרָא *liberè vivo.* מִקְרָא *li-*

bertas.

יָבֵל *fluxit, manavit, cum gaudio & la-*

titia aliquid adduxit. Per aphæresin, בְּלִיָּה

pluæ. Lat. *flua.* יָבֵל & murato ' in אֵל

fit אֵלֶיךָ *alveus, fluxus, fluvius.* יָבֵל & per

aphæresin, בִּיר *proventus fructuum.* יָבֵל

bulia fluens, sive papilla, produens fluxum.

יָבֵל *aries.* Item *annus Jubileus*, quo anno

hæreditates avitæ in suos quasi alveos, ex

quibus deerraverant, se recipiebant; ideóq;

hoc anno lætabantur servi & debitores sum-

ma cum exultatione; ac proinde hinc ad

nos manavit *Jubilo, jubilum*; & Angl. Jo-

viall.

Cajet. Jo-
bel idem
est, quod
annus ger-
minans
omne bo-
num à
יָבֵל
germen;

subdiales excindam & vestra excelsa disperdam &c
 Lev. 26. 30. וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת-בְּמוֹתֵיכֶם וְהִכַּרְתִּי אֶת-

vestras statuas
 : חֲמֻנֵיכֶם :

א שִׁמְד apud Hebr. *perdidit, disperdidit.*
 Apud Chaldaeos, *apostata factus est.* Hinc
 Judæi Apostatam, qui ab ipsorum religio-
 ne defecit, vocant כְּשׁוּמַד.

ב בְּמָה *excelsum, sacellum, altare.* sive ara
idolorum, quia in sublimiori loco erigitur.
 Affine est βωμός ara, templum. Βήμα tribu-
 nal.

Strabo. γ Κρή vide suprà pag. 14. Hinc dicta
 est insula *Creta.* Hanc olim inhabitabant
 populi *Curetes,* sic dicti, quòd omnes pi-
 los verticis solebant abscindere, quæ vox
 postea contracta est in *Cretes.* Unde *Creta,*
Cretenses.

δ חֲמֻנִים *solaria, sive simulacra solis lignea,*
 quæ cultores solis, in tecto domûs soli ex-
 posita, colebant. Sol enim est חֲמָה ab ar-
 dore, quod à חֶמֶם *incaluit.* Unde Punicum
Hammon, & *Jupiter Hammonius,* cui in
Africa templum fuit celebre, solis simula-
 cro nobile. Et hinc etiam *Ammoniacum*
gummi, quòd in arenosa *Lybia,* ad templum
Jovis Hammonis, inveniatur. Huc faciunt
 ὕμνος celeberrimo Deum, propriè *Hammonem.* ὕμ-
 νος hymenæus. Item *hymnus,* &c.

Jupiter
 Hammo-
 nius.

Macrob. l. i.
 Satur. c. 21.

Ex

Ex Numeris.

tegumento ea tegent & ministerii instrumenta accipient Et

וְלִקְחוּ אֶת כָּל־יְהוָה וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמַכְסָה

Num. 4.12.

palangam super imponent & melium pellium

עֹר פֶּלִי טָחַשׁ וְנָתַנוּ עָלָה הַמָּוֶט׃

• כָּל־ consummavit, perfecit. *instrumentum* omnis rei: & sæpe tribuitur instrumentis musicis & securibus. Huc possunt trahi χελύς *testudo*, *Chelonium*, testudinis tegumentum. καλῆς *securis*. καλὰ *instrumentum ad fodiendum terram*. & Lat. Cola, fustis.

• שֵׁרֵת Pih. *ministravit* in Ecclesiastico negotio, & notat conditionem honestam. Ex his literis fit στρατῶν *milito*. στρατῶν, *miles*. שֵׁרֵת *ministerium*. Et si à sinistra versus dextram legas, fit θρησκεία, *cultus Dei*, religio.

• פֶּלִי *taxus*. animal asperum & mordax, magnitudine vulpis, mellis avidissimum ob eamque rem Græc. dicitur μέλις.

• מוֹט *inclinare*, *labi*, *nutare*. vi quadam de loco moveri. Hinc μῶδος *motus*, *tumultus*. מוֹט *motio*, *vacillatio*. & ter sumitur pro *vecte*, qui hinc indè movetur. מוֹטָה *lorum jugi*, *jugum*, *temo*, *motionis instrumentum*. Convenit cum מוֹט quod in Niph. facit נִמּוֹט *dimovere*, *dilabi*.

, vite ex fit quod omni ex sui Naziræatus diebus Omnibus

Num. 6. 4.

כל^a ימי^b נזיר מכל אשר יעשה • מנפן

.comedet non cutem ad usque acinis ab
מחרצנים וטר • ונ לא יאכל^d

^a יום^a dies. dicitur ab amœnitate, nihil enim amœnitus luce. Hinc *inuas cupio*. *inuas* & *inuas* & *inuas* dies. Lat. etiam hinc mutuati sunt *Fam.* יום^a dies *continuus*. tertia radicalis geminata duplicat significationem, ideoque potest reddi *singulis diebus*. vel adverbialiter *Interdum*.

^b נזיר^b deseruit. Item *seperatus* est ab alijs religione & voto *singulari*. נזיר^b Naziræus. נזיר^b & נזיר^b corona, *sertum*. Item *Naziræatus*. Naziræi enim *serta* capillorum nutriebant, & abstinebant à vino & pollutione mortuorum. Estque Naziræatus, vel *seculi*, illorum qui abstinebant per totam vitam: ut Sampsonis, Joan. Bapt. Pauli. vel *diei*, qui continuabat per 30 dies; idque colligunt ex eo, *Domino sanctus יהיה יהיה* erit, quæ vox יהיה^c in numeris valet 30.

^c גפן^c vitis domestica & sylvestris.

^d חרצן^d acinus. granum uvæ interiorius.

^e ון^e folliculus. Cortex exterior uvarum.

Ista duo alibi in S. Scriptura non extant.

Duplex
Naziræa-
tus.

Num. 6. 5.

auribus in malum murmurantes sicut populus fait Et

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמַתְאֲזָנִים כ רַע בְּאָזְנֵינוּ Num. II. I.

.Domini

:יהוה:

^a עַמִּי vide suprà pag. 15. Apud Arabes est generale vel commune facere. Et hinc Kirstenius deducit Emmanuel. ex עַמִּי & נֹר potentia, facultas: quasi dicas, robur generale sive commune, populi potentia, vel multitudinis facultas. Nam Christus est *αἰὼν ἀγαπᾷ populi sui.*

P. Kirsten.
in notis
Arab. in
Evang.
Matt.

^b אֵין vel אֵין doluit, planxit, pra dolore murmuravit. Hinc ὀνέω, lamento. ἀνέω, doleo. Nota, quòd prius ^a est hîc inversum, ut esset signum perpetuum perversitatis populi, inter tot illustria signa liberationis erga Deum quiritantium, & se ab eo avertentium. אֵין & אֵין dolor animi, iniquitas, afferens dolorem, vanitas. אֵין verò relatium ad corpus notat vires, quæ nimium intensæ dolorem membrorum important. Unde ἀνέω vires intendo. τὸν nervi. Ponitur etiam pro אֵין divitia, quæ cum molestia acquiruntur. אֵין dolores. Judæi blasphemæ Evangelium vocant Even gillajon quasi אֵין גִּלְיֹן iniquitatis vel vanitatis volumen.

Nun inversum.

Benoni filius doloris.

Judæi blasphemæ.

^c רַע malum esse, vel videri. רַע & רַע malus, malum. רַע malitia. רַע malignus, maleficus. Venit hinc nomen Regis Sodom רַע Berang.

Berang.

Berang. quasi dicas, *in malo.* Prolato *U* per
 7 fiet Græcor. ἀρῆς, *malus.* & Angl. a *Rogue.*

Moses supplicavit & Mosen ad populus clamavit Et
 Num. 11. 2. מֹשֶׁה בִּיָּצַעַן הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה

ignis compressus est & Dominum ad
 אֶל יְהוָה וַיִּתְשַׁקַּע הָאֵשׁ:

Clypeus
 Davidis.

Nota Lector. Versu hoc Judæi ad su-
 perstitionem abutuntur: namque literas
 hujus versûs in circulum, tali vel simili
 modo quem expressimus, collocant;

Indovicus
 Carret, &
 Judeo
 Christianus,
 in lib. de
 visionibus
 Dei, in hac
 voce Agla
 Trinitatem
 inquisivit
 hoc modo:
 א & ל
 constituunt
 אֱלֹהִים Deus,
 י tria,
 א unum,
 quasi dicas
 Deus est
 trinus &
 unus.

cui duplex triangulum inserunt, inscriben-
 tes medio nomen Dei *Agla*, quod est con-
 tractum ex initialibus literis hujus senten-
 tiæ. אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲרֵנִי. *Tu es fortis in*
aternum, Domine. & angulis, *Fehovah*, vel
Fah. Hunc circulum מִנּוֹ דָּוִד *Clypeum Da-*
vidis appellant, estque eis singulare præsi-
 dium

dium contra omnia pericula, præsertim verò contra ignes valere credunt, si panis massæ includatur, vel saltem crustæ insculpatur, tandem ter circumferatur, & in flammâ conjiciatur. Et hujus circuli mentionem toties fieri aiunt, quoties vox קָמַן in Psalmis occurrit. Sed nos ad nostra pergitur.

^a צָעַק clamavit, inclamavit. צָעָקָה clamor, vociferatio.

^b פִּלְלָה supplex apud judicem per advocatum oravit: hinc notat judicavit, supplicavit. Quadrat huc παιτεῖν rempublicam gubernare, quod fit ferendis sententiis, & exercendis judiciis. פִּלְלִי judex, judicialis. פִּלְלָה judicium. פִּלְלִיָּה judicatio. חִפְלָה oratio, supplicatio. Chaldæis & Syris חִפְלָה est phylacterium, sive membrana illa, quam Judæi oraturi fronti & brachio sinistro applicant, quasi *Oratorium* dixeris. Istis autem *Thephillin* sive Phylacteriis inscribunt sententias quasdam Biblicas, præsertim Deut. 6. 8. &c.

^c שָׁקַע submergi, in profundum deprimi. Igni attributum, *extingui, reprimi*. שְׁקָעָה profunditas. Hinc *Et profunditatem aquarum bibetis*. id est, aquas puras & limpidas, quò enim aquæ sunt profundiores, eò sunt puriores, quoniam crassa & terrea materia in profundum depressa est. שְׁקָעָה profunditates fædæ, & nigra fossula, ex plaga le-

De Phylacteriis, vide Matt. 23.

Ezech. 34. 10. Profunditatem aquarum bibere, quid. Lev. 14. 37.

prosa

Lev. 14. 37.

prosa salivantes. quasi שקע & שער *nigrum*.
Vel שקע & רר *salivavit*.

Num. 11. 5. וְכָרְנוּ אֶת־הַכֶּנֶה אֶת־הַקִּשְׁאִים וְאֶת־
 הָאֲבֹתָחִים וְאֶת־הַחֲצִיר וְאֶת־הַבָּצְלִים
 וְאֶת־הַשּׁוּמִים:

1. Sam. 5. 2.

^a וְכָרְנוּ *instar piscium multiplicari, in propagatione liberorum fecundum esse.* רָגַג *piscari.* Indè דַּוְדָּגַת *filia*, דַּוְדָּגַת *rete*: Unde *Diana* quasi *Dictyana* dicta. רָגַג *piscis.* רָגַג & רָגַג *piscator.* רָגַג *piscatio.* Indè רִיגו *humecto.* & *Tagus* fluvius *Lusitaniæ* à *piscium* copia. Item *Dagon*, cujus simulacrum infernè in piscem desinebat.

^b וְאֶת־הַקִּשְׁאִים *cucumeres.* Inversis literis potest fieri קִשְׁאִים *cucumis.* Convenit cum קִשָּׁה *difficile esse*: aiunt enim Medici quòd sint difficiles concoctui. וְאֶת־הַמְּקִשָּׁה *cucumerarium.*

^c וְאֶת־הָאֲבֹתָחִים *pepones.* Hinc *Batecha* apud *Avicennam*, *melo.*

^d וְאֶת־הַחֲצִיר *atrium.* Item *gramen* crassius, crescens in locis incultis, ut *atriis*, &c. Cum הָ *emphatico* notat *Porrum.* וְאֶת־הַחֲצִיר *atrium*, *sub dio.* Item *villa* absque muro.

^e וְאֶת־הַבָּצְלִים *cæpa.* Hinc *psyllium.*

^f וְאֶת־הַשּׁוּמִים *allium.* Hæc vocabula alibi non extant in Scripturis.

Et

sicut ejus oculus & erat coriandri semen sicut Manna Et

וְהָיָה כְּזֶרַע גֶּר הוּא א וְעֵינָהּ כְּעֵינִי

Num. xi. 7.

bdellii oculus

ב הַבֶּקֶר לַח :

^a *oculus, fons; metonymicè color:* quia est objectum oculi. Hinc locus in quo baptizabat Johannes dictus est *Enon*, à *Johan. 3. 23.* multitudo fontium, vel aquarum.

^b *בֶּרֶךְ לַח* Plerique vicinitate soni ducti exponunt *Bdellium*. Kimchi explicat per *margaritam*, sive lapillum album & globosum, quem perforant ut componant inde corollam, aut faciant ex iis torquem colarem. L X X vertunt per *crystallum*.

aut molis molebant & colligebant & populus itabant

א שָׁטוּ הָעָם וּלְקָטוּ ב וְטָהֲנוּ ג בְּרַחֲמִים אוֹ

Num. ii. 8.

eo ex faciebant & cacabo in coquebant & tudiculâ tudebant

ד רָכְנוּ בַּמְרוֹכָה ה וּבְשָׁלוֹ ז בְּפָרֹר וְעָשׂוּ אוֹתוֹ

olei humoris sapor sicut ejus sapor erat & : placentas

ה עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם ב לֶשֶׁךְ הַשֶּׁמֶן ז

^a *itare, circumire, chrsitare.* שָׁט & שָׁטַט

flagellum, scutica, à circumagendo. שָׁטַט

remex, qui remos agit. שָׁטַט & שָׁטַט

remus, quo navis circumagitur. כֶּשֶׁטִּים

remi. רֵמִי

^b *moluit, commoluit, in pistrina attenuavit:* nam ante inventum molarum usum, frumentum

mentum

mentum in pistrina per servos attenuabatur. Per syncopen fit *ῥήνω, ῥήνω contundo.*
 מֹלֶת molitio. מֹלֶתִּים molitrices, five dentes
 molares.

• רִיחַ vide suprà pag. 90. מֹלָה mola
 constans duobus lapidibus molentibus,
 quorum superior dicitur *Catillus*, inferior,
Meta; eamque ob causam est Duale. à sin-
 gulare רִיחַ quod olim fuisse in usu constat
 ex proverbio; nam si quispiam alteri capti-
 vitem aut miseriam imprecari voluisset,
 dicebat לִרְיָח ad molam, ad molam. Erant
 enim in carceribus molæ, quas captivi cir-
 cumagere cogebantur, nè panem gratis ab-
 sumerent.

• מֹרְקָה מֹרְקָה tudicula, mortarium.
 Affinia sunt מֹרְקָה & מֹרְקָה attrivit, contrivit.
 מֹרְקָה contritus, מֹרְקָה attritus, (est unum ex
 10 nominibus pauperis *) מֹרְקָה contritio.
 Item fluctus maris & fluminum, qui se in-
 vicem conterunt. Veniunt hic ῥήνω, ῥήνω,
 dentibus contundo, mordeo.

• מֹרְקָה maturuit, coxit. dicitur de fructi-
 bus & cibis, qui ad maturitatem cocti sunt.
 Per metathesin fit βλάστη, germen, propago.
 βλαστίνω, germino, produco. מֹרְקָה coctile.

• פֹּארוֹר cacabus, & cum Epenthesi פֹּארוֹר
 nigror ollaris, pallor livens. Græcis etiam
 color quidam medius inter cinereum & ru-
 fum dicitur παρῶς aut παρῶς.

• עֵינִי placetas coxit vel paravit. עֵינִי

&

Proverbi-
 um Ad mo-
 lam.

* vide pag.
 108.

& פֶּעִי *placenta* carbonibus tosta. פֶּעִי

Idem. vel *cibus*. Hinc לעֲגֵי פֶּעִי *sanniones* Psal. 35. 16.

placenta vel *cibi*, id est, parasiti, qui gulæ causâ aliis adulantur. Mos enim erat in conviviis antiquorum placentas mellitas adulatoribus projicere, quas illi comederent. Et hinc nata est phrasis, *Comedere accusationes*, id est, famam lacerare, calumniari: qui enim clam aliquem calumniatur, perinde se habet, ac si ejus carnem comederet.

Dan. 4. 8.
Passim in
N. T. Syro,
diabolus
comedens
accusationes, appellatur.

לֶשֶׁךְ *latex*, omnis humor, qui intra aliquid continetur. Item *humor calidus & radicalis*, per quem homo vivit.

Mosche coram populum Caleb compescuit Et

וַיִּהְיֶה בְּלִבָּא אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה:

Num. 13. 31

אֶת־הָעָם *siluit, compescuit*. Legitur tantum in Pihel & Hiph. Hinc apud Anglos nota silentii שָׁמַח. Est autem hîc in textu majusculum Samech, ad indicandam difficultatem compescendi populum. Poterit & hoc notare, quod *Verba Activa saepe tantum conatum denotant*. ut hoc loco, *compescuit*, id est, *compescere voluit*.

Samech
majusculum.

בְּלִבָּא non à בְּלִבָּא *canis*, est nomen contumeliosum, & laudi hujus eximii viri impar; sed à בְּלִיבָא *canistrum* in quo asservantur æstivi fructus. *Fosua enim & Caleb duo bajuli*

S. Ambros.]
 serm. 72.
 * 1. Sam.
 25. 3.

bajuli botri fuerunt. * Hinc fit patronymicum **בִּלְבִּי** *Calebite*, id est, de familia *Caleb*. *

offerte placentam vestrarum massarum Principium
 Num. 15. 20 **רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם בַּחֶלֶה עֲתִימוֹ**

area oblationem sicut

בְּתֵרוֹמַת גֶּרֶן

עֲרִיסָה *farina mixta cum aqua*, vulgò *Massa*, proculdubiò *oryza*, ex qua fit pulmentum.

חֶלֶה *placenta, tortella intrinsecus cava*, **חֶלֶל** quod inter alia est perforare.

רום *altum, elatum esse, extolli, elevare.* de sacris usurpatum offerre. **רום** *altus.* **רום** *elatio, altitudo.* **רָמָה** *suggestum.* **רָמוֹת** *exaltatio.* **רָמוֹת** *excelsum.* **רוֹמָה** *oblato, quæ tollitur & spontè offertur Deo, cui in lege nec mensura nec æstimatio.*

Therumah, quid.

Communitè putant *duo de centum*, quasi **תְּרוּמָה** sit **מִמָּאָה** Hier. semper *separationem* vertit, quòd scil. *Therumah* à profanis usibus separatur, & Deo offertur. & LXX. *ἀραιύματα.* Itidem & Chaldaeus **אַפְרִשׁוּתָא** *separatum* à **פְּרַשׁ** *separavit.* Veniunt hinc *Ramah*, & *Roma*: * *Urbs potens, urbs domina, urbs Apostoli voce laudata, interpretare vocabulum tuum Roma! aut fortitudinis nomen est apud Græcos,* (**Ῥώμη**)

* Hieron.
 lib. 2. ad-
 vers. Jov.

πῶς *Pōus*, quod civitas sit robore potens.

אֵרֶא *Area*, Primitivum est, ut placet nonnullis. Alii tamen reducunt ad אָרָא *habitare, congregare*: unde אֵרֶא *horrentum*, quia in utroque congregantur fruges, quod optime consonat cum Græco ἄλως ἀλὼν & ἀλωρία, quæ Eustath. πλεὺς τῶν ἄλων ἀσχυρὸν συνάδρουσι, propter multitudinem spicarum in eo congregatarum; & Latinum *Area*, quamvis Varro ab *arendo* dici putat, quod ibi frumenta secta teruntur, & arescunt: sunt tamen qui potius à Græco ἄλως *area* derivari volunt, & mutato in ρ, ut è contrà, à λείων *lilium*.

serpentes populum in Jebona igitur Misse

וַיִּשְׂלַח יְהוָה בָּעָם אֶת-הַנָּחָשִׁים

Num. 21.
6.

הַשָּׂרָפִים.

ignitos.

שָׂרָף *Presler*, serpens ignitus, & summè venenatus, à verbo שָׂרַף *ussit, combussit*. In plurali numero שָׂרָפִים *presleres*: etiam & *Seraphim* significat, nomen enim tam summo & optimo ordini angelorum, nempe *Seraphim*, quàm teterrimo & pessimo serpentium accommodatur: Angeli sic dicti à claritate & splendore, quia flammantes & ignei: Serpentes sic dicti, quia igneo eorum morsu inextinctæ fitis ardorem inferunt.

runt. Ægyptii hujusce vocabuli utrumque
 sensum uni rei accommodârunt; *Serapis*
 enim Deus erat Ægyptiorum formâ ser-
 pentis (ut nonnullis placet) cultus, quan-
 quam magis iis assentio qui *Serapida*,
Apida, *Isida*, *Osirida*, etiam & *Adoni-*
da, unum & eundem esse Deum contem-
 dunt. Utcumque certissimum est Ægyptios
 & Phœnices majorem, quàm quod angelis
 debetur, nempe divinum cultum serpenti-
 bus exhibuisse, quod affirmat Eusebius, 1°
 de Præparat. Evangelii. *πολύτας ἡ αὐτοὶ ἀγαθὴν*
δύμωα καλῶσι (additque ἡ Ἀργυρίαι) iisque
 vota & preces persolvuisse affirmat idem
 Eusebius; unde est forsan, quòd Hebræi,
 quicum Ægyptiis habitabant, Phœnicésq;
 vicinos habuerunt, sive ad deridendam eo-
 rum Idololatriam, sive (quod alii constan-
 ter asserunt) quia auguria & divinationes
 ex serpentibus instituebant, *שׂרָפָה* *serpens*, à
שׂרָפָה *auguratus est*, deducunt. Ut vice ver-
 sâ, Gentiles suum Pythona ab Hebræo
אֲשִׁיפ *aspis*, mutuâsse credamus. Ad ver-
 bum *שׂרָפָה* alludit Anglicum nostrum
Serpent.

Ex

Ex Deuteronomio.

obtu- sponte & sui praelii instrumenta quilibet accinxerunt Et

וַתַּחַגְרוּ אִישׁ אֶת-כְּלִי מִלְחָמָתוֹ • וַתַּהֲיֶנּוּ

Deut. I. 41.

.montem ascendere se lerunt

לְעֹלוֹת בַּהֲרָה:

הֵן vel הִזֵּן in Hiph. הֵן *ultrò & promptè voluit, omnibus viribus conatus est.* Legitur hoc loco tantum. Et habet affinitatem cum הִנֵּה *Ecce.* Qui enim se promptum & paratum offert, dicit הֵנִי *Ecce me,* הֵנּוּ *Ecce nos.* Et huc potest referri הֵן *facultas, substantia, opulencia,* quæ conatu & dolore paratur. Cui affine est ὅμῃ *jurvo, prosum, utilitatem asfero.*

הָרַר & הָרַר הָרַר *mons.* Convenit cum הָרָה *gravida,* cujus uterus intumescit instar montis parvi. Hinc ὄρε *mons. ὄρειος montanus.* & ἱερὸν *festum agere.* Nam ab omni ævo in montibus sacròrum exercitia maximè prævaluerunt. Hinc etiam *Hera-* *des quasi mons magnificentia.* אֶרֶץ & הוֹר *gloria.*

K a

E o

frontalia in cruce & tua manu super signum in ea ligabis Et
Deut. 6. 2. וְקָשַׁרְתָּם בְּלִצְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטִפְסוֹת

suos oculos inter

בֵּין עֵינֶיךָ :

• קָשַׁר *ligavit, conjuravit, conspiravit, devinxit.* קְשָׁר *conjuratio.* קְשָׁרִים *redimicula,* ornamenta colli, quasi alligamenta dicas. Alludit huc קַיְסָר, *Casar.* quod est nomen victoriosum, qui scil. alios ligat & sibi subjicit. Unde à Persis dicitur *Cosroes.* Hebræis etiam קָשַׁר est *rectum esse,* tales enim eos esse decet. Syris קְשָׁרָא est *clypens,* sunt enim *scuta terra.* Latinis dicti sunt à *ca-dendo,* Primus enim Rex Romanorum, (inquit Elias) fuit *filius casa,* hoc est, mortua fuit mater ejus, cum pareret eum, ejus uterum sciderunt, & exemerunt infantem vivum, à quo eventu appellatus fuit *Casar.*

• אֵימָה *signum,* tam nudum, quam prodigiosum. Convenit cum אֵימָה *venit;* quoniam aliquid in mentem venire facit.

• טִפְסוֹת *frontalia,* schedæ memoriales fuerunt. Unde *Monumentum* scilicet custodiendæ legis vocantur, & in N. T. *Phylacteria* appellantur. Convenit cum טִפְסָה *more puerulorum accedere:* Peleusiota antiquissimus scriptor dixit esse *αλτὴν μὴν.*

Deo Jehova Pascha Fas

לַיהוָה פֶּסַח לַיהוָה

Deut. 16. 1

פֶּסַח *Transitus*, five *Pascha*: Malè Tole-
tus Chaldaicam esse asseruit, cùm Hebra-
ica sit; sed Philonis autoritate nitebatur,
qui libro tertio de vita Moſis, pag. 466.
ἀρεται τὰ διαβατεῖα διμωραντὸς, ἰσχυρὴ τὸ χaldaϊστὶ λεγέ-
σθαι Πάχα. Sed si parùm cautior fuisset Tole-
tus, nunquam hinc collegisset Chaldaicum
fuisse nomen: Philonis enim ſcriptis sæ-
piſſimè lingua Chaldaica & Hebræa eadem
eſt; ut in libro 3º, χaldaῖοι τὸν ἀνδραπον ψῆμα
καλῶν. *Chaldae hominem ENOS vocant*: ità
etiã & Hebræi; & alibi dicit Philo pag.
448. Biblia verſa eſſe à Septuaginta ſenio-
ribus è Chaldaica lingua in Græcam. Vox
igitur Hebræa eſt à nomine **פֶּסַח**, unde An-
glicum noſtrum *Co paſſo*. Etiam & Græcum
πάχα & πεσὶν hinc proveniunt, per quorum
alterum, ſcil. πάχα, Græca Veteris Teſta-
menti verſio **פֶּסַח** ſemper exprimit; librum,
quod mirum eſt, unicum excipimus, nempe
Paralipomenon, ubi ea vox decies ſepties
occurrit, ut obſervat Cauſabonus, & nun-
quam per πάχα, ſed ſemper per πεσὶν expri-
mitur, unde, inquit Cauſabonus, jure ſu-
ſpicetur ejus libri verſionem diverſi au-
thoris eſſe.

Joſue

sapientia spiritu est repletus *Non filius vero Josue*

Deut. 34.9

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן מְלֵא חַי וְחַסְדִּים

יְהוֹשֻׁעַ, *Jehoschua* Septuaginta interpretes
 Ἰησοῦς semper vertunt, etiam & Apostoli
 semper retinent in Novo Testamento, Act.
 7. 45. Heb. 4. 7. reverà enim Typus erat
 Christi Josue, temporalem ille, Jesus au-
 tem æternam salutem populo attulit: à
 verbo יָשַׁע in Hiphil יְשַׁע *salvavit*, sic
 pleriq;. Andreas tamen Osiander, ut Chri-
 stus soboles erat Dei Patris, ità nomen hoc
 יְהוֹשֻׁעַ vult esse sobolem quandam, si ità lo-
 qui liceat, nominis tetragrammati יְהוָה,
 literà שׁ interposità: Sed quid in causa
 quòd שׁ interponeretur, cùm litera servilis
 non sit, planè Osiandrulatet; quod Castel-
 lio comperisse sentit, & ingeniosè admo-
 dum: quemadmodum enim *Jesus* & *Deus*
 & *Homo* est, ità nomen ejus ex *Dei* & *Ho-*
minis nomine conflari videatur, *Jesu* enim
 nomen compositum ex יְהוָה & שׁ, & שׁ,
 quippe quod serviles sunt, in nomine שׁ
 rejectis; ut intelligamus Jesum non esse Jeho-
 vam, sed Jehovam corporatum, proindèq;
 corporalem Jehovam. Tutius autem est hac
 in causa optimi etymologi Sancti Matthæi
 authoritate acquiescere, qui cap. 1. v. 21.

καλε-

καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν αὐτὸς γάρ
 σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ἁμαρτιῶν αὐ-
 τῶν, *Vocabis nomen ejus Iesum, ipse enim*
salvum faciet populum à peccatis suis.

FINIS.

